

**6360 SAYILI YASA İLE BÜYÜKŞEHİR OLAN MUĞLA
İLİNDE YEREL KAMU HİZMETLERİNİN
DÖNÜŞÜMÜNÜN MARMARİS İLÇESİ ÖZELİNDE
İNCELENMESİ**

(Yüksek Lisans Tezi)

Ozan YETKİN

Kütahya - 2017

T.C.
DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Kamu Yönetimi Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

**6360 SAYILI YASA İLE BÜYÜKŞEHİR OLAN MUĞLA İLİNDE
YEREL KAMU HİZMETLERİNİN DÖNÜŞÜMÜNÜN MARMARİS
İLÇESİ ÖZELİNDE İNCELENMESİ**

Danışman:
Doç. Dr. Özgür ÖNDER

Hazırlayan:
Ozan YETKİN

Kütahya – 2017

Kabul ve Onay

Ozan YETKİN'in hazırladığı "6360 Sayılı Yasa İle Büyükşehir Olan Muğla İlinde Yerel Kamu Hizmetlerinin Dönüşümünün Marmaris İlçesi Özelinde İncelenmesi" başlıklı Yüksek Lisans tez çalışması, jüri tarafından lisansüstü yönetmeliğinin ilgili maddelerine göre değerlendirilip oybirliği ile kabul edilmiştir.

.../.../2017

Tez Jürisi	İmza	
	Kabul	Red
Prof. Dr. Doğan Nadi LEBLEBİCİ		
Doç. Dr. Özgür ÖNDER (Danışman)		
Yrd. Doç. Dr. Aykut ACAR		

Prof. Dr. İsmail KÜÇÜKAKSOY
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Yemin Metni

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “6360 Sayılı Yasa İle Büyükşehir Olan Muğla İlinde Yerel Kamu Hizmetlerinin Dönüşümünün Marmaris İlçesi Özelinde İncelenmesi” adlı çalışmamın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım kaynakların kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

08.09.2017

Ozan YETKİN

Özgeçmiş

1992 yılında Muğla ili Marmaris ilçesinde doğdu. İlköğretim ve ortaöğretimi Marmaris Atatürk İlköğretim Okulu'nda, lise eğitimini Marmaris Nurettin Gençalioglu Anadolu Lisesi'nde tamamladı. 2010 yılında Dumlupınar Üniversitesi Kamu Yönetimi bölümünde eğitim almaya hak kazandı. 2015 yılında mezun oldu. Aynı yıl Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı'nda yüksek lisans eğitimi almaya hak kazandı.

Gerek bu tez çalışmasının ortaya çıkmasında gerek akademik ve kişisel gelişimimde tecrübesi, bilgi ve birikimiyle her zaman yol gösterici olan tez danışmanım Doç. Dr. Özgür ÖNDER'e bana ve bu teze kattıkları için teşekkürü bir borç bilirim. Ayrıca hem bu tez çalışmasında hem de akademik anlamda tecrübelerinden her zaman faydalandığım Öğr. Gör. Erkan ÇAKIR'a ve bugüne gelmemde az ya da çok katkısı bulunan bütün hocalarıma teşekkür ederim.

Tez savunmasına jüri üyesi olarak iştirak eden ve tezi geliştirme noktasında yapıcı eleştirilerini paylaşan Prof. Dr. Doğan Nadi LEBLEBİCİ ve Yrd. Doç. Dr. Aykut ACAR'a ayrıca teşekkür ederim.

Son olarak, maddi ve manevi benden hiçbir zaman desteğini esirgemeyen her şeyden çok daha kıymetli olan anneme, babama, kardeşime ve sözlüme, her zaman ve her koşulda yanımda oldukları için yüreктen teşekkür ediyorum ve bu tez çalışmasını onlara ithaf ediyorum.

ÖZET

6360 SAYILI YASA İLE BÜYÜKŞEHİR OLAN MUĞLA İLİNDE YEREL KAMU HİZMETLERİNİN DÖNÜŞÜMÜNÜN MARMARİS İLÇESİ ÖZELİNDE İNCELENMESİ

YETKİN, Ozan

Yüksek Lisans Tezi, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Özgür ÖNDER

Eylül, 2017, 99 sayfa

Metropolitan kentlerin yönetimi, kamu yönetiminin önemli sorun alanlarından bir tanesidir. Türkiye'de bu alanda ilk somut adım 1984 yılında İstanbul, Ankara ve İzmir'de büyükşehir belediyeleri kurulmasıyla atılmıştır. İlerleyen yıllarda büyükşehir belediyesi kurulan il sayısı artmış ve 2000'li yıllara gelindiğinde Türkiye'de toplam 16 büyükşehir belediyesi kurulmuştur. Daha sonra 2012 yılında yürürlüğe giren 6360 sayılı Yasa ile birlikte on üç büyükşehir belediyesi kurulmuştur. 2013 yılında ise Ordu ilinde de büyükşehir belediyesi kurularak, büyükşehir belediyesi sayısı 30'a yükseltilmiştir.

6360 sayılı Yasa ile büyükşehir belediyesi kurulan illerden biri de Muğla'dır. Bu tez çalışması, Muğla ilinde yerel kamu hizmetlerinde yaşanan dönüşümün Marmaris ilçesi özelindeki etkisini incelemek amacıyla yapılmıştır. Bu kapsamda Marmaris Belediyesi'nin yıllık faaliyet raporları incelenmiştir. Elde edilen bulgular ile birlikte Yasa'nın Marmaris ilçesindeki etkisi siyasi, mali ve teknik boyutlarıyla değerlendirilmiştir. Son olarak elde edilen bulgular ışığında Yasa'nın uygulamada yaşanan sorunları tespit edilerek öneriler getirilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: 6360 Sayılı Yasa, Büyükşehir Belediyesi, Yerel Kamu Hizmetleri, Muğla, Marmaris

ABSTRACT**EXAMINATION OF THE TRANSFORMATION OF LOCAL PUBLIC SERVICES IN MUĞLA OF METROPOLITAN MUNICIPALITY BY LAW NO. 6360 IN THE CONTEXT OF MARMARİS****YETKİN, Ozan****M. Sc. Thesis, Department of Public Administration****Supervisor: Assoc. Prof. Özgür ÖNDER****September, 2017, 99 pages**

The management of metropolitan cities is one of the major problem areas of public administration. The first concrete step in this area in Turkey was taken in 1984 with the establishment of metropolitan municipalities in İstanbul, Ankara and İzmir. In the following years, the number of metropolitan municipalities increased and in the year 2000, a total of 16 metropolitan municipalities were established in Turkey. Thirteen metropolitan municipalities were established with Law No. 6360, which was enacted in 2012. In 2013, the metropolitan municipality was established in the province of Ordu and the number of metropolitan municipalities was increased to 30.

Muğla is one of the provinces established by the Law no. 6360 in the metropolitan municipality. This thesis was carried out in order to investigate the effect of the change in local public services in the province of Muğla in the context of the Marmaris district. Within this scope, annual reports of Marmaris Municipality were examined. Along with the findings, the effect of the law in the Marmaris district has been evaluated in political, financial and technical dimensions. Finally, in the light of the findings obtained, the problems experienced in the implementation of the law were identified and tried to be suggested.

Keywords: Law No. 6360, Metropolitan Municipality, Local Public Services, Muğla, Marmaris

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET.....	v
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLOLAR LİSTESİ.....	x
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xii
KISALTMALAR.....	xiii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL, HUKUKİ VE TARİHSEL YÖNLERİYLE BELEDİYELER VE BELEDİYELERDE YEREL KAMU HİZMETLERİ

1.1. BİR KAVRAM OLARAK BELEDİYE	5
1.2. BİR YEREL YÖNETİM BİRİMİ OLARAK BELEDİYELERİN DÜNYA ÜZERİNDEKİ TARİHSEL GELİŞİMİ	5
1.3. İNGİLTERE VE FRANSA'DA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİ: LONDRA VE PARİS ÖRNEKLERİ.....	6
1.3.1. İngiltere'de Büyükşehir Belediyeleri ve Londra Büyükşehir Belediyesi.....	6
1.3.2. Fransa'da Büyükşehir Belediyeleri ve Paris Büyükşehir Belediyesi	8
1.4. TÜRKİYE'DE BELEDİYELER VE BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİ	10
1.4.1. 5393 Sayılı Yasa Kapsamındaki Belediyelerin İncelenmesi	10
1.4.1.1. Belediyelerin Görev, Yetki ve Sorumlulukları	10
1.4.1.2. Belediyelerin Gelirleri	12
1.4.1.3. Belediyelerin Organları.....	12
1.4.1.3.1. Belediye Meclisi	12
1.4.1.3.2. Belediye Encümeni.....	13
1.4.1.3.3. Belediye Başkanı	14
1.4.2. 5216 Sayılı Yasa Kapsamındaki Büyükşehir Belediyelerinin İncelenmesi...	14
1.4.2.1. Büyükşehir Belediyelerinin Görev, Yetki ve Sorumlulukları.....	15
1.4.2.2. Büyükşehir Belediyelerinin Gelirleri	16
1.4.2.3. Büyükşehir Belediyelerinin Organları.....	16
1.4.2.3.1. Büyükşehir Belediye Meclisi	16
1.4.2.3.2. Büyükşehir Belediye Encümeni	17
1.4.2.3.3. Büyükşehir Belediye Başkanı.....	17
1.5. BELEDİYELER VE YEREL KAMU HİZMETLERİ	17
1.5.1. Kamu Hizmeti ve Yerel Kamu Hizmeti Kavramlarının İncelenmesi.....	17
1.5.2. Belediyelerin Yerel Kamu Hizmeti Sunumunda Kullandığı Yöntemler	18

1.6. CUMHURİYETİN İLANINDAN GÜNÜMÜZE TÜRK BELEDİYECİLİĞİ VE TARİHSEL GELİŞİMİ.....22

- 1.6.1. 1923-1945 Arası Türk Belediyeciliği22
- 1.6.2. 1946-1960 Arası Türk Belediyeciliği26
- 1.6.3. 1961 Anayasası ve Belediyecilikte Yaşanan Gelişmeler (1961-1980).....27
- 1.6.4. 1980 Sonrası Türk Belediyeciliğinde Yaşanan Gelişmeler (1980-2000)30
- 1.6.5. 2000'li Yıllarda Türkiye'de Belediyecilikte Yaşanan Gelişmeler.....32

İKİNCİ BÖLÜM TARİHSEL, COĞRAFİ, SOSYO-EKONOMİK VE SİYASİ YÖNLERİYLE MUĞLA KENTİ

- 2.1. MUĞLA KENTİNİN TARİHİ.....35**
- 2.2. MUĞLA KENTİNİN COĞRAFİ KONUMU36**
- 2.3. MUĞLA KENTİNİN SOSYO-EKONOMİK YAPISI.....37**
- 2.4. MUĞLA KENTİNDE YEREL SİYASET40**
 - 2.4.1. Muğla İlinde Belediye Başkanlığı Seçimleri (1989-2014).....40
 - 2.4.2. Muğla İlinde İl Genel Meclisi Seçimleri (1989-2009)43

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM 6360 SAYILI YASA VE YASANIN MUĞLA VE MARMARİS KENTLERİNDEKİ ETKİSİNİN İNCELENMESİ

- 3.1. 6360 SAYILI YASANIN TÜRK YEREL YÖNETİM SİSTEMİNE ETKİLERİ46**
- 3.2. 6360 SAYILI YASA HAKKINDA YAPILAN DEĞERLENDİRMELER ...52**
 - 3.2.1. 6360 Sayılı Yasa Hakkında Yapılan Olumlu Değerlendirmeler52
 - 3.2.2. 6360 Sayılı Yasa Hakkında Yapılan Olumsuz Değerlendirmeler53
- 3.3. 6360 SAYILI YASANIN MUĞLA İLİNE ETKİLERİ.....55**
- 3.4. 6360 SAYILI YASANIN MARMARİS'TE YEREL KAMU HİZMETLERİNE ETKİSİNİN İNCELENMESİ.....63**
 - 3.4.1. 6360 Sayılı Yasanın Marmaris'te Yerel Kamu Hizmetlerine Etkisinin Siyasi Boyutu65
 - 3.4.2. 6360 Sayılı Yasanın Marmaris'te Yerel Kamu Hizmetlerine Etkisinin Mali Boyutu67
 - 3.4.3. 6360 Sayılı Yasanın Marmaris'te Yerel Kamu Hizmetlerine Etkisinin Teknik (Taşınmaz, Araç, Personel) Boyutu68

3.5. TÜRKİYE'DE BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİNDE YENİ GELİŞMELER	70
SONUÇ	73
EKLER	80
KAYNAKÇA	91
DİZİN	99

TABLOLAR LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1.1: Nüfusa Göre Belediye Meclis Üyelerinin Sayısal Dağılımı ve Her Aralıkta Temsil Edilen Yurttaş Sayısı	13
Tablo 2.1: Muğla İline Bağlı İlçeler Arası Mesafe Bilgileri	37
Tablo 2.2: Muğla İli Nüfus Bilgileri (1965-2016)	39
Tablo 2.3: Yıllara Göre Muğla İlinin Göç Bilgileri (2008-2016)	40
Tablo 2.4: Muğla İlinde Belediyeleşme Süreci	41
Tablo 2.5: Muğla İlinde Belde Belediye Başkanlığı Seçimleri (1989-2014).....	42
Tablo 2.6: Muğla İlinde Büyükşehir ve İlçe Belediye Başkanlığı Seçimleri.....	43
Tablo 2.7: Muğla İlinde İl Genel Meclisi Seçim Sonuçları (1989-2009)	44
Tablo 3.1: Türkiye'de Büyükşehir Belediyelerinin Kuruluş, Nüfus, Yüzölçümü ve Nüfus Yoğunluğu Bilgileri.....	47
Tablo 3.2: 6360 Sayılı Yasa'nın Türk Yerel Yönetim Yapısına Etkileri	48
Tablo 3.3: 30 Büyükşehirin, 2009 İl Genel Meclisi (İGM) ve Belediye/BŞB Seçim Sonuçları ile 2014 BŞB Seçim Sonuçları.....	50
Tablo 3.4: 6360 Sayılı Yasa İle Muğla İlinde Tüzel Kişiliği Kaldırılan Yerel Yönetim Birimleri	56
Tablo 3.5: 2009 Muğla İl Genel Meclisi Seçimi Fethiye İlçesi Sonuçları	57
Tablo 3.6: 2009 Fethiye Belediye Başkanlığı Seçimi ile 2014 Fethiye ve Seydikemer Belediye Başkanlıkları Seçim Sonuçları	57
Tablo 3.7: Muğla İline Bağlı İlçelerin Nüfusları, Belediye Meclisi Üye Sayıları ve Büyükşehir Belediye Meclisine Gönderdikleri Üye Sayıları	59
Tablo 3.8: Muğla Büyükşehir Belediyesine Ait Tescilli Taşınmaz Listesi.....	61
Tablo 3.9: 29.03.2014 Yerel Seçimleri Sonrası Muğla Büyükşehir Belediyesi Personel Durumu.....	62
Tablo 3.10: Muğla Büyükşehir Belediyesi Yıllık Personel Bilgileri (2014-2016)	63
Tablo 3.11: Marmaris Belediyesi'ne Bağlı Mahallelerin 6360 Sayılı Yasa Öncesindeki Statüleri ile Nüfus ve İlçe Merkezine Uzaklıklarına İlişkin Bilgiler	64
Tablo 3.12: Yıllara Göre Marmaris Belediyesi'nin Gelir-Gider Tablosu (2009-2016) .	67
Tablo 3.13: Marmaris Belediyesi'ne Ait Araçların Sayısal Bilgileri (2011-2016).....	69

Tablo 3.14: 6360 Sayılı Yasanın Marmaris Belediyesi Personel Yapısına Etkileri (2011-2016).....	70
Tablo 3.15: Nüfusu 350.000'in Üzerinde Olup Büyükşehir Belediyesi Olmayan İllerin Nüfus Bilgileri.....	71

ŞEKİLLER LİSTESİ**Sayfa**

Şekil 2.1: Muğla İlinin Coğrafi Konumu.....	36
Şekil 2.2: Muğla İli İdari Haritası.....	36
Şekil 3.1: Marmaris İlçesine Bağlı Mahallelerin İlçe Merkezine Uzaklıklarının Gruplandırılması.....	65

KISALTMALAR

ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AKP	Adalet ve Kalkınma Partisi
ANAP	Anavatan Partisi
BBK	Büyükşehir Belediye Kanunu
BDP	Barış ve Demokrasi Partisi
BĞM.	Bağımsız Aday
BK	Belediye Kanunu
BŞB	Büyükşehir Belediyesi
CHP	Cumhuriyet Halk Partisi
DP	Demokrat Parti
DPT	Devlet Planlama Teşkilatı
DSP	Demokratik Sol Parti
DTP	Demokratik Toplum Partisi
DYP	Doğru Yol Partisi
FP	Fazilet Partisi
IULA-EMME	Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği
İGM	İl Genel Meclisi
KHK	Kanun Hükmünde Kararname
km	Kilometre
Md.	Madde
MHP	Milliyetçi Hareket Partisi
RP	Refah Partisi
SEÇSİS	Yüksek Seçim Kurulu Sandık Sonuçları Paylaşım Sistemi
SHP	Sosyal Demokrat Halkçı Parti
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TODAİE	Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü
TOKİ	Başbakanlık Toplu Konut İdaresi
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu

TEZ METNİ

GİRİŞ

Yerel yönetimler, her ülkenin yönetim sisteminde mutlaka önemli bir yere sahip olmuştur. Günlük hayatın akışında vatandaşların yararlandığı hizmetlerin büyük bir çoğunluğunun yerel yönetimler tarafından sunulduğu göz önünde bulundurulursa, yönetim olgusu içinde yerel yönetimlerin ne kadar önemli olduğu ortaya çıkar.

Belediyeler, en çok bilinen/duyulan yerel yönetim birimleridir. Yerel düzeyde sunulan hizmetlerin büyük bir çoğunluğu belediyeler tarafından sunulmaktadır. Günümüzde hemen hemen her insan bulunduğu yerleşim yerinde bir şekilde belediyelerle etkileşim içerisinde bulunmaktadır.

Kentsel alanların yönetimi, kamu yönetiminin önemli sorun alanlarından bir tanesidir. Bu alanda yapılan tartışmalar genel olarak kentsel alanların yönetiminden sorumlu bulunan belediyeler üzerinde yoğunlaşmaktadır. Bu doğrultuda kentsel alanların yönetimine yönelik reform önerileri siyasi, toplumsal, ekonomik vb. etkenler çerçevesinde şekillenmekte ve her zaman güncelliğini korumaktadır.

Özellikle sanayileşmenin etkisiyle normal kentsel alanlardan daha büyük, metropol olarak adlandırılan kentsel alanlar ortaya çıkmıştır. Bu alanların ihtiyaçlarının diğer kentsel alanların yönetim sistemleriyle karşılanamayacağı gerekçesiyle, bu alanlar için özel yönetim biçimleri getirilmesi gerektiği ileri sürülmüştür.

Türkiye'de metropol alanların yönetim biçiminin nasıl olması gerektiği uzun bir süredir tartışılmaktadır. Yapılan bu tartışmalar neticesinde atılan ilk somut adım 1984'de İstanbul, Ankara ve İzmir kentlerinde büyükşehir belediyelerinin (BŞB) kurulmasıdır. Bu illerde kurulan büyükşehir belediyeleri, zaman içerisinde (şehirlerin metropoliten nitelikler kazanmasının zorunlu bir sonucu olmaktan çok siyasi gerekçelerle), farklı yöntemlerle, diğer illere doğru genişlemiştir. 2000'li yıllara gelindiğinde Türkiye'de toplam 16 büyükşehir belediyesi kurulmuştur.

2000'li yıllar ile birlikte iktidar koltuğuna oturan Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP) yönetiminde bir dizi yerel yönetim reformu uygulanmıştır. Bu dönemde (köy hariç) bütün yerel yönetim birimlerinin bağlı olduğu yasalar sil baştan hazırlanmış, köklü bir yasal/yapısal reform süreci başlatılmıştır. Bu doğrultuda 2004 yılında 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Yasası (BBY), 2005 yılında 5393 sayılı Belediye Yasası

(BY) ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Yasası (İÖİY) yürürlüğe girmiş ve bu yerel yönetim birimlerinin bağlı bulunduğu eski yasalar yürürlükten kaldırılmıştır.

2012 yılına gelindiğinde Türkiye, yerel yönetimler (özellikle de büyükşehir belediyeleri) konusunda hararetli tartışmaların yapıldığı bir döneme girmiştir. 6360 sayılı "On Üç İlde Büyükşehir ve Yirmi Altı İlçe Kurulması ile Bazı Yasa ve Yasa Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Yasa" ile birlikte on üç yeni büyükşehir belediyesi kurulmuştur. Bu illere 2013 yılında 6360 sayılı Yasa'da değişiklik yapan 6447 sayılı Yasa ile Ordu ili de eklenmiş ve Türkiye'de büyükşehir belediyesi kurulan il sayısı otuza yükseltilmiştir. Metropolitan kent niteliği taşımayan illerin büyükşehir belediyesi statüsüne alınması, yasanın yoğun bir biçimde eleştirilmesine neden olmuştur.

6360 sayılı Yasa ile özelde büyükşehir belediyeleri olmak üzere, tüm yerel yönetim sisteminde radikal değişiklikler yapılmıştır. Büyükşehir belediyesi kurulan illerin sınırları içinde il özel idareleri, köyler ve belde belediyelerinin tüzel kişiliği kaldırılmıştır. Ayrıca büyükşehir belediyeleri dışındaki illerde de nüfusu 2.000'in altında olan belde belediyelerinin tüzel kişiliği kaldırılmıştır. Ayrıca yerel yönetim birimlerinin (genel bütçe vergi gelirlerinden aldıkları paylar başta olmak üzere) mali yapılarında önemli değişiklikler yapılmıştır. Büyükşehir belediye sınırı il mülki sınırı, büyükşehir ilçe belediye sınırı ilçe mülki sınırı olarak belirlenmiştir. Yerel düzeyde gelirler ile görev, yetki ve sorumluluklar yeniden paylaşılmıştır. Yerel demokrasi hususunda yeni tartışmalar gündeme gelmiştir. Tüm bunlardan hareketle Yasa'nın siyasi, idari, ekonomik, toplumsal ve benzeri (vb.) birçok yönden Cumhuriyet tarihinde yerel yönetimler üzerinde yapılan en radikal reform paketi olduğunu söylemek mümkündür.

6360 sayılı Yasa ile büyükşehir belediyesi kurulan illerden bir tanesi de Muğla'dır. Bu tez çalışmasında ilgili Yasa, Muğla iline bağlı Marmaris ilçesi özelinde yerel kamu hizmetleri açısından değerlendirilmiştir. Ayrıca yasanın yürürlüğe girmesinden sonra Marmaris'te yerel kamu hizmetleri açısından yaşanan dönüşümü gözlemlemek adına vatandaşlar ile anket çalışması yapılmıştır.

Tezin birinci bölümünde ilk olarak kavramsal yönüyle belediye ele alınmıştır. Daha sonra dünyada belediyelerin tarihsel gelişimine yer verilmiş, günümüzdeki büyükşehir belediye uygulamaları İngiltere'de Londra Büyükşehir Belediyesi ve

Fransa'da Paris Büyükşehir Belediyesi örnekleri ile incelenmiştir. Örnek ülke olarak İngiltere ve Fransa'nın seçilmesinin sebebi, iki ülkenin de Türkiye gibi üniter devlet yapısına sahip olmalarıdır. Daha sonra Türkiye'de belediyelerin hukuki yapısı ele alınmıştır. Türkiye'de belediye sisteminin belediyeler ve büyükşehir belediyeleri şeklindeki ikili yapısı sebebiyle ilgili kısım, 5393 sayılı Yasa kapsamındaki belediyeler ve 5216 sayılı Yasa kapsamındaki büyükşehir belediyeleri özelinde ayrı ayrı incelenmiştir. Daha sonra belediyeler ve yerel kamu hizmetleri arasındaki ilişkiye değinilmiş, yerel kamu hizmetlerinin sunumunda belediyelerin kullandığı yöntemler kısaca ele alınmıştır. Birinci bölümde son olarak Türk belediyeciliğinin tarihsel gelişimi, Cumhuriyet'in kuruluşundan günümüze kadar genel hatlarıyla incelenmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümünde tez kapsamında incelenen Muğla ilinin tanıtımı yapılmaya çalışılmıştır. Bu doğrultuda ilk olarak Muğla bölgesinin tarihsel geçmişine yer verilmiş, daha sonra ise bölgenin coğrafi konumuna ilişkin bilgiler paylaşılmıştır. Ardından Muğla kentinin sosyo-ekonomik yapısı incelenmiş ve bu bölüm içinde son olarak Muğla kentinde yerel siyaset 1989 yerel seçimlerinden günümüze il genel meclisi ve belediye başkanlığı seçimleri üzerinden ele alınmıştır.

Tezin üçüncü bölümünde 6360 sayılı Yasa incelenmiştir. İlk olarak Yasa'nın genel anlamda Türk yerel yönetim sistemi üzerindeki etkileri ele alınmış, daha sonra literatürde Yasa ile ilgili yapılan olumlu ve olumsuz değerlendirmeler ayrı başlıklar altında paylaşılmıştır. Daha sonra 6360 sayılı Yasa'nın Muğla ili özelinde bir incelenmesi yapılmıştır. Ardından ilgili Yasa, Marmaris ilçesi özelinde yerel kamu hizmetleri odağında siyasi, mali ve teknik boyutlarıyla incelenmiştir. Bu bölümde son olarak Türkiye'de büyükşehir belediyelerini bekleyen yeni gelişmelere yer verilmiştir.

Tezin sonuç bölümünde ise, 6360 sayılı Yasa'nın genel bir değerlendirmesi yapılarak Türk yerel yönetim sistemi üzerindeki etkileri tartışılmıştır. Daha sonra tez kapsamında Marmaris özelinde yapılan araştırmada elde edilen bulgular ve ulaşılan sonuçlara yer verilmiştir. Ardından Türkiye'de büyükşehir belediyelerinin geleceği tartışılmıştır. Son olarak, yapılan araştırma sonucunda 6360 sayılı Yasa ile getirilen büyükşehir belediye sisteminin sorunlu olduğu düşünülen uygulamalarına yönelik öneriler getirilmeye çalışılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL, HUKUKİ VE TARİHSEL YÖNLERİYLE BELEDİYELER VE BELEDİYELERDE YEREL KAMU HİZMETLERİ

1.1. BİR KAVRAM OLARAK BELEDİYE

Belediye kavramı, dilimize Arapçadan geçmiştir. Kelimenin kökeni Arapçadaki "belde" kelimesidir. Arapçada kent anlamında kullanılan belde, Türkçede yerleşim yeri olarak değil, bir yönetim birimi olarak karşılık bulmuştur. Bunun en önemli göstergesi de Türkiye'de belediye teşkilatı kurulan bazı yerleşim yerlerinin kent niteliğinde olmaması ve bu yerleşim yerlerine de belediye denilmesidir (Keleş, 2014: 254).

Belediye kavramı ilk kez Fransız İhtilali döneminde Fransa Kurucu Meclisi tarafından kullanılmıştır. Kavram İngiltere'de ise ilk kez 1835 yılında kullanılmıştır (Keleş, 2014: 37).

Belediye kavramının farklı dillerde farklı karşılıkları vardır. Kavram; Fransa ve bazı Afrika ülkelerinde "commune", İspanya ve bazı Latin Amerika ülkelerinde "municipio", Almanya'da "gemeinde", İngiltere'de ve çeşitli Commonwealth ülkelerinde "borough", "municipality" veya "district" şeklinde karşılık bulmuştur (Kalabalık, 2005: 69).

1.2. BİR YEREL YÖNETİM BİRİMİ OLARAK BELEDİYELERİN DÜNYA ÜZERİNDEKİ TARİHSEL GELİŞİMİ

Kamu yönetimi disiplini açısından yönetim olgusunun var olduğu günden bu yana yerel yönetimlerin de varlığından söz etmek mümkündür. Günümüzde bile sadece merkezi yönetim tarafından yönetilen bir devlet yoktur. Dolayısıyla sahip olunan imkanların günümüze nazaran çok daha sınırlı olduğu eski dönemlerde, merkezi yönetimin bir devleti tek başına idare etmesi beklenemezdi. Merkezi yönetim, tarihin hiçbir döneminde, devlet yönetimini tek başına idare edecek kapasiteye sahip olamamış, yerel yönetimlerin varlığına her zaman ihtiyaç duyulmuş ve bu ihtiyaçlar doğrultusunda farklı türlerde yerel yönetim birimleri ortaya çıkmıştır (Keleş, 2014: 26).

Günümüzde yerel yönetimler, yetkili olduğu coğrafi bölgedeki halka hizmet üreten birimler olarak anılmaktadır. Oysa geçmiş dönemlerde yerel yönetimlerin askeri örgütlenme ve savunma, yargılama ve cezalandırma gibi günümüzde merkezi yönetim tarafından yürütülen görevleri de yerine getiren birimler olarak yönetim teşkilatlarında yer aldığı görülmektedir (Keleş, 2014: 33).

Kentlerin ortaya çıkışı, yerel yönetimlerin gelişimi sürecinde önemli bir dönüm noktasıdır. Kentsel alanların ortaya çıkması, bu alanların yönetimi konusunda yaşanan değişim ve gelişim süreçleri neticesinde ilk yerel yönetim birimi olarak komünler ile karşılaşılır. Bir yerel yönetim birimi olarak komünlerin, idari, siyasi, sosyal ve ekonomik yönleri bulunmaktadır. Avrupa'da feodalitenin yıkılması, Sanayi Devrimi gibi gelişmeler neticesinde şehirlerin yönetiminde (komünlerde) burjuvalar söz sahibi olmaya başlamışlardır (Gül, 2008: 86).

Günümüzdeki anlamda belediyeler 18. yüzyıl ve sonrasında bir üründür. Ancak belediye gibi faaliyette bulunan yerel yönetim birimlerinin varlığı daha eski dönemlere dayanmaktadır. Roma İmparatorluğu döneminde belediye benzeri yerel yönetim birimlerine rastlamak mümkündür. İmparatorluk sınırları genişledikçe, hükümdar uzak coğrafyalardaki yerleşim birimlerinde kendisi adına yetki kullanacak yerel yöneticilere ve yerel yönetim birimlerine ihtiyaç duymuştur. İmparatorluk, sınırlarına kattığı yeni toprak parçalarına "municipe" adını vermiştir. İngiltere'deki belediye kelimesinin karşılığı olan "municipality" kelimesinin kökeni buraya dayanmaktadır. Bu yönüyle, dünya tarihinde belediyeciliğin gelişimi açısından Roma İmparatorluğu dönemindeki "municipe"lerin önemli bir yeri vardır (Keleş, 2014: 32-33).

1.3. İNGİLTERE VE FRANSA'DA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİ: LONDRA VE PARİS ÖRNEKLERİ

Çalışmanın bu bölümünde İngiltere ve Fransa örnekleri üzerinden büyükşehir belediyeleri incelenecektir. Örnek ülke olarak İngiltere ve Fransa'nın seçilmesinin sebebi, bu iki ülkenin de Türkiye gibi üniter devlet yapısına sahip olmasıdır. Seçilen ülkelerde Londra Büyükşehir Belediyesi ve Paris büyükşehir belediyesi örnekleri üzerinden büyükşehir belediyeleri incelenmiştir.

1.3.1. İngiltere'de Büyükşehir Belediyeleri ve Londra Büyükşehir Belediyesi

İngiltere, yerel yönetim geleneğinin en köklü olduğu ülkelerin başında gelmektedir. İngiltere'de üniter devlet yapısının sınırlarını zorlayabilecek düzeyde güçlü bir yerel yönetim geleneği vardır (İnaç ve Ünal, 2006: 125).

İngiltere'de büyükşehir belediyeleri ve büyükşehir belediyeleri dışındaki belediyeler olarak iki farklı belediye yapısı mevcuttur. Büyükşehir belediyesi dışındaki belediyeler, üstte il belediyesi ve altta ilçe belediyesi şeklinde iki kademeli bir yapıya sahiptir (Koçak, 2008: 143).

Londra Büyükşehir Belediyesi, ilk olarak 1899 yılında kurulmuştur. Kurulan bu büyükşehir belediyesi, literatürde "iki kademeli metropoliten yönetim" ve "yerel federasyon" olarak tanımlanmıştır (İnaç ve Ünal, 2006: 128).

1980'li yıllarda iktidara gelen Thatcher döneminde, 1986 yılında Londra Büyükşehir Belediyesi ve diğer altı büyükşehir belediyesinin varlığına son verilmiştir. Kapatılan bu belediyelerin görevleri alt kademede bulunan belediyeler ve bazı merkezi yönetim kuruluşları arasında paylaştırılmıştır (Uyanık, 1993: 23).

1980'li yılların ortasından 1990'lı yılların sonuna kadar, İngiltere'de büyükşehir belediye sistemi uygulanmamıştır. 1997 genel seçimleri öncesinde İşçi Partisi, iktidara gelmesi halinde Londra'da yeniden büyükşehir belediyesi kurulması için bir referandum yapılacağını ve bunun sonucuna göre adım atılacağını vaat etmiştir. Seçimleri kazandıktan sonra da bu vaadini yerine getirmiş ve 1998'de Londra'nın yeniden büyükşehir belediyesi olması için bir halk oylaması yapılmıştır. Yaklaşık olarak %80 civarında bir çoğunluğun kabulü ile 11 Kasım 1999'da Londra Büyükşehir Yönetimi Yasası yürürlüğe girmiş ve Londra'da yeniden büyükşehir belediyesi kurulmuştur (Canpolat ve Haktankaçmaz, 2010: 94).

Londra Büyükşehir Belediyesi'nin iki organlı bir yapısı vardır. Bunlar belediye başkanı ve belediye meclisidir.

Londra Büyükşehir Belediye Başkanı, İngiltere'de halkın oylarıyla göreve gelen tek belediye başkanıdır. Diğer belediye başkanları, belediye meclislerine seçilen üyeler arasından ve üyelerin oylarıyla seçilmektedir (Tarhan, 2013: 111). Halkın oylarıyla seçilen başkanın yerine getirmekle sorumlu olduğu beş temel görev vardır. Bunlar ana hatlarıyla; strateji geliştirmek, faaliyet planları hazırlamak, bütçeyi meclise sunmak, planların uygulanmasında koordinasyonu sağlamak, şehri temsil etmek ve çeşitli atamalar yapmaktır (Kösecik, 2000: 76). Belediye başkanı, meclis üyeleri arasından bir üyeyi başkan yardımcısı olarak seçebilir. Ayrıca, kendisi için iki siyasi

danışman ve sayısı 10'u geçmemek üzere personel de atayabilir. Bunun dışındaki personel atamalarını belediye meclisi yapmaktadır (Travers, 2002: 780-781).

Londra Büyükşehir Belediye Meclisi, 25 seçilmiş üyeden oluşur. Bu üyelerin 14'ü büyükşehir sınırları içinde bulunan ilçe belediyelerinden gelmektedir. Diğer 11 üye ise Londra genelini temsilen seçilmektedir (Demirkaya ve Bozlağan, 2005: 503). Belediye Meclisi'nin temel görevleri; başkana görevinde yardımcı olmak, başkan tarafından sunulan bütçeyi onaylamak, şehrin sorunlarını tespit etmek, belediye başkanını denetlemek ve atamalara yardımcı olmaktır (Köseçik, 2000: 77).

Londra Büyükşehir Belediyesi, toplu taşıma, planlama, kalkınma, çevre, polis ve itfaiye gibi acil yardım hizmetleri, kültür, medya, spor ve sağlık hizmetleri gibi konularda faaliyette bulunmaktadır. Toplu taşıma, planlama, kalkınma, polis ve itfaiye hizmetleri için büyükşehir belediyesi bünyesinde çeşitli kurumlar bulunmaktadır. Bu kurumlar, Londra Toplu Taşımacılık Kurumu (Transport for London), Londra Kalkınma Teşkilatı (The London Development Agency), Metropolitan Polis Otoritesi (The Metropolitan Police Authority) ve Londra İtfaiye ve Acil Planlama Otoritesi (The London Fire and Emergency Planning Authority) dir. Bu kurumlar, belediye başkanına çalışmalarında yardımcı olmakla ve alanlarına giren hizmetlere ilişkin politikaların karara bağlanmasıyla görevlendirilmişlerdir. Ayrıca bu kurumlar, yürütme organının olmadığı Londra Büyükşehir Belediyesi içinde başkanın yürütme organı gibi çalışırlar (Köseçik, 2000: 75). Bu yönüyle, ilgili kurumları Türkiye'deki belediye sistemi içinde yer alan encüme benzetmek mümkündür.

1.3.2. Fransa'da Büyükşehir Belediyeleri ve Paris Büyükşehir Belediyesi

Fransa, üniter devlet yapısına sahip ve merkeziyetçi bir ülkedir. Ancak, 1982'de yapılan anayasal reformlar ile birlikte bu merkeziyetçi yapı biraz kırılmış ve adem-i merkeziyetçi bir anlayışa doğru yaklaşmıştır. Bu süreç, yerel yönetimlerin güçlenmesini sağlamıştır (Kayıkçı, 2003: 22).

Fransa'da üç tür yerel yönetim birimi vardır. Bunlar, bölge, il ve belediye olarak sıralanabilir (Keleş, 2014: 101). Bu yerel yönetim birimleri anayasal güvence altında, yasalara dayanarak, seçimle göreve gelen meclisler aracılığıyla idare edilmektedir (Koçak, 2008: 136).

Günümüzde Fransa yerel yönetim sistemi içinde coğrafi açıdan en küçük ve sayıca en fazla olan yerel yönetim birimi belediyelerdir (Kayıkçı, 2003: 25). Şu kadar ki, Fransa'daki toplam belediye sayısı, Avrupa'nın tamamındaki toplam belediye sayısından fazladır (Erbay, 1999: 64). Belediye sayısının bu denli yüksek olmasının temel sebebi, Fransa'da köy yönetiminin bulunmayışı ve köy niteliğindeki yerleşim yerlerinin de belediye olarak adlandırılmasıdır. Belediyelerin büyük çoğunluğunun nüfusu 1000'den daha azdır (Keleş, 1994a: 4,5). En küçük yerleşim yerlerinde bile kendi kararlarını kendi alabilen yerel yönetim birimlerinin kurulmuş olması, Fransa'nın yerel yönetimlere verdiği önemi göstermektedir.

Tezin bu bölümünde Fransa yerel yönetim sistemi hakkında verilen genel bilgilerden sonra Paris Büyükşehir Belediyesi incelenecektir.

Fransa'nın başkenti Paris, 1975 yılına kadar diğer belediyelerden ayrı bir yapılanmaya sahip olmuştur. Fransa'da 1700'lü yılların sonlarından bu yana belediye yönetimlerinin seçimle oluşturulması ilkesi benimsendiği halde, Paris şehrinin yönetiminde 1975 yılına kadar seçilmişlerin yönetimine rastlanmaz (Tortop, 1993: 83). Bu süre içinde Paris, iki vali tarafından yönetilmiştir. Bu valilerden birisi yönetimden, diğeri kolluk işlerinden sorumlu olmuştur (Kayıkçı, 2003: 29).

1982 yılında yapılan anayasal reform ile Paris'in yönetim yapısında önemli değişiklikler meydana gelmiştir. Buna göre Paris, belediye ve il olarak iki ögeden oluşmaktadır. Kentin tek bir meclisi vardır. Bu meclis hem belediye meclisidir hem de il genel meclisidir. Meclis yapısında belediye yönetimi ve il yönetimi birleştirilmiştir. Belediye başkanı da hem belediye başkanı hem de il yönetiminin başı görevini yürütmektedir. Paris'te uygulanan bu belediye sistemi, aynı zamanda Lyon ve Marsilya şehirlerinde de uygulanmaktadır (Keleş, 1994b: 25-28).

Paris Büyükşehir Belediyesi'nin belediye meclisi ve belediye başkanı olmak üzere iki organı vardır. Bu iki organ, Paris'in hem belediye yönetimine hem de il yönetimine ilişkin fonksiyonları üstlenmiş durumdadır (Kayıkçı, 2003: 30).

Paris Büyükşehir Belediye Başkanı, belediye içinde en yetkili organdır. Belediye meclisi üyelerinin çoğunluğunun oyu ile seçilmektedir. Bu da başkanı meclis içinde siyasi olarak güçlendirmektedir. Belediye başkanının başlıca görevleri; meclis kararlarını hazırlamak ve uygulamak, belediye mallarını yönetmek, belediye adına

sözleşme yapmak ve imzalamak, belediye bütçesini hazırlamak ve meclisin onayına sunmak olarak sıralanabilir (Tarhan, 2013: 109-110).

1.4. TÜRKİYE'DE BELEDİYELER VE BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİ

Türk belediye sistemi içinde belediye ve büyükşehir belediyesi olmak üzere iki çeşit belediye mevcuttur. Belediyelerin yasal dayanağı 5393 sayılı BY, büyükşehir belediyelerinin yasal dayanağı 5216 sayılı BBY'dir. Bu bölümde belediyeler; 5393 sayılı BY kapsamındaki belediyeler ve 5216 sayılı BBY kapsamındaki büyükşehir belediyeleri şeklinde iki ayrı başlık altında ve mevzuat odaklı incelenecektir.

1.4.1. 5393 Sayılı Yasa Kapsamındaki Belediyelerin İncelenmesi

Türk belediye sistemi içinde yer alan birinci belediye türü, 5393 sayılı BY kapsamındaki belediyelerdir. İlgili Yasa'da belediye, "belde sakinlerinin mahalli müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idari ve mali özerkliğe sahip kamu tüzel kişisi" olarak tanımlanmıştır (5393 Sayılı BY, Madde 3).

1.4.1.1. Belediyelerin Görev, Yetki ve Sorumlulukları

Belediyelerin görev, yetki ve sorumlulukları Belediye Yasası'nın 14. maddesinde düzenlenmiştir.

5393 sayılı Yasa'nın Türkiye Büyük Millet Meclisi'nden (TBMM) geçen ilk halinde belediyelerin yasalarda başka kamu kurum ve kuruluşlarına verilmemiş olan mahalli ve müşterek nitelikteki görev ve hizmetleri de yapacağı/yaptıracağı hükmü yer almaktaydı. Bu hüküm belediyelere geniş bir görev alanı bırakıyordu. Ancak bu hükmün belediyeleri kamu hizmetlerinin görülmesi yönünden "genel görevli" kılmasının Anayasa'ya aykırı olduğu gerekçesiyle Anayasa Mahkemesi'ne iptal davası açılmıştır. Mahkeme de 24.01.2007 tarihli kararı ¹ ile hükmün Anayasa'ya aykırı olduğu gerekçesiyle iptaline karar vermiştir (Keleş, 2014: 266).

5393 sayılı BY, belediyelerin görevlerini zorunlu ve isteğe bağlı olmak üzere iki gruba ayırmıştır.

¹ Anayasa Mahkemesi, 2005/95 Esas ve 2007/5 sayılı Karar, Erişim Tarihi: 06.10.2016

İmar, su, kanalizasyon ve ulaşım hizmetleri; coğrafi ve kent bilgi sistemleri hizmetleri; çevre, çevre sağlığı, temizlik ve katı atık hizmetleri; zabıta, itfaiye, acil yardım, kurtarma ve ambulans hizmetleri; şehir içi trafik hizmetleri; defin ve mezarlık hizmetleri; ağaçlandırma, park ve yeşil alan hizmetleri; konut hizmetleri; kültür, sanat, turizm ve tanıtım hizmetleri; sosyal hizmetler; nikâh, meslek ve beceri kazandırma hizmetleri; ekonomi ve ticaretin geliştirilmesine yönelik hizmetler ile nüfusu 100.000'in üzerinde olmak şartıyla kadınlar ve çocuklar için konukevleri açma hizmetleri belediyelerin yapmak zorunda olduğu görev ve hizmetler olarak sıralanmıştır (5393 sayılı BY, 2005, Md. 14/a).

Yasa, bu zorunlu görevler dışında bazı görevleri "yapabilir" demek suretiyle isteğe bağlı olarak düzenlemiştir. Devlete ait okul binalarının inşaatı ile bakım ve onarımını yapmak veya yaptırmak, buna yönelik her türlü araç, gereç ve malzeme ihtiyacını karşılamak; sağlık ile ilgili her türlü tesis açmak veya açtırmak; mabetlerin yapım, bakım ve onarımını yapmak; kültür ve tabiat varlıkları ile tarihi dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin korunmasını sağlamak, bakım ve onarımını yapmak, korunması mümkün olmayanları aslına uygun olarak yeniden inşa etmek; sporu teşvik etmek amacıyla gençlere spor malzemesi vermek, amatör spor kulüplerine ayni ve nakdi yardım yapmak ve gerekli desteği sağlamak, her türlü amatör spor karşılaşmaları düzenlemek, yurt içi ve yurt dışı müsabakalarda üstün başarı gösteren veya derece alan öğrencilere, sporculara, teknik yöneticilere ve antrenörlere belediye meclisi kararıyla ödül vermek; gıda bankacılığı yapmak ve nüfusu 100.000'in altında olan belediyelerde kadın ve çocuklar için konukevleri açmak belediyelerin bu türden görevleri arasında sayılmaktadır (5393 sayılı BY, 2005, Md. 14/b; Keleş, 2014: 266,267).

Yasa koyucu, belediyelerin görevlerini dört temel ilkeyi esas alarak belirlemiştir. Bunlardan ilki, belediyelerin hizmetleri yerine getirirken, önceliği hangi hizmete vereceğinin, "belediyenin mali durumu ve hizmetin ivediliğinin" dikkate alınarak belirlenmesidir. İkinci ilke, hizmetlerin "vatandaşa en yakın yerde ve en uygun yöntemle" sunulmasıdır. Üçüncüsü, belediyelerin görev, sorumluluk ve yetki alanının "belediye sınırlarını" kapsamasıdır. Son olarak da belediye meclisi kararı ile hizmetlerin mücavir alanlara da götürülebilmesi hükme bağlanmıştır (Keleş, 2014: 267).

1.4.1.2. Belediyelerin Gelirleri

5393 sayılı BY'nin 59. maddesinde belediyelerin gelirleri düzenlenmiştir. Buna göre belediye gelirleri; vergi, resim, harç ve katılma payları, genel bütçe vergi gelirlerinden ayrılan paylar (%1,50), genel ve özel bütçeli idareler tarafından yapılacak ödemeler, taşınır ve taşınmaz malların kira, satış vb. yollarla değerlendirilmesinden elde edilecek gelirler, belediye meclisinin belirleyeceği tarifelere göre tahsil edilecek hizmet karşılığı ücretler, faiz ve ceza gelirleri, bağışlar, her türlü girişim, iştirak ve faaliyetler karşılığı sağlanacak gelirler ve diğer gelirlerdir.

2464 sayılı Belediye Gelirleri Yasası'nın mükerrer 97. maddesinin (a) fıkrasına göre; TBMM'ye bağlı milli saraylar hariç belediye ve mücavir alan sınırları içinde gerçek ve tüzel kişilerce işletilen her türlü müzelerin giriş ücretlerinin %5'i belediye payı olarak ayrılmaktadır. Yine aynı maddenin (b) fıkrasına göre; belediye sınırları ve mücavir alan içinde faaliyet gösteren maden işletmelerinin yıllık satış tutarının %0,2'si miktarında belediye payı ayrılmaktadır.

1.4.1.3. Belediyelerin Organları

1.4.1.3.1. Belediye Meclisi

Belediye meclisi, belediyenin karar organıdır. Beş yıllık süreyle halk tarafından seçilmiş üyelerden oluşmaktadır. Meclis üye sayısında belirleyici unsur, o yerel birimde yaşayan toplam nüfustur. Nüfusu 10.000'den az olan belediyelerde, meclis dokuz kişiden oluşur. Buradan itibaren meclis üye sayısı nüfusa bağlı olarak, fakat nüfus artışıyla orantılı olmayan bir şekilde artış gösterir (Keleş, 2014: 270). Her nüfus aralığında, bir meclis üyesinin temsil ettiği vatandaş sayısı artmakta, dolayısıyla nüfus arttıkça temsil düzeyi zayıflamaktadır. Belediye meclisi üye sayısının nüfusa göre dağılımı ve her aralıkta bir meclis üyesinin temsil ettiği yurttaş sayısı Tablo 1.1'de gösterilmiştir.

Tablo 1.1: Nüfusa Göre Belediye Meclis Üyelerinin Sayısal Dağılımı ve Her Aralıkta Temsil Edilen Yurttaş Sayısı

Nüfus	Meclis Üye Sayısı	Bir Üyenin Temsil Ettiği Yurttaş	
		En Az	En Fazla
0 - 10.000	9	-	1.111
10.001 - 20.000	11	909	1.818
20.001 - 50.000	15	1.333	3.333
50.001 - 100.000	25	2.000	4.000
100.001 - 250.000	31	3.225	8.064
250.001 - 500.000	37	6.756	13.513
500.001 - 1.000.000	45	11.111	22.222
1.000.000 ve üzeri	55	18.181	-

Kaynak: Birinci ve İkinci Sütun 2972 sayılı Yasa'nın 5. maddesinin (b) bendinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Belediye meclisinin görev ve yetkileri, 5393 sayılı BY'nin 18. maddesinde düzenlenmiştir. Meclise; bütçe, imar planları ile il çevre düzeni planı hazırlamak, belediye kadrolarının ihdas, iptal ve değiştirilmesi, belediye başkanı ile encümen arasındaki anlaşmazlıklar, mücavir alanlara götürülecek hizmetler gibi konuları karara bağlamak ve belediye imar programlarını kabul etmek gibi görev ve yetkiler verilmiştir.

1.4.1.3.2. Belediye Encümeni

Belediye encümeni, belediye başkanının başkanlığında toplanmaktadır. Encümen üye sayısında iki belirleyici unsur vardır. Bunların biri nüfus, diğeri ise ilgili belediyenin il belediyesi olup olmamasıdır. Buna göre; il belediyeleri ve nüfusu 100.000'in üzerindeki belediyelerde encümen üye sayısı yedidir. Bu yedi üyenin üçünü belediye meclisi kendi üyeleri arasından seçer. Mali hizmetler birim amiri ve belediye başkanı doğal üyedir. Diğer iki üye ise belediye başkanının birim amirleri arasından seçeceği üyelerdir. İl belediyesi olmayan ve nüfusu 100.000'in altında olan belediyelerde ise encümen beş üyeden oluşmaktadır. Beş üyenin ikisini belediye meclisi kendi üyeleri arasından seçer. Mali hizmetler birim amiri ve belediye başkanı doğal üyedir. Diğer bir üyeyi ise belediye başkanı birim amirleri arasından seçer (5393 sayılı BK, 2005, Md. 33).

5393 sayılı BY'nin 34. maddesi belediye encümenine; stratejik plan, bütçe ve yıllık çalışma programı konusunda meclise görüş bildirmek, kamulaştırmaya ilişkin

kararları almak ve uygulamak, umuma açık yerlerin açılış-kapanış saatlerini belirlemek gibi görevler vermektedir. Bu görevlerinin yanı sıra, encümenin belediye meclisi kararlarını uygulamak gibi bir fonksiyonu da bulunmaktadır.

1.4.1.3.3. Belediye Başkanı

Belediye başkanı, belediye idaresinin başı ve belediye tüzel kişiliğinin temsilcisidir. Belediye başkanı seçilebilmek için 2972 sayılı "Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Yasa"nın 9. maddesinde belirtilen şartları taşımak gerekmektedir.

Türkiye'de 1963 yılında kadar belediye başkanını belediye meclisi üyeleri seçmekteydi. 1963 yılında, o dönem yürürlükte olan 1580 sayılı (eski) Belediye Yasası'nda değişiklikler yapan 307 sayılı Yasa ile belediye başkanlarının halk tarafından doğrudan seçilmesi ilkesi benimsenmiştir. Ayrıca, 1988 yılında yapılan bir başka değişiklik ile belediye başkanı adaylarında aranan "aday olacağı kentte en az altı aydır ikamet ediyor olma" koşulu kaldırılmıştır (Keleş, 2014: 284,285).

1.4.2. 5216 Sayılı Yasa Kapsamındaki Büyükşehir Belediyelerinin İncelenmesi

Türk belediye sistemi içinde yer alan ikinci belediye türü, büyükşehir belediyesidir. Büyükşehir belediyeleri 5216 sayılı BBY kapsamında. Yasada büyükşehir belediyesi; sınırları il mülki sınırı olan ve sınırları içerisindeki ilçe belediyeleri arasında koordinasyonu sağlayan, idari ve mali özerkliğe sahip olarak yasalarla verilen görev ve sorumlulukları yerine getiren, yetkileri kullanan; karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişisi olarak tanımlanmıştır (5216 sayılı BBY, 2004, Md. 3). Bu tanım, 6360 sayılı Yasa ile düzenlenmiş güncel tanımdır. 6360 sayılı Yasa'nın büyükşehir belediyesi tanımında yaptığı değişikliği anlamak için 5216 sayılı BBY'nin 2004 yılında yürürlüğe giren ilk halindeki tanımına bakmakta yarar vardır. Yasanın ilk halindeki tanıma göre büyükşehir belediyesi; en az üç ilçe veya ilk kademe belediyesini kapsayan, bu belediyeler arasında koordinasyonu sağlayan; yasalarla verilen görev ve sorumlulukları yerine getiren, yetkileri kullanan; idari ve mali özerkliğe sahip ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişisi olarak tanımlanmıştır (5216 sayılı BBY, 2004, Md. 3). Buradan hareketle; 6360

sayılı Yasa'nın öngördüğü yeni büyükşehir belediyesi tanımı ile 5216 sayılı BBY'nin ilk yürürlüğe girdiği andaki tanımı arasındaki farklar şunlardır.

- Yeni tanımda büyükşehir belediyelerinin sınırları il mülki sınırı olarak belirlenmiştir.
- Yeni tanım ile büyükşehir belediyelerinin en az üç ilçe veya ilk kademe belediyesini kapsama şartı kaldırılmıştır.

Büyükşehir belediyesi kavramı, belediye kavramı gibi Anayasa'da doğrudan yer alan bir kavram değildir. 1982 Anayasası'nın büyük yerleşim merkezleri için özel yönetim biçimi getirilebileceğini belirten 127. maddesi, büyükşehir belediyelerinin 1984'ten bu yana kuruluşlarındaki Anayasal dayanak olmuştur (Tortop, 1994: 176).

1.4.2.1. Büyükşehir Belediyelerinin Görev, Yetki ve Sorumlulukları

5216 sayılı BBY'nin 7. maddesinde büyükşehir belediyelerinin görev, yetki ve sorumlulukları düzenlenmiştir. İlgili madde gereği büyükşehir belediyelerine; planlama yapmak ve yapılan planların uygulanmasını denetlemek, büyükşehir belediyesinin bütçesini hazırlamak, su, kanalizasyon, altyapı, toplu taşıma, katı atık, itfaiye, zabıta, acil yardım ile defin ve mezarlık hizmetlerini yürütmek, meydan, bulvar, cadde, yol ve sokaklara isim ve numara vermek, bakım, onarım ve temizliğini yapmak, coğrafi kent bilgi sistemleri kurmak ve yolcu ve yük terminalleri ile otoparklar yapmak gibi görevler verilmiştir (5216 sayılı BBY, 2004: Md. 7/1).

Aynı maddenin devamında büyükşehir ilçe belediyelerine verilen görevleri ise; büyükşehir katı atık yönetim plânına uygun olarak katı atık hizmetlerini yürütmek, ruhsat verme ve denetim faaliyetlerini yürütmek, otopark, spor, dinlenme ve eğlence yerleri yapmak, sosyal ve kültürel hizmetler sunmak, mesleki eğitim ve beceri geliştirmeye yönelik kurslar açmak, kültür ve tabiat varlıkları ile tarihi dokunun korunmasına yönelik faaliyette bulunmak, defin hizmetleri yürütmek ve afet riski ile can ve mal güvenliği açısından tehlike oluşturan binaların tahliyesini ve yıkımını gerçekleştirmek şeklinde sıralamak mümkündür (5216 sayılı BBY, 2004, Md. 7/2).

1.4.2.2. Büyükşehir Belediyelerinin Gelirleri

Büyükşehir belediyelerinin gelirleri, 5216 sayılı BBY'nin 23. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre; büyükşehir ilçe belediyelerine genel bütçe vergi gelirlerinden ayrılan %4,50'lik payın %30'u, büyükşehir belediyesince tahsil olunacak eğlence vergisinin %50'si ve park yerlerinin işletilmesinden elde edilen gelirin %50'si büyükşehir belediyelerine gelir olarak aktarılmaktadır. Bunların dışında; büyükşehir belediyesine bırakılan sosyal ve kültürel tesisler, spor, eğlence ve dinlenme yerleri ile yeşil sahalar içinde tahsil edilecek her türlü belediye vergi, resim ve harçları; büyükşehir belediyesinin yetki alanındaki mahalleleri ilçe merkezine bağlayan yollar, meydan, bulvar, cadde ve anayollar ile bu alanlara cephesi bulunan binalar üzerindeki her türlü ilân ve reklamların vergileri ile asma, tahsis ve bakım ücretleri; büyükşehir belediyesi tarafından yapılması şartıyla yol, su ve kanalizasyon harcamalarına katılma payları; kira, faiz ve ceza gelirleri; çeşitli yardımlar ve diğer gelirler büyükşehir belediyelerinin gelirlerini oluşturmaktadır (5216 sayılı BBY, 2004, Md. 23/1).

1.4.2.3. Büyükşehir Belediyesinin Organları

1.4.2.3.1. Büyükşehir Belediye Meclisi

Büyükşehir belediye meclisi, büyükşehir belediyesinin karar organıdır. Meclis; büyükşehir belediye başkanı, ilçe belediye başkanları ve ilçe belediye meclislerinin üye tam sayılarının beşte biri oranında gönderdikleri üyelerden oluşmaktadır. Büyükşehir belediye meclisinin görev süresi beş yıldır (5216 sayılı BBY, 2004, Md. 11).

Büyükşehir belediye meclisinin oluşumunda benimsenen yöntemde, üyeler doğrudan büyükşehir belediye meclisi için seçilmemiştir. Bu yönüyle büyükşehir belediye meclisleri, coğrafi ve siyasi açıdan temsil adaletsizliklerine yol açabilmektedir. Benimsenen yöntem, büyükşehir belediye meclislerinde küçük nüfuslu ilçe belediyelerinin daha yüksek oranda temsil edilmesine yol açmaktadır (Arıkboğa, 2014: 35-61). Ancak bunun bilinçli bir tercih olduğu ve nüfus açısından küçük ilçelerin en azından mecliste güçlendirilmesinin amaçlandığı ifade edilmiştir (Bilmez, 2016: 68).

1.4.2.3.2. Büyükşehir Belediye Encümeni

Büyükşehir belediye encümeni, büyükşehir belediye başkanının başkanlığında toplanmaktadır. Encümen beş seçilmiş ve beş atanmış olmak üzere on üyeden oluşmaktadır. Seçilmiş beş üye, meclisin kendi üyeleri arasından seçtiği üyelere dir. Atanmış beş üye ise, iki tanesi genel sekreter ve mali hizmetler birim amiri olacak şekilde, büyükşehir belediye başkanı tarafından birim amirleri arasından seçilen üyelere dir.

BBY'de büyükşehir belediye encümeninin görevlerine yer verilmemiştir. 5393 sayılı BY'de belediye encümeninin üstlendiği görevleri, büyükşehir belediye encümeni de üstlenmektedir (Öner, 2006: 355-357).

1.4.2.3.3. Büyükşehir Belediye Başkanı

Büyükşehir belediye başkanı, büyükşehir belediyesi idaresinin başı ve tüzel kişiliğinin temsilcisidir. Büyükşehir belediye başkanı; büyükşehir sınırlarında yaşayan vatandaşlar tarafından doğrudan seçilmektedir.

Büyükşehir belediye ve ilçe belediye başkanlarının görevlerine devam ettikleri süre boyunca siyasi partilerin yönetim ve denetim organlarında yer alması yasaktır. Benzer şekilde, görev süreleri içerisinde profesyonel spor kulüplerinin başkanlığını yapamazlar ve yönetiminde bulunamazlar.

1.5. BELEDİYELER VE YEREL KAMU HİZMETLERİ

1.5.1. Kamu Hizmeti ve Yerel Kamu Hizmeti Kavramlarının İncelenmesi

Kamu yönetimi ve idare hukuku alanlarının önemli kavramlarından olan "kamu hizmeti" kavramı, hukuki mevzuatta net bir tanımı olmayan, ancak literatürde farklı şekillerde tanımlanmış bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır (Günday, 2003: 295). Literatürde kamu hizmeti kavramı organik, maddi ve şekli açılardan farklı şekillerde tanımlanmıştır.

Kamu hizmetinin, bir kamu tüzel kişisi veya onun denetiminde özel hukuk kişisi tarafından yürütülmesi, kavramın organik yönüne işaret etmektedir. Anayasa'nın

70. maddesinde yer alan "Her Türk, kamu hizmetlerine girme hakkına sahiptir." hükmü bu anlamda değerlendirilebilir (Gözler, 2006: 508).

Maddi anlamda kamu hizmeti ile anlaşılması gereken, hizmetin yürütülmesinde kamu yararının olmasıdır. Bu anlamda kamu hizmeti, tatmininde kamu yararı olan faaliyet olarak tanımlanabilir. Anayasa'nın 47. maddesinde² kamu hizmeti kavramı bu anlamda kullanılmıştır (Kalabalık, 2004: 255).

Son olarak kamu hizmeti kavramını şekli anlamda tanımlamak mümkündür. Buna göre, kamu hizmeti bir hukuki rejimin ve belli bir usulün varlığına işaret etmektedir. Daha net bir ifadeyle, bir hizmetin kamu hizmeti sayılabilmesi için kamu hizmetlerinin hukuki rejimine tabi olması gerekmektedir (Günday, 2003: 296).

Tüm bu tanımlardan hareketle, kamu hizmeti kavramını, yürütücüsü bir kamu tüzel kişisi veya onun denetiminde bir özel hukuk kişisi olan ve kamu yararı amacı güden faaliyetler bütünü olarak tanımlamak mümkündür (Gözler, 2006: 512).

Kamu hizmeti kavramının bir alt türü olarak yerel kamu hizmetleri kavramı ifade edilebilir. Yerel kamu hizmetinin kamu hizmetinden ayrıldığı nokta, kamu yararının sağlandığı coğrafyadır. Kamu hizmeti sunumunda genel olarak kamu yararı ulusal boyuttayken yerel kamu hizmetinde kamu yararı hizmetin sunulduğu bölge ile sınırlıdır.

1.5.2. Belediyelerin Yerel Kamu Hizmeti Sunumunda Kullandığı Yöntemler

Yerel yönetimlerin, özellikle de belediyelerin, vatandaşlarına sunmakla yükümlü oldukları hizmetler gün geçtikçe artmaktadır. Bu artışa etki eden faktörler, aşırı kentleşme, gelişen teknoloji ve sosyal devlet anlayışının yaygınlaşması olarak belirtilebilir. Türkiye özelinde düşünüldüğünde, merkezi yönetimler, artan bu hizmet yükünü karşılayacak yetkileri ve gelirleri belediyelere ve diğer yerel yönetim birimlerine aktarmakta çoğunlukla isteksiz kalmışlardır (Kalabalık, 2005: 354).

Yerel düzeyde sunulan kamu hizmetlerinde en önemli aktör belediyelerdir. Belediyeler kamu hizmeti sunumunda çeşitli yöntemlere başvurmaktadır.

²Anayasa'nın 47. Maddesinde, "kamu hizmeti niteliği taşıyan özel teşebbüsler, kamu yararının zorunlu kıldığı hallerde devletleştirilebilirler" hükmü yer alır. Burada, kamu yararının zorunlu kılması durumunda yürütülen bir hizmet devletleştirilerek kamu hizmeti şeklinde sunulabilir. Bu da kamu hizmetinin kamu yararı taşıması zorunluluğuna işaret eder.

2000'li yıllardan bu yana iktidarda olan AK Parti döneminde, yerel yönetimleri de kapsayan bir reform süreci başlamıştır. Bu süreçte il özel idaresi, belediye ve büyükşehir belediyesi gibi yerel yönetim birimlerinin yasalarında ve yapılarında önemli değişiklikler yapılmıştır. Bu reform sürecinin bir ürünü olan 5393 sayılı BY'nin 14. maddesinin 4. fıkrasında yer alan "Belediye hizmetleri, vatandaşlara en yakın yerlerde ve en uygun yöntemlerle sunulur." hükmü ile belediyeler hizmet üretiminde çeşitli yöntemler kullanabilmektedir.

Kamu hizmetlerinin yürütülmesinde üç aktörün varlığından söz edilebilir. Bunlar hizmeti düzenleyen, üreten ve tüketenlerdir. Hizmet sunumu sürecindeki bu rollerin çeşitlenmesi ile farklı hizmet yöntemleri ortaya çıkmaktadır (Eryılmaz, 2013: 211-212).

Belediyelerin hizmet sunumunda çeşitli yöntem arayışı içinde oluşunun farklı nedenleri vardır. Bunlar, belediyelerin kaynak ve teknik personel açısından yeterli düzeyde donatılamaması, bürokratik mekanizmalardan uzaklaşmak ve vesayet denetiminden sıyrılma isteği olarak sıralanabilir. Tüm bu olumsuzluklar, hizmet sunumunun yavaşlamasına, etkinliğinin azalmasına, kalitesinin düşmesine ve maliyetinin artmasına neden olmaktadır. Bu nedenle belediyeler, hizmetleri etkin, hızlı, ucuz ve kaliteli yürütebilmek amacıyla çeşitli kamu hizmeti sunma yöntemleri kullanmaktadırlar (Kalabalık, 2005: 354).

Belediyelerin kamu hizmeti sunarken en sık kullandıkları yöntemler; emanet, ihale, imtiyaz, yap-işlet-devret, belediye şirketleri, hizmet sözleşmesi, yönetimler arası işbirliği, kiralama ve kupon sistemi olarak sıralanabilir.

Bir kamu hizmetinin, özel hukuk tüzel kişileri dışında, kamu tüzel kişisi tarafından ve onun personel, araç-gereç ve malvarlığıyla görülmesi şekline emanet usulü denilmektedir. Emanet yönteminde belirleyici olan şey, hizmetin bir kamu tüzel kişisi tarafından ve tamamen kendi imkanları ile yürütülmesidir (Kalabalık, 2005: 354-355).

Hizmetlerin yürütülmesinde kural olarak ihale yöntemine başvurulur. Devlet eliyle iş yapmak istisnadır. Ancak bazı işler vardır ki, devlet eliyle yürütülmesi gerekir. Burada emanet usulü uygulanmaktadır (Kalabalık, 2005: 355). Yönetimin yeterli işgücü, araç-gereç ve teçhizata sahip olması durumunda, ihaleye konulmasının yararlı

bulunmadığı yapım ve taşıma işleri, köy kalkınmasına yönelik yapım işleri, garnizonların altyapı işleri, gizliliği olan yasak bölgelerde ve orman içindeki yapım taşıma gibi hizmetler emanet usulüyle yürütülmektedir (Eryılmaz, 2013: 212).

Emanet yöntemi, bürokratik süreç ve harcamalar dışında ihale usulüne yakın bir yöntemdir (Eryılmaz, 2013: 212).

Belediyelerin hizmet sunumunda başvurduğu yöntemlerden bir tanesi de, belki de en sık kullanılanı, ihale yöntemidir (Eryılmaz, 2013: 215). İhale yöntemini, yasalarda yazılı usul ve şartlarla gerçekleştirilen, hizmet alımına konu olan işin, yeterlik ölçütünü sağlayan ve en uygun teklifi veren istekliye bırakıldığını gösteren ve ihale yetkilisinin onayına müteakip sözleşmenin imzalanması ile tamamlanan işlemler olarak tanımlamak mümkündür (Büber, 2012: 5). Kamu ihaleleri mal, yapım, hizmet ve danışmanlık ihaleleri olmak üzere dört türdür.

Belediyeler hizmet sunumunda imtiyaz yöntemine de başvurumaktadırlar. İmtiyazı, idarenin bir özel kişi ile yaptığı sözleşme uyarınca belli bir kamu hizmetinin masrafları, kar ve zararı özel kişiye ait olmak üzere, özel bir kişi tarafından kurulması ve/veya işletilmesi usulü olarak tanımlamak mümkündür (Günday, 2003: 309). İmtiyaz, ihale yöntemi kullanılarak verilmektedir. Ancak imtiyazın ihaleden ayrıldığı noktalar vardır. İmtiyaz sisteminde tüketiciler hizmete ilişkin ücretin ödemesini üretici konumundaki özel firmaya yaparken, ihalede ilgili kamu kurumuna ödeme yapmaktadırlar (Eryılmaz, 2013: 216). İmtiyaz yöntemi genel olarak su, elektrik, havagazı, metro, demiryolu ve kanalizasyon gibi doğal tekellerin söz konusu olduğu mal ve hizmetlerde kullanılmaktadır (Eryılmaz, 2013: 216).

Belediyelerin hizmet sunumunda kullandığı bir diğer yöntem de yap-işlet-devret yöntemidir. Bu yöntem; kamu yönetimine mali külfet getirmeyen, masraflarının özel teşebbüs tarafından karşılandığı, belli bir süre işletilmek suretiyle yatırılan sermayenin amortismanının sağlanması ve karın gerçekleşmesinden sonra tesisin ve yönetiminin bedelsiz olarak ilgili kamu kuruluşuna devredildiği bir kamu hizmeti yöntemidir (Duran, 1991: 150).

5393 sayılı BY'nin 70. maddesinde yer alan "belediye kendisine verilen görev ve hizmet alanlarında, ilgili mevzuatta belirtilen usullere göre şirket kurabilir" hükmü

gereği belediyeler hizmet sunumunda şirket kurma yöntemine başvurabilme hakkına sahiptirler. Belediyeler bu şekilde de bir hizmet sunma yöntemi geliştirebilmektedirler.

Belediyelerin hizmet sunumunda kullandığı bir diğer yöntem hizmet sözleşmesi yöntemidir. Bu yöntemde, belirli kamu hizmetleri bir sözleşme ile belirli bir özel kuruluşa yaptırılmaktadır. Burada belediye, hizmete ilişkin yatırımı yapar, ancak bunun işletilmesi özel sektöre ihale edilir. Burada, özel sektörle hizmetin işletme ve bakım işlerinin yürütülmesi için bir hizmet sözleşmesi yapılmaktadır. Savaş okuma, fatura düzenleme, kanalizasyon temizliği gibi sayısı artırılacak birçok hizmet bu yöntem ile özel sektöre gördürülebilir (Zengin, 1999: 74).

Hizmet sunumunda kullanılan yöntemlerden bir tanesi de yönetimler arası işbirliği yöntemidir. Belediyeler, bazı hizmetlerin yürütülmesi için, gerekli araç-gereç ve teknik personel açıdan yeterli imkânlarla tek başına sahip olmayabilir. Bu yüzden belediyeler birbirleriyle veya başka kuruluşlarla anlaşarak, ihtiyaç duydukları hizmetlerin üretimini sağlayabilirler. Bu işbirliği süreci, belediyelerin tüzel kişiliklerinin zarar görmediği, hukuki yapılanmalar şeklinde olur. Bu yapılanmalar şirket, vakıf, dernek, kooperatif ve birlik şeklinde olabilir (Kalabalık, 2005: 358).

Belediyeler hizmet sunumunda kiralama yöntemini de kullanmaktadır. Bir özelleştirme ve alternatif hizmet sunma yöntemi olan kiralamada, kamu sektörünün elinde olan bir işletme özel sektöre kiralanır ve bu işletmenin faaliyetlerini özel sektör kendi imkânlarıyla sürdürür. İmtiyaza benzetilen bu yöntemin, imtiyazdan ayrıldığı üç nokta vardır. Birincisi, imtiyaz devralan kuruluş, hizmetin sağlanması ile ilgili yatırım ve işletme sermayesini sağlamakta ve hizmetin riskini üstlenmektedir. Buna karşılık, kiralama yönteminde, hizmet için gerekli ön yatırım harcamaları yerel yönetimce yapılmakta ve yalnızca mevcut tesislerin yönetimi ve işletilmesi söz konusu olmaktadır. İkincisi, kiralama yönteminde hizmetin süresi, imtiyaza göre daha kısadır. Üçüncüsü, kiralama sözleşmelerinde, hizmeti yönetenler, yerel yönetime düzenli bir ücret ödemekte, bu da yerel yönetimin, yapmış olduğu ön yatırımın maliyetine ilişkin kredinin anapara ve faiz borcunu ödeyebilmesini olanaklı kılmaktadır (Zengin, 1999: 71-72).

Belediyelerin hizmet sunumunda kullandığı yöntemlerden bir diğeri de kupon yöntemidir. Kupon yöntemi, yarı kamusal adı verilen ve fiyatlandırılması mümkün olan

hizmetlerin özelleştirilmesinde uygulanabilen bir yöntemdir. Bu yöntemde, tüketiciler ihtiyaç duydukları bazı mal ve hizmetleri, özel kesimden satın alırlar; fakat satın aldıkları söz konusu mal ve hizmetlerin bedelinin hepsini veya bir bölümünü devlet kendilerine ödemektedir. Burada devlet, kamu hizmetini bizzat kendisi üretmek yerine, bedelini ödeyerek kişilerin özel kesimden serbest olarak satın alabilmelerine imkân vermektedir. Bu yöntemde amaç, dar gelirli tüketicilere ilave satın alma gücü sağlayarak, ihtiyaçlarını piyasadan karşılamalarına yardımcı olmaktır (Bozlağan, 2002: 223). Bu yöntem, aynı zamanda tüketicilerin yapılacak yardımları, sadece ilgili hizmetlerde kullanabilmesi nedeniyle de yararlı bulunmaktadır (Emrealp ve Horgan, 1993: 39).

1.6. CUMHURİYETİN İLANINDAN GÜNÜMÜZE TÜRK BELEDİYESİCİLİĞİ VE TARİHSEL GELİŞİMİ

Modern anlamda Türk belediyesiciliğinin köklerini Osmanlı Devleti dönemine kadar götürmek mümkündür. Ancak Osmanlı Devleti döneminde belediyesiciliğin istenilen düzeyde bir gelişim gösterememesi nedeniyle, ilgili dönem tez kapsamına alınmamıştır. Dolayısıyla Türk belediyesiciliği, Osmanlı mirası üzerine inşa edilen Cumhuriyet dönemiyle başlatılıp günümüze kadar getirilecektir.

Cumhuriyet dönemi Türk belediyesiciliği beş tarihsel döneme ayrılmıştır. Cumhuriyetin ilanından çok partili siyasi hayata geçişe kadar olan ilk dönemde 1923-1945 yılları arasında Türk belediyesiciliğinde yaşanan gelişmelere değinilmeye çalışılmıştır. İkinci dönem 1945-1960 yılları arasını kapsamaktadır. Bu dönemde Türk belediyesiciliğinde yaşanan gelişmelerin belirleyici aktörü, 1950 yılında iktidarı alan ve 1960 Darbesi'ne kadar iktidarda kalan Demokrat Parti'dir (DP). Üçüncü dönem 1960 Darbesi'nin ardından hazırlanan 1961 Anayasası ile başlayan ve 1980 Darbesi'ne kadar olan süreci kapsayan dönemdir. Dördüncü dönem, 1980 yılından 2000'li yıllara kadar olan süreçtir. Son olarak, 2000'li yıllardan günümüze belediyesicilikte yaşanan gelişmeler incelenmiştir.

1.6.1. 1923-1945 Arası Türk Belediyesiciliği

Cumhuriyet dönemi Türk belediyesiciliği, Osmanlı Devleti'nden miras kalan belediyesicilik anlayışı üzerine inşa edilmiştir. Özellikle de 1920'li yıllarda, bu etki yoğun

bir biçimde hissedilmektedir (Tekeli ve Ortaylı, 1978: 37, Aktaran: Görmez, 1997: 99). Osmanlı Devleti'nden Cumhuriyet'e 389 adet belediye ulaşmıştır (Emrealp, 1996: 1483).

Cumhuriyet tarihinde 1946 seçimlerine kadar olan dönem tek parti dönemidir. Bu dönemde tek parti ideolojisi ile paralel bir gelişim gösteren belediyeler, merkezi yönetime eklemlenmiş kurumlar olarak düzenlenmiştir (Emrealp, 1996: 1489).

Belediyecilik açısından tek parti dönemini kendi içinde iki döneme ayırarak incelemek mümkündür. İlk dönem 1920'li yılları kapsayan ve 1930 tarihli 1580 sayılı Belediye Yasası'nın yürürlüğe girmesine kadar olan dönemdir. Bu dönemin temel özelliği, belediyecilikte yaşanan gelişmelerin Ankara merkezli olmasıdır. İkinci dönem ise, 1930 tarihinde 1580 sayılı BY'nin yürürlüğe girmesinden 1946 yılına kadar olan süreci kapsamaktadır. Bu dönemde ise, ilk dönemde Ankara merkezli gelişen belediyecilik anlayışı, tüm ülkede uygulanmaya başlamıştır (Görmez, 1997: 104).

Cumhuriyet'in ilanı ile birlikte Türkiye için yeni bir dönem başlamıştır. Yeni dönemle beraber, yönetici kadronun amaçlarından bir tanesi, ülkede kapsamlı bir imar politikası uygulamaktır. Başkent Ankara, öncelikli öneme sahipti. Cumhuriyet yöneticilerinin ilgisi Ankara'nın çağdaş bir kent ve yönetim yapısına kavuşmasına yönelmişti (Emrealp, 1996: 1489). Ankara'da yapılacak her icraat, tüm Türkiye için örnek olacaktı. Bu yüzden belediyecilik faaliyetleri de ilk olarak Ankara'da başlamıştır. Ankara, tüm ülkede uygulanacak belediye sistemi için bir "laboratuvar" gibiydi (Görmez, 1997: 99). Bu anlayış ile paralel olarak da Cumhuriyet döneminde belediyecilik açısından atılan ilk somut adım 16.02.1924'te 417 sayılı Yasa ile Ankara Şehremaneti'nin kurulması olmuştur (<https://www.ankara.bel.tr/kurumsal/tarihce>, 2017).

Ankara Şehremaneti'nin kurulduğu dönemdeki mevcut yapısı, daha önce (Osmanlı döneminde) kurulmuş olan İstanbul Şehremaneti'nin yapısına göre farklı özellikler içeriyordu. Örneğin, Ankara Şehremaneti'nde seçme ve seçilme hakkı için, İstanbul Şehremaneti uygulamasında olduğu gibi emlak vergisi ödeme şartı bulunmuyordu (Tekeli ve Ortaylı, 1978: 38, Aktaran: Görmez, 1997: 105). Ankara'da bu şartın kaldırılmasında, dönemin Ankara bürokrasisinin emlak sahibi olmayışı etkili olmuştur (Görmez, 1997: 105).

Ankara Şehremaneti ile İstanbul Şehremaneti'nin ayrıldığı bir nokta da bütçelerinin onaylanma süreciyle alakalıdır. Buna göre İstanbul Şehremaneti'nin bütçesi belediye meclisinin kabulü ve Şehremininin onayıyla yürürlüğe giriyordu. Buna karşılık Ankara Şehremaneti'nin bütçesi İçişleri Bakanı'nın onayı ile yürürlüğe giriyordu (Sezgin, 2008: 40).

Tek parti döneminin merkezîyetçi zihniyeti, Ankara Şehremaneti'nin yapısını etkilemiştir. Buna göre, Ankara Şehremini ve şehremanetindeki birçok üst düzey bürokrat İçişleri Bakanı tarafından atanmaktaydı. Bu uygulama, dönemin belediye kurumlarının demokratik özelliklerden uzak olduğunun göstergesidir (Görmez, 1997: 105). Ankara Şehremaneti Kanunu, 1930 yılında 1580 sayılı BY'nin ilanına kadar yürürlükte kalmıştır.

1930 yılı, Türk belediyeciliği açısından büyük öneme sahiptir. Bu tarihte 75 yıl yürürlükte kalacak olan 1580 sayılı Belediye Yasası yürürlüğe girmiştir. Yeni Yasa belediyeyi, "*beldenin ve belde sakinlerinin mahalli mahiyette müşterek ve medeni ihtiyaçlarını tanzim ve tesviye ile mükellef hükmi bir şahsiyet*" olarak tanımlamıştır (1580 sayılı BY, 1930, Md. 1). Yasa'ya göre, nüfusu iki binin üzerinde olan her yerleşim yerinde ve kaza ve vilayet merkezlerinde belediye kurulması zorunludur (1580 sayılı BY, 1930, Md. 2). Belediyenin; belediye meclisi, belediye encümeni ve belediye başkanı olmak üzere üç organlı bir yapısı vardır (1580 sayılı BY, 1930, Md. 3).

Belediye Yasası, İstanbul için farklı bir uygulama getirmiştir. Buna göre, İstanbul'da il ve belediye yönetimi birleştirilmiş ve İstanbul Valisi, İstanbul Belediye Başkanlığı görevini de üstlenmiştir (Keleş, 2014: 331).

1580 sayılı BY'nin belediyecilik açısından benimsediği bazı ilkeler vardır. İlk olarak Yasa, (Ankara ve İstanbul dışında) belediyeler arasında eşitlik ilkesini benimsemiştir. Bir diğer ilke, yasalara aykırı olmamak şartıyla, belediyelerin hizmet sunumunda serbest bırakılmasıdır. Üçüncü ilke, dönemin merkezîyetçi anlayışı ile paralel olarak, belediyeler üzerindeki güçlü denetim mekanizmalarının varlığıdır. Dördüncü ilke, ülke düzeyinde iki dereceli seçim ilkesinin benimsenmesine rağmen, belediye seçimlerinde tek dereceli seçim ilkesinin benimsenmesidir. Beşinci ve son olarak da, bu Yasa belediyelerin hizmet alanının genişletilmesi ilkesini benimsemiştir. Ne var ki belediyelere sağlanan gelirle hizmet sunumunda sağlanan bu genişlik arasında

bir denge kurulamamıştır (Emrealp, 1996: 1489-1491). Günümüze kadar geçen zaman zarfında bu dengenin bir türlü sağlanamadığını belirtmek gerekir.

BY ile belediyelere çok fazla görev verilmiştir. Bunun temel sebeplerinden bir tanesi, 1929 Dünya Ekonomik Bunalımı ve bunun sonucunda 1930'lu yıllarda dünyada ve Türkiye'de devletçi politikaların ağırlık kazanmaya başlamasıdır (Görmez, 1997: 103). Bu dönemde birçok kamu hizmeti belediyelere yüklenmiş, bir diğer deyişle hizmetler dönemin kavramı olan "belediyeleştirme" yöntemiyle devletleştirilmiştir (Tekeli ve Ortaylı, 1978: 46, Aktaran: Görmez, 1997: 103). Bu dönemde belediyelere bir yandan birçok görev yüklenerek etkinlikleri arttırılmaya çalışılmış, diğer yandan da merkeziyetçi bir denetim mekanizması oluşturularak devamlı baskı altında tutulmuşlardır. Denetim mekanizmalarının güçlü oluşu belediyelere verilen görevlerin yanında, aslında bu kurumlara çok da güvenilmediğinin göstergesidir. Burada Osmanlı'dan miras kalan merkeziyetçi zihniyet ile Cumhuriyet'in ilk yıllarında taşraya olan güvensizlik etkili olmuştur (Görmez, 1997: 112).

Genel itibariyle 1580 sayılı BY, yürürlüğe girdiği dönemin şartlarını ve yasa koyucu kesimin siyasete bakışını net bir biçimde yansıtmaktadır. Bu dönemde tek parti olan Cumhuriyet Halk Partisi'nin (CHP) ideolojisi ve modernleş(tir)me çabaları, belediye kurumuna bakışını önemli ölçüde etkilemiştir. Bu bakış açısının bir sonucu olarak da, merkeze aşırı derecede bağımlı, merkezi idarenin yerel bir şubesi niteliğinde olan, yürüttüğü hizmetleri de buna göre şekillenen bir belediye kurumu ortaya çıkmıştır. Eryılmaz'a göre, CHP bu dönemde belediyeleri yapılandırırken "devletçilik", "modernleşme" ve "parti-devlet bütünlüğü" olmak üzere üç ideolojiden beslenmiştir (Eryılmaz, 1997: 21).

1930'lı yıllarda belediyecilik açısından yaşanan bir gelişme de 30.10.1933 tarihinde Belediye Bankası'nın kurulmasıdır. Buna göre, belediye bütçelerinin net gelirlerinin %5'i her yıl "ihtiyat akçesi" olarak Belediye Bankası'nın sermayesine aktarılacaktı. Bu bankanın en faydalı olduğu nokta, belediyelerin imar işlerinde büyük bir finansman desteği sağlaması olmuştur (Reuter, 1943). Aynı zamanda Belediye Bankası ile ileride kurulacak olan İller Bankası'nın temeli atılmıştır (Tortop, 1994: 292).

Genel hatlarıyla bu şekilde özetlenebilecek olan tek parti döneminde, Cumhuriyet sonrası Türk belediyecilik anlayışının temelleri atılmıştır. Bu dönemde

belediye yapısı, yoğun bir merkezi/bürokratik düşüncenin etkisi altında şekillenmiştir (Emrealp, 1996: 1491).

1.6.2. 1946-1960 Arası Türk Belediyeciliği

1946 yılı genel seçimleriyle Türkiye'de çok partili siyasal hayata geçilmiştir. Yapılan ilk çok partili seçimden CHP zaferle ayrılmıştır. İlk çok partili seçimler sonrasında iktidar koltuğuna oturan CHP'nin 1950 seçimlerine kadar olan dönemi de (belediyecilik faaliyetleri açısından) tek parti döneminin devamı niteliğindedir (Görmez, 1997: 118).

1945 sonrası Türkiye'de belediyecilik iki önemli gelişme ekseninde şekillenmeye başlamıştır. Bunlardan biri "çok partili siyasal hayata geçiş", diğeri ise II. Dünya Savaşı sonrası ortaya çıkan "hızlı kentleşme" sorunudur. Ancak bu dönem, belediyecilik açısından çok somut gelişmelerin olmadığı bir dönemdir. Bunda 1580 sayılı Yasa'nın belediyelere geniş bir görev alanı bırakan esnek yapısının etkisi olduğu kadar, yeni bir kentsel yönetim anlayışı geliştirilememesi de etkili olmuştur (Emrealp, 1996: 1491).

1945-1960 döneminin belediyecilik açısından önemli sayılabilecek gelişmelerinden bir tanesi, 1945 yılında Türk Belediyecilik Derneği'nin kurulmasıdır. Dernek, belediyeler arasında işbirliğini geliştirmek ve belediyelerin ülke ölçeğinde temsil edilmesini sağlamak amaçlarıyla kurulmuştur (Emrealp, 1996: 1492).

1946 yılında, Belediye Bankası'nın İller Bankası adıyla yeniden düzenlenmesi dönemin belediyecilik açısından kayda değer gelişmelerindendir. Bu dönüşüm süreciyle birlikte, daha önce belediyelere özgü olan banka, il özel idareleri ve köylerin de dâhil edilmesiyle bir "yerel yönetim bankası" haline gelmiştir (Tortop, 1994: 298).

1946 yılında yapılan ilk çok partili seçimde CHP iktidarı elde etmiş, muhalefet koltuğuna DP oturmuştu. 1950'deki seçimlerle beraber iktidarı alan DP, parti programında belediyelerin demokratikleştirilmesine de yer vermiştir. Ancak iktidarı döneminde belediye yasalarında önemli bir değişiklik yapamamıştır. Ancak uygulamada belediyecilikte esnaf ve küçük üreticilerin etkinliği artmıştır. DP önemli derecede destek aldığı bu sınıfları, partisine daha çok belediyeler çevresinde yarattığı olanaklarla bağlamıştır (Tekeli, 1983: 9).

Bu dönemde belediyelere ilişkin bir gelişme de, belediyelerin imara ilişkin yetkilerinin bir kısmını merkezi yönetime devretmesi olmuştur. 1580 sayılı Yasa, belediyelere, beldenin harita kadastro ve gelecek şekil planlarını yapmak ve en az beş senelik imar programı hazırlayıp uygulamak görevi veriyordu. 6785 sayılı İmar Yasası ile bu görev belediyelerden alınıp, merkezi yönetime verilmiştir (Görmez, 1997: 110).

1945 sonrasında 1960'lı yıllara uzanan süreçte belediyeçiliğin gelişimine baktığımızda, merkezi yönetimin işlevlerinin yerel yönetimler aleyhine sürekli artışı göze çarpar. Ancak daha ilginç olan nokta, bu tablodan belediyelerin rahatsız olmayışıdır. Verilen görev ile orantılı gelir elde edemeyen belediyeler birçok hizmeti üretmekte zorlanıyordu. Dolayısıyla, yürütmekte zorlandıkları hizmetleri merkezi yönetime devretmek, bu dönemde belediyeleri çok da rahatsız etmemiştir (Emrealp, 1996: 1492).

1.6.3. 1961 Anayasası ve Belediyeçilikte Yaşanan Gelişmeler (1961-1980)

1960 yılında çok partili siyasi hayatın ilk darbesi gerçekleşmiştir. Yaşanan bu süreç sonrasında 1924 Anayasası yürürlükten kaldırılmış ve 1961 yılında yeni bir Anayasa hazırlanmıştır.

1961 Anayasası'nın 116. maddesinde mahalli idareler düzenlenmiştir. Buna göre mahalli idareler, "*il, belediye veya köy halkının müşterek mahalli ihtiyaçlarını karşılayan ve genel karar organları halk tarafından seçilen kamu tüzel kişileri*" olarak tanımlanmıştır. Aynı maddenin 4. fıkrası gereği yerel yönetimlerin görevleriyle orantılı gelirle donatılmasının anayasal hükme bağlanması, 1961 Anayasası'nı önceki anayasalardan ayıran önemli bir noktadır (Görmez, 1997: 132). 1961 Anayasası'nı önceki anayasalardan ayıran bir diğer nokta, hizmet yönünden yerel yönetim kuruluşlarına yer vermesidir. Bu sayede yerinden yönetim (adem-i merkeziyet) ilkesi anayasal bir ilke haline gelmiştir (Yayla, 1982: 148, Aktaran: Görmez, 1997: 131).

1961 Anayasası, yerel yönetimlerin karar organlarının halk tarafından seçilmesi ilkesini benimsemiştir. Bu doğrultuda yerel yönetimlerin karar organlarının seçimine ilişkin yasa hükümleri, yeni Anayasa'ya uyum süreci kapsamında değiştirilmiştir. Türkiye'de 1963 yılına kadar belediye başkanları, belediye meclisleri tarafından seçiliyordu. 27.07.1963 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe

giren 307 sayılı "Belediye Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Yasa" ile belediye başkanlarının doğrudan halk tarafından seçilmesi ilkesi benimsenmiştir (Keleş, 2014: 285). Aynı Yasa ile belediye başkanlarının vali ve Cumhurbaşkanı tarafından onaylanması uygulamasına da son verilerek merkeziyetçiliği azaltıcı bir hamle yapılmıştır (Öner, 2006: 23).

1963 yılı ile birlikte Türkiye'de planlı kalkınma dönemi başlamıştır. 1963-1967 dönemini kapsayan I. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda belediyelerin hizmet sunumunda yaşadığı sorunlar dile getirilmiştir. Planda, "*Belediye kaynaklarının çok sınırlı oluşu ve teknik yetersizlikler, belediye hizmetlerini nitelik ve nicelik yönünden çok verimsiz kılmaktadır.*" (DPT, 1963: 419) denilerek, önemli bir sorun tespiti yapılmıştır. Ancak sorunlar dile getirilmekle beraber, çözümüne yönelik somut öneriler getirilememiştir (Emrealp, 1996: 1492).

1960 sonrası dönemde merkezi yönetimi belediyeler aleyhine güçlendiren bazı yasal düzenlemeler yapılmıştır. Bu düzenlemelerden bir tanesi 29.01.1966 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren, "İmar ve İskan Bakanlığı Kuruluş ve Vazifeleri Hakkında Yasa"da değişiklik yapan 710 sayılı Yasa'dır. Yasa ile belediyelerin imara ilişkin teftiş ve denetim yetkileri İmar ve İskân Bakanlığı'na verilmiş, belediyelerin fen ve imar işleri ile ilgili dairelerine görevlendirilecek müdür, amir ve diğer teknik personelinin tayininin belediyelerin görüşü alındıktan sonra Bakanlık tarafından yapılması hükmü getirilmiştir (Görmez, 1997: 134).

II. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda da (1968-1972) belediyelere değinilmiş, hizmetlerin sunumunda belediyelerin yaşadığı sorunlar dile getirilmiştir. Planın belediyecilik açısından belki de en önemli noktası büyük şehirlerdeki belediye yönetimi yapısının değiştirilmesini işaret eden ifadelerin yer almasıdır. "Bölgesel Gelişme, Şehirleşme ve Yerleşme Sorunu" başlığı altında yer alan şu ifade Türkiye'de büyük şehirler için ihtiyaç duyulan yeni yönetim sistemine işaret etmektedir:

"Sorumluluk ve teşkilatlanma yönünden farklı büyüklükteki şehirler arasındaki ayrılıklar düşünülmemiştir. Milyonluk bir şehir belediyesiyle bir kaç bin kişilik bir belediye aynı görevlerle yüklü olmakta ve aynı şekilde teşkilatlanmaktadır" (DPT, 1968: 268).

Türk belediyeçiliğinin gelişiminde önemli bir nokta da 1973 belediye seçimleri sonrası Ankara, İstanbul ve İzmir gibi büyük kentlerin belediye başkanlıklarını muhalefet partisinin adaylarının kazanmasıdır. Bu olay, Cumhuriyet tarihinde ilk kez merkezi hükümet ile yerel yönetimlerin farklı partilerden olması anlamına geliyordu (Emrealp, 1996: 1492). Bunun sonucu olarak belediyeler ve merkezi yönetim arasında bir gerilim oluşmuştur. Merkezi yönetim, kendi partisinden olmayan belediyelere kaynak aktarmakta isteksiz davranmış, bu da belediyelerin hizmet üretmekte sorunlarla karşılaşmalarına neden olmuştur. Bu durum belediyeleri yeni kaynak yaratma yöntemleri bulmaya itmiştir. Merkezi yönetimi halka şikâyet ederek istediği sonuca ulaşamayacağına farkında olan belediyeler, çareyi merkezi yönetime yapmaları gereken ödemeleri yapmamakta bulmuşlardır. Buradan tasarruf ettikleri kaynakları yerel hizmetlerin üretiminde kullanmışlardır. 1980 sonrası, belediyeler üzerinde merkezi yönetimin vesayetinin güçlendirilmesinin bir sebebi de merkezi yönetim ile yerel yönetim arasındaki bu çatışmadır (Tekeli, 1983: 11).

1973 seçimlerinden 1980 darbesine kadar olan süreçte belediyeler ülke gündeminde önemli bir yer işgal etmiştir. Kent nüfusundaki artış, toplumda gelişen siyasal kültür ve 1973 seçimlerinde büyük belediyeleri muhalefet partisi adaylarının kazanması bunda etkili olmuştur (Görmez, 1997: 131).

1960'lı yıllardan 1970'lerin ortalarına kadar geçen sürede belediye sayısında önemli bir artış göze çarpmaktadır. 1960'lara gelindiğinde Türkiye'de belediye sayısı 1000'e yaklaşmıştı. 1970 yılında belediye sayısı 1367 olarak tespit edilmiş, 3 yıl sonra bu sayı 1623'e ulaşmıştır (Emrealp, 1996: 1483). Belediye sayısı 10-15 yıllık süre zarfında yaklaşık olarak %60 oranında artmıştır.

1978 yılında Yerel Yönetim Bakanlığı'nın kurulması dönemin önemli gelişmelerindendir. Bakanlık düzeyinde yerel yönetimlerin yer alması, yerel yönetimlerin 1970'li yılların sonlarında merkezi yönetimden önemli miktarda mali destek almalarını sağlamıştır (Emrealp, 1996: 1493,1494). Ancak Bakanlığın yerel yönetimleri teftiş eden bir kurum olarak faaliyet göstermesi merkezîyetçi eğilimlerin artışına neden olmuştur. Bu da yerel yönetimlerin etkinliğini zayıflatmıştır (Görmez, 1997: 137).

1.6.4. 1980 Sonrası Türk Belediyeciliğinde Yaşanan Gelişmeler (1980-2000)

1980 Darbesi ile demokrasi bir kere daha askıya alınmıştır. Askeri yönetimin 1982 yılında hazırladığı yeni Anayasa ile Türkiye'de yeni bir dönem başlamıştır.

Darbe sonrasında yönetimi devralan Milli Güvenlik Konseyi, 4 Aralık 1981 tarihinde 2561 sayılı "Büyük Şehirlerin Yakın Çevresindeki Yerleşim Yerlerinin Ana Belediyelere Bağlanması Hakkında Yasa"yı yürürlüğe sokmuştur. Yasa'nın temel amacı; su, kanalizasyon, ulaşım ve imar gibi hizmetlerin büyük şehir ölçeğinde uyumlu ve bütünlükçü bir planlama ile verimli bir şekilde yerine getirilmesini sağlamaktır (Tortop, 1994: 172).

1982 yılında yürürlüğe giren yeni Anayasa'nın 127. maddesinde yerel yönetimler düzenlenmiştir. 1982 Anayasası, merkezi yönetime yerel yönetimler üzerinde idari vesayet yetkisi tanımış, dolayısıyla merkezi yönetimi yerel yönetimler aleyhine güçlendirmiştir (Emrealp, 1996: 1495).

1984 yılında, Türk yönetim yapısı yeni bir belediye türüyle tanıştı. 1982 Anayasası'nın 127. maddesinin büyük yerleşim merkezlerinde özel yönetim biçimleri kurulabilmesine olanak tanıyan hükmüne dayanılarak (Tortop, 1994: 176), önce 195 sayılı Kanun Hükmünde Kararname (KHK) ve ardından çıkarılan 3030 sayılı Yasa ile Ankara, İstanbul ve İzmir'de büyükşehir belediyeleri kuruldu (Keleş, 2014: 335). Yasa, büyükşehir belediyelerini "*belediye sınırları içinde birden fazla ilçe bulunan şehir*" olarak tanımlamaktadır.

3030 sayılı Yasa'nın iki temel gerekçesi vardır. Bunlardan birincisi yerel kamu hizmetlerinde etkinliği ve verimliliği sağlamak, diğeri ise şehir düzeyinde katılımı ve dolayısıyla yerel demokrasiyi güçlendirmektir (Eke, 1985: 53).

1980'li yıllarla beraber önce dünyada, ardından Türkiye'de iktidara gelen neo-liberal düşünceye mensup siyasal partiler, yönetimin iyileştirilmesinde "özelleştirme"den sonra "en iyi ikinci çözüm" olarak yerel yönetimleri görmüşlerdir. Bunun sonucu olarak, belediyelerde desantralist uygulamalar yaygınlaşmıştır. Belediyelerin alternatif hizmet sunma yöntemlerinin çeşitlenmesi gibi birçok gelişme bu sürecin bir çıktısıdır (Aydınlı, 2003: 75).

1983 yılında yapılan genel seçimlerden zaferle ayrılan Anavatan Partisi (ANAP), bu zaferi 1984 yılında yapılan yerel seçimlere de yansıtmış ve başta üç büyük şehir olmak üzere belediyelerin büyük çoğunluğunu kazanmıştır. 1970'li yılların ortasında yaşanan farklı partilere mensup merkezi yönetim ve yerel yönetimler arası çatışma, 1980'lere gelindiğinde merkezi ve yerel yönetimlerde aynı partilerin olması sonucu çatışmasız bir süreç olarak karşımıza çıkmaktadır.

1990'lı yıllarda ise merkezde ve yerel yönetimlerde (ağırlıklı olarak) farklı partilerin olduğu bir siyasi durum söz konusudur. Mart 1994 seçimlerinde, partiler toplam 2709 belediye için yarışmış, bunların 905 tanesini Doğru Yol Partisi (DYP), 775'ini ANAP, 428'ini Sosyal Demokrat Halkçı Parti (SHP) ve 329 tanesini Refah Partisi kazanmıştır. Bu dönemde merkezi yönetim, kendi partisinden olmayan belediyeler üzerindeki baskıcı tutumu ve kaynak aktarımını aksattığı yönünde eleştiriler almıştır (Emrealp, 1996: 1496-1497). Türk belediyeciliği, belediyelerin ve merkezi yönetimin farklı siyasal partiden olduğu dönemlerde, (başta kaynak sıkıntısı olmak üzere) çeşitli nedenlerden dolayı gelişme imkanı bulamamıştır.

1950'li yıllardan 1990'lı yıllara kadar geçen zaman zarfında belediye sayısındaki artış dikkat çekicidir. 1950'li yıllara kadar Türkiye'de yıllık ortalama 7 belediye kuruluyordu. Bu yıllardan 1990'lı yıllara kadar olan dönemde ise yıllık ortalama 37 belediye kurulduğu tespit edilmiştir (Güler, 1992: 20).

1980'li yıllardan 2000'li yıllara kadar olan süreçte, belediyelerde yaşanan dönüşüme yasal süreç ayak uyduramamıştır. Belediyecilik hep gelişmiş ve genişlemiş, belediyeciliğe ilişkin yasal düzenlemeler ise göz ardı edilmiştir. Bu eksikliğe karşılık, Başbakanlık Toplu Konut İdaresi (TOKİ), Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği (IULA-EMME) ve Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü (TODAİE) gibi kurum ve kuruluşların, yerel yönetim mevzuatının yeniden yapılandırılmasına yönelik çalışmaları ve hazırladıkları raporlar bu dönemin kayda değer gelişmeleri arasında gösterilebilir. Bu çalışmaların büyük bir çoğunluğu metropoliten alanlar ve buraların yönetiminde karşılaşılan sorunlar üzerine odaklanmıştır (Emrealp, 1996: 1497).

1984'te İstanbul, Ankara ve İzmir'de uygulamaya başlayan büyükşehir belediye modeli 1990'ların sonuna gelindiğinde 16 ilde uygulanır hale gelmişti. 1986'da Adana, 1987'de Bursa, Gaziantep ve Konya, 1988'de Kayseri, 1993'te Antalya, Mersin,

Eskişehir, Samsun, İzmit, Erzurum ve Diyarbakır ve 1999 yılında Sakarya büyükşehir belediyesi statüsüne kavuşmuştur. Böylelikle 2000'li yılların başında Türkiye'de toplam 16 büyükşehir belediyesi kurulmuş bulunuyordu.

2000'li yıllara kadar Türkiye'deki büyükşehir belediyesi kuruluş sürecini dört döneme ayırmak mümkündür. "1. dönem (1984)", 3030 sayılı Yasa'yla İstanbul, İzmir ve Ankara'da büyükşehir belediyelerinin kurulmasıdır. Bu dönemin özelliği, bu şehirlerde var olan ilçeler üzerine büyükşehir belediye sisteminin getirilmesidir. "2. dönem (1986-1988)", çeşitli yasalarla, Bursa, Adana, Konya, Kayseri ve Gaziantep'in büyükşehir olduğu dönemi kapsamaktadır. Bu dönemin özelliği, merkez ilçelerin ikiye veya üçe bölünmesiyle, şehirlerin yasaya uygun hale getirilerek büyükşehir belediyesi yapılmasıdır. "3. dönem (1993)", 504 sayılı KHK ile Antalya, Diyarbakır, Erzurum, Eskişehir, Kocaeli, Mersin ve Samsun'da büyükşehir belediyesinin kurulmasıdır. Bu dönemde, merkez ilçeler, bir önceki dönemden farklı olarak, birkaç ilçeye değil birkaç alt kademe belediyesine ayrılmıştır. "4. dönem (1999)" ise Sakarya'nın büyükşehir olmasıdır. Burada büyükşehir belediyesi kurulmasının nedeni ise, 1999 depremidir (Arıkboğa, 2013: 56-57).

1.6.5. 2000'li Yıllarda Türkiye'de Belediyecilikte Yaşanan Gelişmeler

21. yüzyılın başlangıcıyla birlikte Türkiye'de iktidara gelen Adalet ve Kalkınma Partisi yönetiminde, Türk yönetim yapısında yeni bir reform süreci başlamıştır. Bu süreç kapsamında ilk olarak 2003 yılında "Kamu Yönetimi Temel Yasası Tasarısı" hazırlanmış, ancak bu Yasa yürürlüğe girmemiştir. Bu Yasa'nın yürürlüğe girmemesi üzerine, Yasa'nın benimsediği ilkeler çerçevesinde, yönetimi ilgilendiren yasalarda kökten bir değişim süreci başlatılmıştır. Bu kapsamda 2004 yılında 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Yasası ve 5272 sayılı Belediye Yasası yürürlüğe girmiştir. Ancak, Anayasa Mahkemesi 18.01.2005 tarihli kararıyla³ 5272 sayılı Belediye Yasası'nı şekil yönünden iptal etmiştir. Bunun üzerine Yasa, 2005 yılında yeniden düzenlenerek 5393 sayılı Belediye Yasası olarak yürürlüğe girmiştir. 5216 sayılı Yasa ile 3030 sayılı Büyükşehir Belediyesi Yasası, 5393 sayılı Yasa ile de 1580 sayılı Belediye Yasası yürürlükten kaldırılmıştır.

³ Anayasa Mahkemesi, 2004/118 Esas ve 2005/8 sayılı Karar, Erişim Tarihi: 12.03.2017

5216 sayılı BBY, büyükşehir belediyelerinin yapısında önemli değişiklikleri beraberinde getirmiştir. Bu bağlamda Yasa ile ilk olarak büyükşehir belediyelerinin sınırları genişletilmiştir. İstanbul ve Kocaeli büyükşehir belediyelerinin sınırları il mülki sınırına genişletilmiş, diğer büyükşehir belediyelerinde ise nüfus ve yarıçap ilişkisiyle bir sınır genişlemesi yapılmıştır. İkinci olarak bu Yasa ile büyükşehir belediye sınırları içerisindeki belde belediyelerinin tüzel kişiliğine son verilmiştir. Bu düzenlemenin temel nedeni, kent çapında başta imar olmak üzere, bir hizmet bütünlüğü oluşturmaktır. Son olarak, 5216 sayılı BBY ile büyükşehir olmak için belediye sınırları içinde 750.000 nüfusa sahip olmak şartı getirilmiştir (Arıkboğa, 2013: 58,59).

2008 yılında, büyükşehir belediye sisteminde yeni değişiklikler yapılmıştır. 22.03.2008 tarih ve 26824 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 5747 sayılı "Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçerisinde İlçe Kurulması ve Bazı Yasalarda Değişiklik Yapılması Hakkında Yasa" ile büyük ilçelerin bölünmesi, küçük beldelerin birleştirilmesi suretiyle yeni ilçeler kurulmuştur. Aynı zamanda ilk kademe belediyeleri de bu alanlarda kaldırılmıştır (Keleş, 2014: 336). Üst kademe büyükşehir belediyesinin, alt kademe ilçe belediyesinin olduğu, günümüzdeki büyükşehir belediye sistemi bu Yasa ile birlikte uygulanmaya başlanmıştır (Arıkboğa, 2013: 61).

Türkiye'nin 1984'te başlayan büyükşehir belediyesi tecrübesi 2012 yılına ulaştığında, büyükşehir belediyeleri ülke nüfusunun %46'sını, belediyeli nüfusun ise %55'ini kapsamaktaydı. 2012 yılında 6360 sayılı Yasa ile mevcut 16 büyükşehir belediyesine 14 yeni büyükşehir belediyesi eklenmiş ve büyükşehir belediyesi sayısı 30'a ulaşmıştır. Büyükşehirler içerisinde yaşayan toplam nüfus, ülke nüfusunun yaklaşık olarak %76'sını, ülke yüzölçümünün ise yaklaşık olarak yarısını kaplar hale geldi (Arıkboğa, 2013: 63-69).

Günümüzdeki büyükşehir belediye sistemi, 6360 sayılı Yasa ile son halini alan 5216 sayılı BBY ile düzenlenmektedir.

6360 sayılı Yasa ile getirilen düzenlemeler, bu tez çalışmasının ana konusunu oluşturduğu için, bu bölümde incelenmemiştir. Yasa, üçüncü bölümde incelenecektir.

İKİNCİ BÖLÜM

**TARİHSEL, COĞRAFİ, SOSYO-EKONOMİK VE SİYASİ YÖNLERİYLE
MUĞLA KENTİ**

2.1. MUĞLA KENTİNİN TARİHİ

Antik Karya bölgesinin en eski yerleşim yerlerinden biri olan Muğla, tarih boyunca Karya, Mısır, Asur, İskit, Helen, Med ve Pers medeniyetlerinin hakimiyeti altında kalmıştır (<http://www.mu.edu.tr/tr/genel-bilgiler/bilgiler/mugla-hakinda>, 2017).

Selçuklular döneminde Malazgirt Zaferi'yle Anadolu'nun Türk egemenliğine girmesinden sonra Muğla, Türk topluluklarının yaylak ve otlakı durumuna geldi. Selçuklular Anadolu'da uyguladıkları iskan politikası çerçevesinde, doğudan gelen Türk boylarını Batı Anadolu'nun uçlarına yerleştiriyordu. Bu politikalar çerçevesinde, Menteşe Bey kumandasındaki Türk boyları da Muğla bölgesinde yerleştirildiler. Bizans İmparatorluğu'nun bu toprakları geri almak adına başlattığı kuşatmalar başarılı sonuçlar vermeyince, Türkler bölgenin hakimiyetini kesin olarak ellerine geçirdiler. Daha sonra bölge Menteşe adını aldı (<http://www.mugla.gov.tr/mugla-rehberi>, 2017).

Osmanlı Beyliği, Anadolu'daki diğer beyliklerden çok daha hızlı bir biçimde gelişmiş ve güçlenmiş, beyliğin tüm Türk beyliklerini tek çatı altında toplama politikası karşısında Anadolu'daki beylikler fazla direnememiştir. Yıldırım Bayezid döneminde, 1391 yılında Menteşe Beyliği Osmanlı topraklarına katılmıştır. Bölge yaklaşık 11 yıl Osmanlı hakimiyetinde kaldıktan sonra, 1402 yılında Timur'un zaferiyle sonuçlanan Çubuk Savaşı'yla Timur'un egemenliğine girmiştir. Timur bölgeyi yaklaşık 22 yıl idare etmiş ve 1424 yılında II. Murat döneminde bölgede yeniden Osmanlı hakimiyeti başlamış ve bu hakimiyet kalıcı olmuştur (<http://www.mugla.gov.tr/mugla-rehberi>, 2017).

I. Dünya Savaşı'nın yenilmiş devletlerinden olan Osmanlı İmparatorluğu'nun toprakları galip devletler tarafından paylaşılmıştır. Bu paylaşım doğrultusunda Muğla bölgesini İtalyanlar işgal etmiştir (<http://www.mentese.bel.tr/mugla-tarihi/>, 2017).

Muğla'da düzenlenen Kocahan Mitingi ile Muğla halkının işgallere direneceği ilan edilmiştir. Bu amaçla da çeşitli direniş örgütleri kurulmuştur. 1920 yılında açılan Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde altı milletvekili ile temsil edilen Muğla ili, işgal döneminde Ege illeri arasında en fazla şehit veren il olmuştur. İtalyanların, 2. İnönü Zaferi'nin ardından bölgeden çekilmesiyle, Muğla bölgesi düşman işgalinden kurtulmuştur (<http://www.mentese.bel.tr/mugla-tarihi/>, 2017).

2.2. MUĞLA KENTİNİN COĞRAFİ KONUMU

Muğla, topraklarının büyük bir kısmı Ege Bölgesi'nde, küçük bir kısmı Akdeniz Bölgesi'nde olan, her iki denize de kıyısı bulunan bir güney Ege ilidir. Türkiye'nin güneybatı ucunda yer alan Muğla ili; kuzeyinde Aydın, kuzeydoğusunda Denizli ve Burdur, doğusunda Antalya ile komşu; güneyinde Akdeniz ve batısında Ege Denizi ile çevrilidir. Toplam uzunluğu 1.500 kilometreye (km) ulaşan deniz kıyıları ile Türkiye'nin en uzun sahil şeridine sahip ilidir (<https://mugla.gov.tr/mugla-rehberi>).

Şekil 2.1: Muğla İlinin Coğrafi Konumu

Muğla iline bağlı 13 ilçe bulunmaktadır. Bunlar; Bodrum, Dalaman, Datça, Fethiye, Kavaklıdere, Köyceğiz, Marmaris, Menteşe, Milas, Ortaca, Seydikemer, Ula ve Yatağan'dır. Bu ilçelerin birbirlerine uzaklıkları hakkındaki veriler Tablo 2.1'de paylaşılmıştır.

Şekil 2.2: Muğla İli İdari Haritası

Tablo 2.1: Muğla İline Bağlı İlçeler Arası Mesafe Bilgileri

(km)	Bodrum	Dalaman	Datça	Fethiye	Kavaklıdere	Köyceğiz	Marmaris	Menteşe	Milas	Ortaca	Seydikemer	Ula	Yatağan
Bodrum	-	197	232	236	111	171	166	111	47	191	263	128	84
Dalaman	197	-	161	45	138	30	90	86	150	10	72	72	113
Datça	232	161	-	206	173	131	71	121	185	151	233	107	148
Fethiye	236	45	206	-	177	75	135	125	189	50	27	111	152
Kavaklıdere	111	138	173	177	-	112	107	52	64	132	204	69	27
Köyceğiz	171	30	131	75	112	-	60	60	124	20	102	46	87
Marmaris	166	90	71	135	107	60	-	55	119	80	162	41	82
Menteşe	111	86	121	125	52	60	55	-	64	80	152	17	27
Milas	47	150	185	189	64	124	119	64	-	144	216	81	37
Ortaca	191	10	151	50	132	20	80	80	144	-	77	66	107
Seydikemer	263	72	233	27	204	102	162	152	216	77	-	138	179
Ula	128	72	107	111	69	46	41	17	81	66	138	-	44
Yatağan	84	113	148	152	27	87	82	27	37	107	179	44	-

Kaynak: <https://muglakulturturizm.gov.tr/Resim/136865,onjpg.png?0>, 2017

2.3. MUĞLA KENTİNİN SOSYO-EKONOMİK YAPISI

Kalkınma Bakanlığı'nın paylaştığı verilere göre sosyo-ekonomik gelişmişlik bakımından birinci kademe gelişmiş iller arasında yer alan Muğla; İstanbul, Ankara, İzmir, Kocaeli, Antalya, Bursa ve Eskişehir'in ardından en gelişmiş sekizinci il konumundadır (Kalkınma Bakanlığı, 2013: 53). Bu sıralama belirlenirken illerin ülke içerisindeki ekonomik ağırlıkları, sosyal gelişmişlik seviyeleri, bireysel zenginlik ve refah düzeyi, il ölçeğinde ekonomik ve sosyal gelişmişlik ile bireysel refah arasındaki

denge ve veri temimine ilişkin süreklilik gibi değişkenler dikkate alınmıştır (Kalkınma Bakanlığı, 2013: 44).⁴

Muğla'nın coğrafi konumu, bölgeye bazı ekonomik vasıflar yüklemiştir. Bunlardan ilki hiç şüphe yok ki turizmdir. Muğla ili turizm sektöründe Türkiye'nin en gelişmiş illerindendir. Fethiye, Marmaris, Datça ve Bodrum gibi dünyaca ünlü turizm bölgeleri, Muğla'nın turizm sektöründe ülkenin önde gelen illerinden olmasını sağlamaktadır (<http://www.mu.edu.tr/tr/genel-bilgiler/bilgiler/mugla-hakkinda>, 2017). Muğla ili, turizm yatırım-işletme ve belediye belgeli yatak sayısı itibarıyla Antalya ili ile birlikte ilk iki sırada yer almaktadır. Türkiye'nin turizm sektöründe sahip olduğu yatakların %34,6'sı Antalya'da, %15'i ise Muğla'da bulunmaktadır (Kalkınma Bakanlığı, 2013: 54).

Muğla'da madencilik de önemli bir ekonomik faaliyet olarak belirtilebilir. Yatağan ilçesinde linyit kömürü ve Fethiye ilçesinde krom yatakları yaygın olarak bulunmaktadır. Dalaman ilçesinde bulunan kağıt fabrikası, Yatağan'da bulunan termik santraller Muğla'nın diğer önemli sanayi faaliyetlerini ve ekonomik kaynaklarını oluşturmaktadır (<http://www.mu.edu.tr/tr/genel-bilgiler/bilgiler/mugla-hakkinda>, 2017).

Muğla ilindeki bir diğer önemli ekonomik faaliyet ise tarımdır. Akdeniz iklimi içerisinde yetiştirilen ürünlerin büyük bir çoğunluğu Muğla ilinde de yetiştirilmektedir. Zeytin, badem, turunçgiller, erik, tütün, üzüm gibi ürünler Muğla'da yaygın olarak üretilmektedir (Akça, 2002: 163-170). Son olarak hayvancılığın da önemli bir geçim kaynağı olduğu belirtmek gerekir (Ekinci, 2016: 57).

Muğla ili Türkiye'nin en kalabalık 24'üncü ilidir. TÜİK 2016 yılı verilerine göre Muğla'nın toplam nüfusu 923.773'tür. Şehrin nüfusu 1965'ten bu yana sürekli olarak artış göstermektedir (Tablo 2.2).

Muğla ilinde 300 binin üzerinde hane bulunmaktadır. Hane başına düşen nüfus 2,9'dur. Bu da Muğla ilindeki aile yapısının çekirdek aile tipinde olduğunun bir göstergesidir (Ekinci, 2016: 57).

⁴ Aynı araştırmada 6360 sayılı Yasa ile büyükşehir olan Tekirdağ 9, Denizli 10, Aydın 19, Balıkesir 22, Manisa 23, Trabzon 31, Malatya 42, Hatay 46, Kahramanmaraş 60, Ordu 61, Şanlıurfa 73, Mardin 74, Van 75'inci sırada kendine yer bulmuştur. Bu durum illerin büyükşehir yapılması sürecinde sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeylerinin önemsiz olduğunu göstermektedir ve bu durum tartışmaya açıktır.

Tablo 2.2: Muğla İli Nüfus Bilgileri (1965-2016)

YIL	ERKEK NÜFUS	KADIN NÜFUS	TOPLAM NÜFUS
1965	166.339	168.634	334.973
1970	183.738	185.038	368.776
1975	201.664	199.132	400.796
1980	220.966	217.179	438.145
1985	249.156	237.134	486.290
1990	294.230	268.579	562.809
2000	376.677	338.651	715.328
2007	392.403	373.753	766.156
2008	405.079	386.345	791.424
2009	410.089	392.292	802.381
2010	416.029	401.474	817.503
2011	428.114	410.210	835.324
2012	434.539	416.606	851.145
2013	441.531	425.134	866.665
2014	454.642	439.867	894.509
2015	463.411	445.466	908.877
2016	470.404	453.369	923.773

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Bir coğrafi alanda kilometre kareye düşen nüfus miktarına nüfus yoğunluğu denilmektedir. 2016 yılı verilerine göre Muğla ilinde kilometre kareye 73 kişi düşmektedir (İllerin nüfus yoğunlukları için Tablo 3.1'e bakınız). TÜİK 2016 yılı verilerinde Türkiye'nin nüfus yoğunluğu ortalaması 104'tür. Buna göre Muğla ilinin nüfus yoğunluğunun Türkiye ortalamasının altında olduğu söylenebilir. Nüfus yoğunluğunun yüksek olmasının metropoliten bölgelerin belirleyici özelliklerinden olduğu göz önünde bulundurulduğunda (Polatoğlu, 2015: 51), Muğla ilinin nüfus yoğunluğu açısından metropoliten nitelikte olmadığı söylenebilir.

Muğla ilinin göç bilgileri incelendiğinde aldığı göç ile verdiği göç miktarının birbirine yakın olması nedeniyle hem göç alan hem de göç veren bir il olduğu söylenebilir (Tablo 2.3). Bu göç hareketliliğine sebep olan etmenler coğrafi, ekonomik ve toplumsal olarak ifade edilebilir. Ekonomik nedenler arasında, Muğla ilinin sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralamalarında üst basamaklarda yer alması ve bölgenin en önemli ekonomik faaliyeti olan turizm sayılabilir. Bölgenin engebeli yapısının büyük sanayi tesislerinin kurulmasına imkan vermemesi ise Muğla'dan başka bölgelere göçün bir sebebi olarak ifade edilebilir. Son olarak Muğla, çeşitli toplumsal refah göstergelerinde üst sıralarda yer alması nedeniyle de göç alma potansiyeli bulunan bir

ildir. Ayrıca Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi'nin de başka bölgelerden Muğla'ya göç hususunda (eğitim göçü) önemli bir etken olduğunu söylemek mümkündür (Ekinci, 2016: 60-63).

Tablo 2.3: Yıllara Göre Muğla İlinin Göç Bilgileri (2008-2016)

Yıl	Aldığı Göç	Verdiği Göç
2008	35.907	24.959
2009	28.390	26.613
2010	35.129	28.850
2011	35.409	29.604
2012	33.213	28.301
2013	35.246	30.687
2014	48.219	29.871
2015	42.112	37.663
2016	39.076	31.520

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

2.4. MUĞLA KENTİNDE YEREL SİYASET

Muğla ilinde 1 büyükşehir belediyesi ve 13 büyükşehir ilçe belediyesi olmak üzere, tüzel kişiliğe sahip toplam 14 yerel yönetim birimi bulunmaktadır. 6360 sayılı Yasa kapsamında büyükşehir statüsüne dönüştürülen illerin tamamında olduğu gibi Muğla ili sınırları içerisinde de il özel idaresi ve köy idaresi gibi yerel yönetim birimleri bulunmamaktadır. Dolayısıyla günümüzde Muğla ilinde yerel siyaset denildiğinde bu 14 yerel yönetim birimi akla gelmektedir.

Çalışmanın bu bölümde Muğla ilindeki yerel siyaset, 1989-2014 yılları arasında yapılan belediye başkanlığı ve il genel meclisi seçimleri ile sınırlı olarak incelenmiştir.

2.4.1. Muğla İlinde Belediye Başkanlığı Seçimleri (1989-2014)

6360 sayılı Yasa sonrasında Muğla ilinde belediye başkanlığı seçimleri toplam 14 belediye için yapılmaktadır. İlgili yasa öncesinde Muğla ilinde 1 il belediyesi, 12 ilçe

belediyesi ve 48 belde belediyesi bulunmaktaydı. Bu belediyelerin büyük çoğunluğu 1990-2000 yılları arasında kurulmuştur (Muğla ilinde belediyeleşme süreci için Bkz. Tablo 2.4).

Tablo 2.4: Muğla İlinde Belediyeleşme Süreci

DÖNEM	Kurulan Belediye Sayısı	Kaldırılan Belediye Sayısı
Osmanlı Dönemi	6	-
1923-1940	1	-
1940-1950	2	-
1950-1960	5	-
1960-1970	3	-
1970-1980	7	-
1980-1990	7	-
1990-2000	28	-
2000-2012	-	1
2012-... (6360 Sayılı Yasa)	2	49

Muğla ilinde yapılan 1989, 1994, 1999, 2004, 2009 ve 2014 yerel seçimleri incelenmiştir. Muğla ilinde belediye başkanlığı seçimlerinde seçmen davranışını etkileyen birinci faktör adayın kendisidir. Adayın temsil ettiği siyasi parti adayın kendisine nazaran daha az önemlidir. Yapılan yerel seçimler bunu göstermektedir. Örneğin; Fethiye ilçesinde Behçet Saatçi, 1999, 2004, 2009 ve 2014 belediye başkanlığı seçimlerinden zaferle ayrılmıştır. Zafer kazandığı ilk üç seçimde MHP adayı olan Behçet Saatçi, 2014 yerel seçimlerine DP adayı olarak katılmış ve seçimden yine zaferle ayrılmıştır (<http://www.fethiye.bel.tr/ozgecmis.aspx>). Yine bir başka örnek de Bodrum Belediyesi için verilebilir. 2009 ve 2014 Bodrum Belediye Başkanlığı seçimlerinden Mehmet Kocadon zaferle ayrılmıştır. 2009 seçimlerine DP adayı olarak katılan Kocadon, 2014 seçimlerinde CHP adayı olarak belediye başkanı seçilmiştir. Ayrıca Kocadon, 1999-2009 arası iki dönem üst üste Bodrum ilçesine bağlı Ortakent Yahşi Belde Belediyesi başkanlığı da yapmıştır (<http://bodrum.bel.tr/ozgecmis.html>, 2017).

Tablo 2.5 ve Tablo 2.6 incelendiğinde, bir çok belediyede her seçim döneminde farklı partilerin galip geldiği gözlemlenebilir.

Tablo 2.5 ve Tablo 2.6'da Muğla ilinde 1989, 1994, 1999, 2004, 2009 ve 2014 belediye başkanlığı seçimlerinde yarışılan tüm belediyelerde kazanan partilere ilişkin bilgiler yer almaktadır.

Tablo 2.5: Muğla İlinde Belde Belediye Başkanlığı Seçimleri (1989-2014)

BELEDİYE	1989	1994	1999	2004	2009	2014
Bodrum - Bitez	-	-	ANAP	ANAP	CHP	-
Bodrum - Göltürkbükü	-	-	ANAP	ANAP	ANAP	-
Bodrum - Gümürlük	-	-	CHP	CHP	DP	-
Bodrum - Gündoğan	-	SHP	MHP	MHP	MHP	-
Bodrum - Konacık	-	-	MHP	MHP	MHP	-
Bodrum - Mumcular	ANAP	DYP	DYP	AKP	MHP	-
Bodrum - Ortakent Yahşi	-	-	DYP	DYP	MHP	-
Bodrum - Turgutreis	ANAP	ANAP	ANAP	ANAP	CHP	-
Bodrum - Yalı	-	-	ANAP	ANAP	ANAP	-
Bodrum - Yalıkavak	SHP	ANAP	DYP	CHP	CHP	-
Fethiye - Çamköy	-	-	MHP	AKP	AKP	-
Fethiye - Çiftlik	-	-	DYP	CHP	AKP	-
Fethiye - Eşen	DYP	DYP	ANAP	AKP	MHP	-
Fethiye - Göcek	SHP	DYP	DYP	CHP	CHP	-
Fethiye - Kadıköy	-	-	ANAP	AKP	MHP	-
Fethiye - Karaçulha	DYP	ANAP	MHP	AKP	MHP	-
Fethiye - Karadere	-	-	ANAP	AKP	AKP	-
Fethiye - Kemer	-	DYP	DYP	MHP	MHP	-
Fethiye - Kumluova	-	-	ANAP	AKP	DSP	-
Fethiye - Ölüdeniz	-	DYP	MHP	CHP	CHP	-
Fethiye - Seki	DYP	ANAP	ANAP	AKP	-	-
Fethiye - Yeşilüzümlü	SHP	ANAP	DSP	CHP	CHP	-
Kavaklıdere - Çamlıbel	-	-	DYP	DYP	MHP	-
Kavaklıdere - Çayboyu	-	DYP	ANAP	AKP	AKP	-
Kavaklıdere - Menteşe	DYP	ANAP	ANAP	AKP	AKP	-
Köyceğiz - Beyobası	-	DYP	FP	AKP	MHP	-
Köyceğiz - Toparlar	-	-	ANAP	DYP	DP	-
Marmaris - Armutalan	ANAP	ANAP	ANAP	CHP	CHP	-
Marmaris - Beldibi	-	-	ANAP	MHP	MHP	-
Marmaris - Bozburun	-	ANAP	DYP	CHP	MHP	-
Marmaris - İçmeler	ANAP	ANAP	ANAP	CHP	DP	-
Marmaris - Turunç	-	-	ANAP	CHP	CHP	-
Milas - Bafa	-	-	-	DYP	CHP	-
Milas - Beçin	-	DYP	DYP	MHP	MHP	-
Milas - Çamiçi	SHP	CHP	DYP	-	-	-
Milas - Güllük	ANAP	ANAP	DYP	AKP	CHP	-
Milas - Ören	SHP	CHP	CHP	CHP	DSP	-
Milas - Selimiye	SHP	SHP	CHP	CHP	CHP	-
Muğla Merkez - Bayır	ANAP	ANAP	ANAP	AKP	CHP	-

Tablo 2.5: Muğla İlinde Belde Belediye Başkanlığı Seçimleri (1989-2014) (devam)

BELEDİYE	1989	1994	1999	2004	2009	2014
Muğla Merkez - Kafaca	-	-	DYP	CHP	CHP	-
Muğla Merkez - Yerkesik	ANAP	DYP	DYP	CHP	AKP	-
Muğla Merkez - Yeşilyurt	SHP	SHP	DYP	AKP	CHP	-
Ortaca - Dalyan	SHP	DYP	DYP	DYP	CHP	-
Ula - Akyaka	-	DYP	DYP	CHP	CHP	-
Ula - Gökova	-	-	CHP	CHP	CHP	-
Yatağan - Bencik	-	DYP	ANAP	AKP	CHP	-
Yatağan - Bozarmut	-	-	ANAP	CHP	AKP	-
Yatağan - Bozüyük	-	DYP	DYP	AKP	CHP	-
Yatağan - Turgut	SHP	SHP	CHP	CHP	MHP	-
Yatağan - Yeşilbağcılar	SHP	CHP	DYP	AKP	CHP	-

Kaynak: Yüksek Seçim Kurulu Sandık Sonuçları Paylaşım Sistemi (SEÇSİS) verileri kullanılarak hazırlanmıştır. Erişim Tarihi: 06.02.2017

Tablo 2.6: Muğla İlinde Büyükşehir ve İlçe Belediye Başkanlığı Seçimleri

BELEDİYE	1989 *	1994	1999	2004	2009	2014
BODRUM	SHP	ANAP	CHP	CHP	DP	CHP
DALAMAN	SHP	ANAP	ANAP	AKP	MHP	CHP
DATÇA	ANAP	ANAP	CHP	CHP	CHP	CHP
FETHİYE	SHP	DYP	MHP	MHP	MHP	DP
KAVAKLIDERE	ANAP	ANAP	ANAP	AKP	AKP	AKP
KÖYCEĞİZ	SHP	DYP	CHP	CHP	CHP	AKP
MARMARİS	ANAP	ANAP	ANAP	CHP	CHP	CHP
MİLAS	SHP	DYP	CHP	CHP	CHP	CHP
MUĞLA MERKEZ	SHP	SHP	CHP	CHP	CHP	-
ORTACA	SHP	ANAP	CHP	AKP	CHP	CHP
ULA	SHP	CHP	CHP	CHP	DP	CHP
YATAĞAN	SHP	SHP	CHP	CHP	CHP	CHP
Seydikemer	-	-	-	-	-	AKP
Menteşe	-	-	-	-	-	CHP
MUĞLA BÜYÜKŞEHİR	-	-	-	-	-	CHP

Kaynak: SEÇSİS verileri kullanılarak hazırlanmıştır. Erişim Tarihi: 06.02.2017

(*) Bu seçim döneminde Kavaklıdere ilçe statüsünde değildi. Bu ilçe ve sınırlarındaki belde belediyeleri 1989 yerel seçimlerinde Ula ilçesine bağlıydı.

2.4.2. Muğla İlinde İl Genel Meclisi Seçimleri (1989-2009)

Muğla ilinin 6360 sayılı Yasa kapsamında büyükşehir olmasının ardından il özel idaresinin tüzel kişiliğine son verilmesi nedeniyle, il genelinde artık il genel meclisi seçimleri yapılmamaktadır. İl genel meclisi seçimleri en son 2009 yılında yapılmıştır.

Tablo 2.7: Muğla İlinde İl Genel Meclisi Seçim Sonuçları (1989-2009)

	1989	1994	1999	2004	2009
Bodrum	SHP	ANAP	DSP	CHP	CHP
Dalaman	DYP	DYP	MHP	AKP	AKP
Datça	ANAP	DYP	ANAP	CHP	CHP
Fethiye	DYP	DYP	DYP	AKP	AKP
Kavaklıdere	-	ANAP	DYP	AKP	AKP
Köyceğiz	DYP	DYP	DSP	AKP	AKP
Marmaris	ANAP	ANAP	DSP	CHP	CHP
Merkez	SHP	DYP	DSP	AKP	CHP
Milas	SHP	DYP	DSP	AKP	CHP
Ortaca	SHP	DYP	CHP	AKP	CHP
Ula	SHP	DYP	DSP	AKP	CHP
Yatağan	SHP	DYP	DSP	AKP	CHP
İL GENELİ	DYP	DYP	DSP	AKP	CHP

Kaynak: SEÇSİS verileri kullanılarak hazırlanmıştır. Erişim Tarihi: 06.02.2017

Muğla ili özelinde bakıldığında, seçmen davranışının il genel meclisi ve belediye başkanlığı seçimlerinde farklılaştığı söylenebilir. Belediye başkanlığı seçimlerinde aday odaklı olan seçmen davranışı, il genel meclisi seçimlerinde parti odaklı bir seçmen davranışına dönüşmektedir (Adıgüzel, 2012: 162). Tablo 2.7'de Muğla İl Genel Meclisi Seçim sonuçlarına ilişkin veriler paylaşılmıştır. Tabloda yer alan bazı ilçelerde belediye başkanlığı kazanan partiyle il genel meclisi seçimlerinde en çok oyu alan parti arasında farklılıklar olabilmektedir. Bu da biraz önce ifade edilen seçmen davranışlarıyla ilgilidir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

**6360 SAYILI YASA VE YASANIN MUĞLA VE MARMARİS
KENTLERİNDEKİ ETKİSİNİN İNCELENMESİ**

3.1. 6360 SAYILI YASANIN TÜRK YEREL YÖNETİM SİSTEMİNE ETKİLERİ

06.12.2012 tarih ve 28489 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 6360 sayılı Yasa, Türk yerel yönetim sisteminde radikal değişiklikler meydana getirmiştir. Özelde büyükşehir belediyesi sisteminde önemli değişiklikler yapan bu hukuki düzenleme ile büyükşehir sınırları içerisinde köy, belde belediyeleri ve il özel idarelerinin tüzel kişiliklerine son verilmiş, dolayısıyla Yasa tüm yerel yönetim sistemi üzerinde etkili olmuştur.

6360 sayılı Yasa ile 16 büyükşehir belediyesine 14 yeni büyükşehir eklenmiş ve büyükşehir belediyesi kurulan il sayısı 30'a yükseltilmiştir. İlgili Yasa'yla; Aydın, Balıkesir, Denizli, Hatay, Malatya, Manisa, Kahramanmaraş, Mardin, Muğla, Ordu, Tekirdağ, Trabzon, Şanlıurfa ve Van illerinde büyükşehir belediyesi kurulmuştur (6360 sayılı Yasa, 2012, Md. 1/1).

5216 sayılı BBY 2004 yılında yürürlüğe girdiğinde, büyükşehir belediyelerinin hizmet sınırı (İstanbul ve Kocaeli illeri hariç), nüfusu 1.000.000'a kadar olan büyükşehirlerde 20 km, 1.000.000'dan 2.000.000'a kadar olan büyükşehirlerde 30 km ve 2.000.000'dan fazla olan büyükşehirlerde 50 km yarıçapıyla sınırlı olarak belirlenmişti. İstanbul ve Kocaeli'nde ise büyükşehir belediyesi hizmet sınırı il mülki sınırıyla örtüştürülmüştü (Arıkboğa, 2013: 59). 6360 sayılı Yasa ile İstanbul ve Kocaeli illerinde uygulanan mülki sınırdaki büyükşehir belediyesi uygulaması 30 büyükşehirin tamamına genişletilmiştir (6360 Sayılı Yasa, 2012: Md. 1/1, Md. 1/2).

Büyükşehir belediye sınırının il mülki sınırıyla örtüştürülmesinin 5216 sayılı BBY ile daha önce İstanbul ve Kocaeli illerinde uygulandığı ve sonuçlarının olumlu olduğu Genel Gerekçe'de ifade edilmiş ve Yasa'ya bir dayanak oluşturulmaya çalışılmıştır. Ancak İstanbul ve Kocaeli illerindeki sonuçların, gerek nüfus açısından gerek coğrafi açıdan ve gerekse de ekonomik gelişmişlik açısından bu iki ile de benzemeyen illerde, mülki sınırdaki büyükşehir belediye sisteminin uygulanmasına dayanak oluşturulması son derece tartışmalı bir konudur (Apan, 2016: 14). Tablo 3.1'de büyükşehir belediyelerinin nüfusları, yüzölçümleri ve nüfus yoğunluklarına ilişkin bilgiler paylaşılmıştır. Tablo üzerinde yapılacak incelemeler, nüfus, yüzölçümü ve nüfus yoğunluğu açısından birbirleriyle uzaktan yakından alakası olmayan şehirlerin aynı statüye sahip olduğunu görebilmek açısından önemlidir.

Tablo 3.1: Türkiye'de Büyükşehir Belediyelerinin Kuruluş, Nüfus, Yüzölçümü ve Nüfus Yoğunluğu Bilgileri

İL	Büyükşehir Olduğu		Nüfus	Yüzölçümü	Nüfus Yoğunluğu
	Yıl	Yasa/KHK			
İstanbul	1984	3030	14.804.116	5.461	2710
Ankara	1984	3030	5.346.518	25.632	208
İzmir	1984	3030	4.223.545	11.891	355
Adana	1986	3306	2.201.670	13.844	159
Bursa	1987	3391	2.901.396	10.813	268
Gaziantep	1987	3398	1.974.244	6.803	290
Konya	1987	3399	2.161.303	40.838	52
Kayseri	1988	3508	1.358.980	16.970	80
Antalya	1993	504	2.328.555	20.177	115
Kocaeli	1993	504	1.830.772	3.397	538
Mersin	1993	504	1.773.852	16.010	110
Diyarbakır	1993	504	1.673.119	15.618	107
Samsun	1993	504	1.295.927	9.725	133
Eskişehir	1993	504	844.842	13.960	60
Erzurum	1993	504	762.021	25.006	30
Sakarya	2000	593	976.948	4.824	202
Manisa	2012	6360	1.396.945	13.339	104
Balıkesir	2012	6360	1.196.176	14.583	82
Kahramanmaraş	2012	6360	1.112.634	14.520	76
Van	2012	6360	1.100.190	20.921	52
Aydın	2012	6360	1.068.260	8.116	131
Denizli	2012	6360	1.005.687	12.134	82
Tekirdağ	2012	6360	972.875	6.190	157
Muğla	2012	6360	923.773	12.654	73
Hatay	2012	6360	1.555.165	5.524	281
Mardin	2012	6360	796.237	8.780	90
Malatya	2012	6360	781.305	12.259	63
Trabzon	2012	6360	779.379	4.628	168
Şanlıurfa	2012	6360	1.940.627	19.242	100
Ordu	2013	6447	750.588	5.861	128

Kaynak: Nüfus bilgilerinde TÜİK Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi 2016 yılı verileri, yüzölçümü bilgilerinde Harita Genel Komutanlığı verileri kullanılmıştır.

6360 sayılı Yasa ile 30 büyükşehir belediyesinin sınırları içindeki il özel idarelerinin, köy ve belde belediyelerinin tüzel kişiliğine son verilmiş, bu yerel yönetim birimleri buldukları ilçenin belediyesine mahalle olarak bağlanmışlardır (6360 Sayılı Yasa, 2012: Md. 1/3). Tablo 3.2’de Yasa’nın Türk yerel yönetim sistemindeki etkileri sayısal bilgiler ile birlikte detaylı bir şekilde verilmiştir. Yasa’nın Türk yerel yönetim sistemi üzerindeki etkisini görebilmek açısından Tablo 3.2 son derece önemlidir.

Yasa'nın genel gerekçesinde, büyükşehir düzleminde geniş ölçekli ve makro planlar yapabilecek bir yerel yönetim birimine ihtiyaç duyulduğu, belli bir coğrafi alanda küçük çaplı çok fazla yerel yönetim biriminin varlığının özellikle planlama ve koordinasyon konusunda sorunlar çıkardığı ve ölçek ekonomisinden yeterince yararlanılmasına engel olduğu, küçük belediyelerin büyük çaplı hizmetleri üretecek ekonomik kapasiteye sahip olmadığı belirtilmiştir (TBMM, 2013: 7).

Tablo 3.2: 6360 Sayılı Yasa'nın Türk Yerel Yönetim Yapısına Etkileri

İL	Tüzel Kişiliği Kaldırılan		Mahalleye Dönüştürülen Toplam	İlçeler			Mahalle	
	Köy	Belde Belediyesi		6360 Önce	Yeni Kurulan	Toplam	6360 Öncesi	6360 Sonrası
Adana	468	40	508	15	-	15	405	913
Ankara	684	42	726	25	-	25	805	1.531
Antalya	539	84	623	19	-	19	525	1.148
Avdın	491	37	528	16	1	17	266	794
Balıkesir	892	34	926	18	2	20	289	1.215
Bursa	659	38	697	17	-	17	443	1.140
Denizli	361	81	442	18	1	19	349	791
Dişarbakır	789	15	804	17	-	17	247	1.051
Erzurum	968	20	988	20	-	20	332	1.320
Eskişehir	371	18	389	14	-	14	521	910
Gaziantep	448	19	467	9	-	9	368	835
Hatay	362	64	426	11	4	15	318	744
İstanbul	152	38	190	39	-	39	794	984
İzmir	595	61	656	30	-	30	750	1.406
Kahramanmaraş	474	54	528	9	2	11	358	886
Kavseri	397	52	449	16	-	16	433	882
Kocaeli	243	34	277	12	-	12	240	517
Konya	585	175	760	31	-	31	933	1.693
Malatya	495	40	535	13	-	13	352	887
Manisa	782	68	850	15	2	17	413	1.263
Mardin	586	21	607	9	1	10	154	761
Mersin	508	57	565	13	-	13	411	976
Muğla	396	49	445	11	2	13	232	677
Ordu	483	53	536	18	1	19	478	1.014
Sakarya	425	24	449	16	-	16	323	772
Samsun	943	35	977	17	-	17	356	1.333
Sanlıurfa	1.153	15	1.168	10	3	13	225	1.393
Tekirdağ	257	24	281	8	3	11	121	402
Trabzon	477	59	536	17	1	18	384	920
Van	578	8	586	11	2	13	118	704
TOPLAM	16.561	1.358	17.919	494	25	519	11.943	29.862

Kaynak: Adıgüzel, 2012: 161.

6360 sayılı Yasa ile birlikte büyükşehir belediyesi statüsünün, iktidar partisinin siyasi çıkarları doğrultusunda belediyelere verilen bir statü haline geldiği, buna yol açan sebeplerden birinin de, AKP'nin 2009 yerel seçimlerinde, il genel meclisi için aldığı oyları 2014 büyükşehir belediye başkanlık seçimlerine yansıtacağını düşündüğü ileri sürülmüştür (Polatoğlu, 2015: 58). Nitekim büyükşehir kurulan illerde, 2009 il genel meclisi seçimleri ile 2014 büyükşehir belediye başkanlığı seçimlerindeki seçim çevresi aynıdır. Buradan hareketle, Tablo 3.3'te yer alan 2009 il genel meclisi ve belediye/büyükşehir belediye başkanlık seçimi ile 2014 büyükşehir belediye başkanlık seçimleri sonuçlarını incelemek faydalı bulunmuştur.

Tablo 3.3: 30 Büyükşehirin, 2009 İl Genel Meclisi (İGM) ve Belediye/BŞB Seçim Sonuçları ile 2014 BŞB Seçim Sonuçları

İL	2009 İGM Seçimleri		2009 Belediye/BŞB Başkanlığı Seçimleri		2014 BŞB Başkanlığı Seçimleri	
	Kazanan Parti	Oy Oranı	Kazanan Parti	Oy Oranı	Kazanan Parti	Oy Oranı
Adana	AKP	% 29.8	MHP	% 29.7	MHP	% 33.5
Ankara	AKP	% 37.4	AKP	% 38.5	AKP	% 44.8
Antalya	CHP	% 32.8	CHP	% 40.9	AKP	% 36.4
Aydın *	CHP	% 28.1	CHP	% 25.9	CHP	% 43.7
Balıkesir *	AKP	% 35.0	MHP	% 41.0	AKP	% 39.7
Bursa	AKP	% 43.0	AKP	% 47.2	AKP	% 49.5
Denizli *	AKP	% 35.5	AKP	% 40.0	AKP	% 45.2
Diyarbakır	DTP	% 59.2	DTP	% 65.1	BDP	% 55.0
Erzurum	AKP	% 48.0	AKP	% 56.9	AKP	% 58.8
Eskişehir	AKP	% 36.1	DSP	% 51.5	CHP	% 45.2
Gaziantep	AKP	% 48.6	AKP	% 53.3	AKP	% 54.5
Hatay *	AKP	% 32.4	AKP	% 48.3	CHP	% 41.0
İstanbul	AKP	% 40.1	AKP	% 44.7	AKP	% 48.0
İzmir	CHP	% 48.3	CHP	% 56.2	CHP	% 49.6
Kahramanmaraş *	AKP	% 51.3	AKP	% 64.8	AKP	% 58.8
Kayseri	AKP	% 51.1	AKP	% 61.0	AKP	% 58.9
Kocaeli	AKP	% 42.1	AKP	% 47.5	AKP	% 50.6
Konya	AKP	% 54.7	AKP	% 68.4	AKP	% 64.2
Malatya *	AKP	% 50.2	AKP	% 53.0	AKP	% 61.6
Manisa *	AKP	% 35.6	MHP	% 38.3	MHP	% 40.1
Mardin *	DTP	% 43.7	AKP	% 45.0	BĞM.	% 52.1
Mersin	MHP	% 31.3	CHP	% 30.9	MHP	% 31.9
Muğla *	CHP	% 34.3	CHP	% 46.2	CHP	% 49.1
Ordu *	AKP	% 42.8	DSP	% 52.8	AKP	% 54.4
Sakarya	AKP	% 47.2	AKP	% 44.8	AKP	% 57.9
Samsun	AKP	% 45.8	AKP	% 48.1	AKP	% 54.8
Şanlıurfa *	AKP	% 39.5	BĞM.	% 44.1	AKP	% 61.6
Tekirdağ *	CHP	% 37.0	CHP	% 45.5	CHP	% 45.7
Trabzon *	AKP	% 45.1	AKP	% 47.8	AKP	% 59.3
Van *	DTP	% 48.1	DTP	% 53.1	BDP	% 53.1

(*) 6360 sayılı Yasa ile büyükşehir belediyesi olan iller

Kaynak: Yüksek Seçim Kurulu Seçim Sonuçları verilerinden yararlanılmıştır. Erişim Tarihi: 29.12.2016

2009 yerel seçim sonuçları üzerinden yaptığı analizle 2014 büyükşehir belediye seçimleri hakkında tahminde bulunan Adıgüzel'e göre;

- Adana Büyükşehir Belediyesi ile Manisa ve Balıkesir Belediyelerini kazanan MHP ile Ordu Belediyesi'ni kazanan DSP, bu belediyeleri 2014 BŞB seçimlerinde AKP'ye kaptırabilir,

- Şanlıurfa'da 2009 belediye başkanlığı seçimini kazanan adayın daha sonraki süreçte AKP'ye geçmesi nedeniyle, 2014 BŞB seçimlerinde AKP bu belediyeyi kazanabilir,
- AKP, 2009'da kazandığı Mardin Belediyesi'ni DTP'ye kaptırabilir,
- 2009'da CHP'nin kazandığı Antalya, İzmir, Aydın ile DSP'nin kazandığı Eskişehir'de kazanan adayın CHP'ye geçmesi nedeniyle, bu dört ilde 2014 büyükşehir seçimlerinde CHP yeniden galip çıkabilir,
- Diyarbakır ve Van'da 2009 seçimlerini kazanan DTP, 2014 seçimlerinden de yeniden birinci çıkabilir,
- AKP, daha önceki süreçte kazandığı eski büyükşehir belediyelerinde yeniden seçimi kazanabilir (2012: 166-167).

2014 seçim sonuçları incelendiğinde, Adıgüzel'in tahminleri Antalya, Manisa ve Adana dışında büyük oranda gerçekleşmiştir. Manisa ve Adana gibi, 2009 il genel meclisi seçim sonuçlarına göre AKP'nin kazandığı ama belediye başkanlığında kaybettiği bu illerde 2014 seçimlerinde büyükşehir belediye başkanlığını kazanacağı yönünde yapılan tahminler çok da tutarsız değildir. Ancak bu tahminlerin gerçekleşmemiş olmasının sebebi, Polatoğlu tarafından (2015: 59), AKP'nin yerel seçimlerde siyasi partilerin değil adayların kişiliklerinin önemli olduğunu göz ardı etmesi şeklinde değerlendirilmiştir. Ancak, Şanlıurfa örneğinde, AKP'nin 2009'da seçimi kazanan bağımsız adayı 2014 seçimlerinde aday göstermesi, aslında yerel seçimlerde adayların kişiliklerinin öneminin AKP tarafından da bilindiğini göstermektedir.

6360 sayılı Yasa ile yerel yönetimlerin genel bütçe vergi gelirlerinden aldıkları paylar yeniden düzenlenmiştir. Yasa öncesi dönemde, genel bütçe vergi gelirleri tahsilatı toplamının %2,85'i büyükşehir dışındaki ilçe belediyelerine, %2,50'si büyükşehir ilçe belediyelerine ve %1,15'i de il özel idarelerine ayrılmaktaydı. 6360 sayılı Yasa ile yeniden düzenlenen oranlara göre; büyükşehir ilçe belediyelerin payı %4,50'ye yükseltilirken, büyükşehir dışındaki ilçe belediyelerinin payı %1,50'ye, il özel idarelerinin payı ise %0,50'ye düşürülmüştür. Ayrıca büyükşehir sınırları içinde toplanan genel bütçe vergi gelirleri tahsilatı toplamından büyükşehir belediyelerinin aldığı %5'lik pay, %6'ya yükseltilmiştir (Demir, 2013).

6360 sayılı Yasa ile 30 büyükşehir belediyesinde Vali'ye bağlı olarak "Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı" kurulmuştur. Kurulan bu yeni birimin amacı büyükşehir belediyelerinin bulunduğu illerde kamu kurum ve kuruluşlarının yatırım ve hizmetlerinin etkin olarak yapılması, izlenmesi ve koordinasyonunun sağlanmasıdır (Karasu, 2013: 5). Büyükşehirlerde Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı'nın kurulmasını, il özel idarelerinin kaldırılmasıyla ortaya çıkan boşluğu doldurma ve merkezi hükümetin yerel düzeyde etkinliğini arttırmak amacıyla ilişkilendiren görüşler mevcuttur. Ayrıca başkanlığın kurulmasının, büyükşehirlerin etkin ve verimli hizmet üretebileceklerinin ve il özel idarelerine olan ihtiyacın bir ön kabulü olduğu da ileri sürülmüştür (Güler, 2012: 2,3).

3.2. 6360 SAYILI YASA HAKKINDA YAPILAN DEĞERLENDİRMELER

6360 sayılı Yasa kamuoyunda ve akademik camiada çokça tartışılmış, Yasanın olumlu ve olumsuz yönleri ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Bu kısımda, ilgili Yasa hakkında yapılan olumlu ve olumsuz değerlendirmelere yer verilecektir.

3.2.1. 6360 Sayılı Yasa Hakkında Yapılan Olumlu Değerlendirmeler

6360 sayılı Yasa hakkında yapılan olumlu değerlendirmelerin başında imar bütünlüğü sağlama ve planlama gelmektedir. Yeni Yasa çerçevesinde bir ilin kapsadığı alanın planlamalarının tek bir otorite tarafından yapılması ve küçük yerel yönetim birimlerinin birbirinden kopuk planlamalar yapmasının önüne geçilmesi olumlu bir gelişme olarak değerlendirilmiştir. Ancak bu olumlu yönüne rağmen, en uygun planlama alanının her zaman il sınırları olmayacağını da eklemek gerekir (Ersoy, 2013: 22). Ayrıca mülki sınırdaki büyükşehir uygulamasının 6360 sayılı Yasa öncesi dönemde büyükşehirlerin hizmet sınırlarının belirlendiği "pergel yasası" olarak da bilinen 20, 30, 50 km yarıçap uygulamasından çok daha anlamlı olduğunun altı çizilmiştir (Genç, 2014: 6). Aynı doğrultuda Keleş de ilgili Yasanın en kolay savunulabilecek yönünün imar ve planlamada getirdiği bütünsellik olduğunu belirtmiştir (Keleş, 2012: 8).

6360 sayılı Yasa sonrası büyükşehir kurulan illerde halkın muhatap alacağı kurumlar arasında yaşanan karmaşanın ortadan kaldırıldığı, yerel yönetim birimlerinde sadeleştirmeye gidildiği ileri sürülmüştür. Vatandaşlar muhatap olarak artık büyükşehir belediyesi ile büyükşehir ilçe belediyesini görmektedir. Bu da olumlu bir gelişme olarak

ifade edilmiştir. Ayrıca, büyükşehir ölçeğinde büyük çaplı projeleri gerçekleştirecek ekonomik güce sahip belediyelerin kurulması da bir diğer olumlu değerlendirmedir (Can, 2013: 268).

Yeni büyükşehir yönetim yapısı ile vatandaşlar hem ikamet ettikleri mahalle için muhtar, hem bağlı olduğu ilçe belediyesi için meclis üyesi ve belediye başkanı, hem de bağlı olduğu ilin büyükşehir belediyesi için meclis üyesi ve büyükşehir belediye başkanı için oy kullanmış olacaktır. Dolayısıyla ilgili Yasa'nın yerel demokrasiyi geliştiren bir yönü olduğu ileri sürülmüştür (Güngör, 2012: 22).

6360 sayılı Yasa'nın geçici maddesiyle, büyükşehir belediyesi, büyükşehir ilçe belediyesi ve bağlı yönetimlerinin yatırım bütçelerinin %10'unu 10 yıl süreyle daha önce köy statüsünde olan mahallelerine ayırma zorunluluğu getirilmiştir. Bu düzenleme 6360 sayılı Yasa kapsamında olumlu karşılanmıştır (Genç, 2014: 6).

Son olarak, yeni büyükşehir yasınının, kentsel alanlarda daha sağlıklı kent yapılarının ortaya çıkması noktasında olumlu gelişmeleri beraberinde getireceği ifade edilmiştir (Adıgüzel, 2012: 168).

3.2.2. 6360 Sayılı Yasa Hakkında Yapılan Olumsuz Değerlendirmeler

Literatürde 6360 sayılı Yasa'ya yönelik eleştiriler de mevcuttur. İlgili Yasa hakkında yapılan olumsuz değerlendirmeler olumlu olanlara göre çok daha fazladır.

Yasa ilk olarak Anayasaya aykırılık gerekçesiyle çok sert eleştirilere maruz kalmıştır. Anayasa'da bir değişiklik yapılmadan il özel idareleri, belde belediyeleri ve köylerin tüzel kişiliğinin kaldırılmasınının Anayasa'yı açık bir ihlal olduğunun altı çizilmiştir (Gözler, 2013).

Köy idarelerinin tüzel kişiliğine son verilmesi, 6360 sayılı Yasa'nın en çok eleştirilen düzenlemelerinden bir tanesidir. Apan, hükümetin köylerin tüzel kişiliğini kaldırmayı çok önceden planladığını, bunun en büyük göstergesinin de 2000'li yılların başından bu yana yerel yönetim birimlerinde yapılan yasal reformlar kapsamında il özel idaresi, belediye, büyükşehir belediye yasaları yenilenirken 1924 tarihli 442 sayılı Köy Yasası'nın yenilenmemesi olduğunu ifade etmiştir (Apan, 2016: 10).

6360 sayılı Yasa öncesinde ilçe belediyesine ait olan işletmelerin birçoğunun ve görev ve yetkilerinin önemli bir kısmının büyükşehir belediyelerine devredilmesi, ilçe sınırlarında asli yetkili kurumun büyükşehir olması sonucunda ilçe belediyelerinin özerkliklerinin zedelendiği ve bu yerel yönetim birimlerinin büyükşehir belediyelerine bağımlı hale geldikleri ifade edilmiştir (Gözler, 2013: 14).

6360 sayılı Yasa'nın belirlediği hizmet alanı neticesinde ilçe sınırları içinde büyükşehir belediyeleri ile ilçe belediyeleri arasında yetki ve görev uyumsuzlukları ortaya çıkmıştır. Örneğin; ilçe belediyelerinin zabıta birimiyle, büyükşehir belediyesinin zabıta birimleri ilçe sınırlarında hizmet üretmektedir ve hangi birimin hangi alanda yetkili olduğu konusunda hem birimler arasında hem de vatandaşlar arasında karışıklık ortaya çıkmaktadır (Genç, 2014: 7).

Tüzel kişiliği kaldırılan köy ve belde belediyelerinin büyükşehir belediyesine ve ilçe belediyelerine uzaklığı, hizmet maliyetlerini yükseltmiştir. EK-1'de büyükşehir belediyesi olmadan önceki döneme ait bir su faturası ile büyükşehir olduktan sonraki bir su faturası karşılaştırılmıştır. Muğla ili büyükşehir belediyesi olduktan sonra, su faturalarında birim su fiyatı neredeyse iki kat artmıştır. Birim su fiyatındaki artış, artan hizmet maliyetini göstermesi açısından önemlidir (Bkz. EK-1).

Yerel yönetimlerin en uygun ölçekte hizmet üretmesi gerektiği literatürde yaygın olarak desteklenmektedir. 6360 sayılı Yasa, büyükşehir belediyelerinin hizmet üretiminde en uygun ölçek olarak il mülki sınırlarını ve büyükşehir ilçe belediyelerinin hizmet üretiminde en uygun ölçek olarak ise ilçe mülki sınırlarını benimsemiştir. Bu ölçeklerin, hizmet sunumunda en uygun ölçek olarak ve bilimsel verilere dayanılarak hesaplanıp hesaplanmadığı sorgulanmıştır. Yaygın kanaate göre il mülki sınırları en uygun ölçek değildir. Çünkü il sınırları belirlenirken böyle bir kaygı güdülmemiştir (Karagel ve Karagel, 2014: 184).

6360 sayılı Yasa ile köy ve belde belediyelerinin tüzel kişiliklerine son verilmiştir. Bu yerel birimlerde yaşayan vatandaşlar artık herhangi bir karar alma gücü olmayan ve bütçesi olmayan bir mahalle muhtarı ile büyükşehir ilçe belediye başkanı ile büyükşehir belediye başkanı seçmektedirler. Seçilmiş yerel yönetim birimlerinin halktan uzaklaştırılmasının yerel demokrasiyi zedeleyen bir unsur olduğu ifade edilmiştir (İzci ve Turan, 2013: 135). Örneğin, 500 nüfuslu bir köyde halk, daha önce

köy için karar alma yetkisine sahip ve bütçesi olan bir muhtar seçerken, 6360 sayılı Yasa sonrasında mahalleye dönüştürülen köyünde karar alma yetkisi ve bütçesi olmayan güçsüz bir muhtar seçmekte, ancak ilçe belediye başkanı ve büyükşehir belediye başkanı seçebilmektedir. Ayrıca bu seçimlerde belirleyici olacak bir nüfusa sahip olmadıkları için, artık yerel yönetimler üzerinde söz sahibi değildirler.

Yasa'nın belediyeler ve bağlı kuruluşlarının yatırım bütçelerinin %10'unu 10 yıl süreyle köyden mahalleye dönüşen yerleşim yerleri için ayırmalarının zorunlu hale getirilmesinin olumlu bir gelişme olarak değerlendirildiği daha önce ifade edilmişti. Ancak bu sürelerin dolmasıyla, büyükşehir belediyesi ve büyükşehir ilçe belediyeleri, nüfusu az veya bir diğer ifadeyle oy getirisi az ve mesafe açısından uzak olan yerleşim yerlerine yüksek maliyetli hizmetleri götürme noktasında isteksiz davranabilirler. Dolayısıyla düzenlemenin 10 yıl ile sınırlı tutulması eleştirilmiş, on yıllık sürenin dolmasıyla bu şekilde bir tehlikenin ortaya çıkabileceği ifade edilmiştir (Güleç, 2016: 52).

Kırsal alanlarda yaşayan vatandaşların gelir düzeyleri kentte yaşayanlara göre nispeten daha düşüktür. 6360 sayılı Yasa ile köy yerleşim yerlerinde yaşayan vatandaşlar, daha önce muaf oldukları birçok vergiyi ödemek zorunda bırakılmışlardır. Bu Yasa ile kırsal alanlarda yaşayan düşük gelirli vatandaşların yeni vergi yükümlülükleriyle karşı karşıya kalmalarının bölgelerdeki yoksulluğu daha da derinleştireceği eleştirisi yapılmıştır (Adıgüzel, 2012: 173). Bu yerleşim yerlerinde yaşayan vatandaşlara 5 yıl süreyle vergi muafiyeti verilmesi de bunun bir kabulüdür ve karşılaşılabilecek bu sorunu ertelemekten başka bir şey değildir.

3.3. 6360 SAYILI YASANIN MUĞLA İLİNE ETKİLERİ

Muğla ili 2012 yılında 6360 sayılı Yasa ile büyükşehir belediyesi olmuştur. Bu süreçte Muğla ili genelinde 1 il özel idaresi, 396 köy ve 49 belde belediyesi olmak üzere toplam 446 yerel yönetim biriminin tüzel kişiliğine son verilmiş, köy ve belde belediyeleri mahalleye dönüştürülmüştür (Gezgüç vd., 2015: 466). Tablo 3.4'te Muğla

ili genelinde tüzel kişiliği kaldırılan yerel yönetim birimlerine ilişkin detaylı bilgi verilmiştir.⁵

Tablo 3.4: 6360 Sayılı Yasa İle Muğla İlinde Tüzel Kişiliği Kaldırılan Yerel Yönetim Birimleri

İL	Tüzel Kişiliği Kaldırılan		
	Köy	Belde Belediyesi	İl Özel İdaresi
Bodrum	20	10	-
Dalaman	16	-	-
Datça	9	-	-
Fethiye	72	12	-
Kavaklıdere	8	3	-
Köyceğiz	19	2	-
Marmaris	13	5	-
Merkez	48	4	-
Milas	114	5	-
Ortaca	14	1	-
Ula	24	2	-
Yatağan	39	5	-
Toplam	396	49	1

Kaynak: Gezgüç vd., 2015: 466.

Muğla ilinde Seydikemer ve Menteşe adıyla iki yeni ilçe kurulmuştur (6360 Sayılı Yasa, 2012: Md. 2/22 ve Md. 2/23). Menteşe ilçesinin bulunduğu coğrafi konum daha önce Muğla Merkez ilçesinin bulunduğu konumdur. Seydikemer ilçesi ise Fethiye ilçesinin bölünmesiyle kurulmuştur.

Fethiye ilçesinin bölünmesi ve bölgede Seydikemer ismiyle yeni bir ilçenin kurulması tartışmaya açık bir meseledir. Literatürde Fethiye ilçesinin tarıma dayalı bölgesiyle turizme dayalı bölgesini birbirinden ayırmak amacıyla böyle bir bölünmenin gerçekleştirildiği ileri sürülmüş ve sürece olumlu yaklaşımlar olmuştur. Ancak Yasa'nın Marmaris ilçesine 51 km uzaklıkta bulunan Bozburun Belediyesi'nin tüzel kişiliğini kaldırırken, Fethiye ile arası 27 km olan Seydikemer bölgesini Fethiye'den ayırarak yeni bir ilçe haline getirmesi Yasa'nın kendi içinde çeliştiği bir noktaya işaret etmektedir. Bu çelişki de ister istemez Tablo 3.3'te analizi yapılan yerel seçim sonuçlarının bir

⁵Muğla ilinde tüzel kişiliği kaldırılan yerel yönetim birimlerinin detaylı listesi için EK-2 ve EK-3'e bakınız.

benzerini Fethiye ilçesi için de yapmayı gerekli hale getirmektedir. Tablo 3.5 ve Tablo 3.6'da bu analiz yapılacaktır.

Tablo 3.5: 2009 Muğla İl Genel Meclisi Seçimi Fethiye İlçesi Sonuçları

6360 Öncesi Fethiye Seçim Bölgesi			6360 Sonrası Fethiye Seçim Bölgesi ⁶			6360 Sonrası Seydikemer Seçim Bölgesi ⁷		
AKP	CHP	MHP	AKP	CHP	MHP	AKP	CHP	MHP
% 33.3	%22.6	%26.8	% 30.3	% 25.3	% 29.9	% 39.4	% 17.3	% 20.6

Kaynak: SEÇSİS verileri kullanılarak hazırlanmıştır. Erişim Tarihi: 06.02.2017

Tablo 3.6: 2009 Fethiye Belediye Başkanlığı Seçimi ile 2014 Fethiye ve Seydikemer Belediye Başkanlıkları Seçim Sonuçları

2009 İlçe Belediye Başkanlığı Seçimi (FETHİYE)			2014 İlçe Belediye Başkanlığı Seçimi (FETHİYE)			2014 İlçe Belediye Başkanlığı Seçimi (SEYDİKEMER)		
MHP	AKP	CHP	DP ⁸	AKP	CHP	AKP	MHP	CHP
% 40.7	% 28.3	% 25.1	% 33.0	% 27.5	% 28.5	% 40.4	% 18.7	% 36.3

Kaynak: SEÇSİS verileri kullanılarak hazırlanmıştır. Erişim Tarihi: 06.02.2017

Tablo 3.5 ve Tablo 3.6'nın birlikte incelenmesi önemli sonuçlar ortaya koymaktadır. Tablo 3.5'in birinci sütununda 2009 yılı Muğla İl Genel Meclisi seçimlerinin Fethiye ilçesi sonuçları verilmiştir. İkinci ve üçüncü sütundaki veriler ilgili seçim sonuçlarını sandık bazında bölerek hazırlanmıştır. Buna göre, 6360 sayılı Yasa ile Fethiye ilçesine bağlanan mahalleler ikinci sütunda, Seydikemer ilçesine bağlanan mahalleler üçüncü sütunda yer almaktadır. Bu seçimlerde, Fethiye ilçesine bağlı kalan mahallelerde AKP birinci çıkmasına rağmen ikinci olan MHP ile arasındaki oy farkı çok azdır. Ancak Seydikemer ilçesine bağlanan mahallerin 2009 İl Genel Meclisi seçim sonuçları incelendiğinde AKP'nin, kendisinden sonra gelen MHP'ye önemli bir fark

⁶Bu sütun, 2009 İl Genel Meclisi Fethiye sonuçları içerisinde 6360 sayılı Yasa sonrası Fethiye ilçesinde bağlı bulunan mahallelerin seçim sonuçları ile hazırlanmıştır.

⁷Bu sütun, 2009 İl Genel Meclisi Fethiye sonuçları içerisinde 6360 sayılı Yasa sonrası Fethiye ilçesinden ayrılarak Seydikemer ilçesine bağlanan mahallelerin seçim sonuçları ile hazırlanmıştır.

⁸2009 yılı Fethiye İlçe Belediye Başkanlığı seçimini MHP adayı Behçet Saatçi kazanmıştır. 2014 yılındaki seçimi de Behçet Saatçi kazanmış, ancak bu seçimde MHP'den değil DP'den aday olmuştur. Dolayısıyla 2009 ve 2014 yerel seçimleri arasında sadece kazanan parti değişmiş, kazanan aday aynı kalmıştır. Seçmen oy tercihi partiden değil, adaydan yana kullanmıştır.

attığı gözlenmiştir. Bu sonuçlar neticesinde, 2014 belediye başkanlığı seçimleri için Seydikemer ilçesinde AKP'nin rahat bir zafer kazanacağı, Fethiye ilçesinde ise AKP ile MHP arasında bir çekişme olacağı, ancak Fethiye ilçesinin daha önceki üç dönemde de belediye başkanlığını yapan MHP adayı Behçet Saatçi'nin yeniden aday olması durumunda MHP'nin önemli bir avantajı elde edeceği tahminleri yapılabilirdi. Bu tahminler sonrasında Tablo 3.6'ya bakıldığında, sonucun tahmin edildiği şekliyle ortaya çıktığı görülür. Seydikemer ilçesinde AKP, beklenen zaferi elde etmiştir. Fethiye ilçesinde ise daha önceki üç dönemde MHP adayı olarak seçimleri kazanan Behçet Saatçi bu seçime DP adayı olarak katılmış ve yeniden belediye başkanı seçilmiştir.

Çalışmanın daha önceki bölümlerinde, büyükşehir belediye meclislerinde coğrafi ve siyasi açıdan yaşanan temsil adaletsizliklerine değinilmişti. Muğla ilinin büyükşehir olmasından sonra oluşturulan büyükşehir belediye meclisinde de benzer bir adaletsizlik ortaya çıkmıştır. Nüfusu az olan ilçeler mecliste daha çok temsil edilmiştir. Tablo 3.7'de Muğla Büyükşehir Belediyesi sınırlarındaki ilçe belediyelerinin meclislerinin üye sayıları ve büyükşehir belediye meclisine gönderdikleri üye sayıları, ilçe nüfusları ile karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir.

Tablo 3.7: Muğla İline Bağlı İlçelerin Nüfusları, Belediye Meclisi Üye Sayıları ve Büyükşehir Belediye Meclisine Gönderdikleri Üye Sayıları

	Nüfus	İlçe Belediye Meclisi Üye Sayısı	İlçe Belediye Meclisinde Bir Üyenin Temsil Ettiği Nüfus	Büyükşehir Belediye Meclisine Gönderdiği Üye Sayısı (Doğal üyeler dâhil)	Büyükşehir Belediye Meclisinde Bir Üyenin temsil Ettiği Nüfus	İlçe Nüfusunun Muğla Toplam Nüfusu İçindeki Oranı	İlçeyi Büyükşehir Belediye Meclisinde Temsil Eden Üyelerin Meclis Üye Tam Sayısı İçindeki Oranı
Bodrum	155.815	31	5.026	9	17.312	% 17.1	% 13.0
Dalaman	37.406	15	2.493	4	9.351	% 4.1	% 5.7
Datça	20.029	11	1.820	4	5.007	% 2.2	% 5.7
Fethiye	147.703	31	4.764	7	21.100	% 16.2	% 10.1
Kavaklıdere	10.759	11	978	3	3.586	% 1.1	% 4.3
Köyceğiz	34.363	15	2.290	5	6.872	% 3.7	% 7.2
Marmaris	89.630	25	3.585	6	14.938	% 9.8	% 8.6
Menteşe	105.860	25	4.234	6	17.643	% 11.6	% 8.6
Milas	132.437	31	4.272	7	18.919	% 14.5	% 10.1
Ortaca	45.875	15	3.058	4	11.468	% 5.0	% 5.7
Seydikemer	61.019	25	2.440	6	10.169	% 6.7	% 8.6
Ula	23.618	15	1.574	4	5.904	% 2.5	% 5.7
Yatağan	44.363	15	2.957	4	11.090	% 4.8	% 5.7

Tablo 3.7, ilçe belediye meclislerinde ve büyükşehir belediye meclislerindeki temsil adaletsizliğini görmek açısından son derece önemlidir. Tabloda yer alan bilgiler ışığında şu sonuçlara ulaşılabilir:

1. Muğla ili toplam nüfusunun %59,4'ünü oluşturan 4 büyük ilçe (Bodrum, Fethiye, Menteşe, Milas), büyükşehir belediye meclisinin %41,8'ini oluşturmaktadır. Diğer bir ifadeyle, Muğla ili toplam nüfusunun %40,6'sını oluşturan diğer 9 ilçe (Dalaman, Datça, Kavaklıdere, Köyceğiz, Marmaris, Ortaca, Seydikemer, Ula, Yatağan), büyükşehir belediyesinin %58,2'sini oluşturmaktadır. Nüfus açısından çoğunluğu sağlayan 4 büyük ilçe, meclisteki üye dağılımında azınlıkta kalmaktadır.
2. Büyükşehir belediyelerinde ilçelerin her bir üyesinin kendi ilçesi adına temsil ettiği vatandaş sayısı da bu temsil problemini görmek açısından önemli sayılabilecek sayısal veriler sunmaktadır. Örneğin; Fethiye ilçesi kendi ilçe nüfusu içerisinde her 21.100 vatandaş için büyükşehir belediyesine 1 temsilci göndermektedir. Kavaklıdere ilçesine bakarsak bir üyenin ilçesi adına temsil

ettiği vatandaş sayısı 3.586'ya kadar düşmektedir. Büyükşehir belediye meclisinde Kavaklıdere ilçesi vatandaşları Fethiye ilçesi vatandaşlarına göre 5.88 kat daha çok temsil edilmektedir.

3. İlçelerin kendi ilçe belediye meclisi üye sayıları da problemlidir. Bu doğrultuda örneğin; Bodrum ilçe meclisinde, Bodrum ilçesinde yaşayan her 5.026 vatandaş için 1 üye vardır. Kavaklıdere ilçesini bakarsak, bu ilçede yaşayan her 978 vatandaş 1 temsilci ile ilçe belediye meclisinde temsil edilmektedir. Dolayısıyla, Kavaklıdere ilçesinde yaşayan vatandaşlar kendi ilçe belediye meclislerinde, Bodrum ilçesinde yaşayan vatandaşların kendi ilçe belediye meclislerine göre 5,1 kat daha çok temsil edilmektedir.

Büyükşehir olma süreci ile birlikte, Muğla ilinde bulunan ve 6360 sayılı Yasa ile tüzel kişiliği kaldırılan yerel yönetim birimlerinin (il özel idaresi/belde belediyesi/köy) taşınmazları ilçe belediyeleri ve büyükşehir belediyesi arasında paylaşılmıştır. Ayrıca tüzel kişiliği kaldırılmamakla birlikte, ilçe belediyeleri de bazı taşınmazlarını büyükşehir belediyesine devretmişlerdir. Bu paylaşım doğrultusunda Muğla Büyükşehir Belediyesi'ne önemli miktarda taşınmaz devri gerçekleştirilmiştir. Tablo 3.8'de Muğla Büyükşehir Belediyesi'ne devredilen taşınmazlara ilişkin bilgiler paylaşılmıştır.

Tablo 3.8: Muğla Büyükşehir Belediyesine Ait Tescilli Taşınmaz Listesi

İLÇE	Arsa		Tarımsal Arazi		Mezarlık		Hizmet Binası ve Diğer	
	Adet	Alan (m ²)	Adet	Alan (m ²)	Adet	Alan (m ²)	Adet	Alan (m ²)
Bodrum	70	68.925,22	26	446.152,57	85	408.700,12	23	14.604,21
Dalaman	4	3.420,59	6	31.947,64	12	72.783,72	2	34.312,76
Datça	7	6.078,88	14	94.702,68	43	133.191,15	5	32.993,72
Fethiye	21	62.110,12	24	122.537,23	84	458.640,59	89	156.478,57
Kavaklıdere	3	3.964,63	13	81.005,86	70	236.093,00	10	14.568,62
Köyceğiz	4	16.460,66	12	121.116,40	15	188.191,16	11	21.999,71
Marmaris	9	5.651,71	22	102.715,49	77	293.988,35	9	3.831,08
Menteşe	60	126.155,24	58	721.083,47	247	1.243.437,85	156	1.505.902,58
Milas	196	260.119,78	97	1.428.296,33	232	1.545.877,68	60	483.590,90
Ortaca	4	1.058,98	3	20.771,21	13	192.317,51	10	46.084,42
Seydikemer	32	121.415,51	28	490.411,50	214	1.447.423,38	32	145.840,35
Ula	25	87.922,97	11	112.074,40	13	78.918,00	16	32.976,20
Yatağan	19	17.831,00	33	661.176,00	121	596.644,00	34	138.078,00
TOPLAM	454	781.115,29	347	4.433.990,78	1226	6.886.206,51	457	2.631.261,12

Kaynak: Muğla Büyükşehir Belediyesi 2015 Yılı Faaliyet Raporu

6360 sayılı Yasa'nın yerel yönetim birimlerinde yarattığı etkinin personel boyutu da mevcuttur. Bu doğrultuda ilgili Yasa ile birlikte bir takım yerel yönetim birimlerinin kaldırılması, yeni yerel yönetim birimlerinin kurulması, tüzel kişiliği kaldırılmamış olsa bile bir takım hizmetlerin bir yerel yönetim biriminden diğer yerel yönetim birimine devredilmesi gibi durumlar yerel yönetimlerin personel yapısını etkilemiştir. Bununla paralel olarak Muğla Büyükşehir Belediyesi ve Muğla ili sınırlarındaki ilçe belediyelerinin personel yapılarında sayısal anlamda önemli değişiklikler meydana gelmiştir. Tablo 3.9'da 6360 sayılı Yasa'nın uygulanmaya

başladığı 2014 yerel seçimleri sonrası, Muğla Büyükşehir Belediyesi'nden personel açısından yaşanan dönüşüme ilişkin bilgiler paylaşılmıştır.

Tablo 3.9: 29.03.2014 Yerel Seçimleri Sonrası Muğla Büyükşehir Belediyesi Personel Durumu

	Memur	İşçi	Sözleşmeli Personel	Hizmet Alımı	Toplam
Muğla Belediyesi Personel Sayısı	102	43	-	-	145
İlçe Belediyelerinden Gelen Personel Sayısı	159	302	-	-	461
İl Özel İdaresinden Gelen Personel Sayısı	59	116	-	-	175
İç Denetçi Sayısı	1	-	-	-	1
TOPLAM	321	461	-	-	782

Kaynak: Muğla Büyükşehir Belediyesi 2016 Yılı Faaliyet Raporu

Tablo 3.9'da görüldüğü gibi, 6360 sayılı Yasa sonrası Muğla Büyükşehir Belediyesi'ne ilçe belediyelerinden nakledilen personel sayısı, Yasa öncesi Muğla Belediyesi bünyesinde görev yapan personel sayısının üç katıdır. Ayrıca daha önce Muğla İl Özel İdaresi bünyesinde görev yapan önemli miktarda personelin de büyükşehir belediyesine nakli gerçekleştirilmiştir.

Personel yapısındaki bu önemli dönüşüm sonrası, büyükşehir belediyesinin personel sayısı her yıl önemli oranda artış göstermiştir. Bunun da büyükşehir belediyesinin ağır hizmet yükünü mevcut personel sayısı ile karşılamakta zorlanması ve bunun bir sonucu olarak da personel alımlarının önemli oranda artmasıyla ilişkisi olduğu söylenebilir. Tablo 3.10'da Muğla Büyükşehir Belediyesi'nin yıllık personel bilgilerinin ilçelere göre dağılımı paylaşılmıştır.

Tablo 3.10: Muğla Büyükşehir Belediyesi Yıllık Personel Bilgileri (2014-2016)

Personelin Görevli Olduğu İlçe	2014	2015	2016
Menteşe	399	1393	1587
Bodrum	100	202	303
Dalaman	6	38	237
Datça	10	23	200
Fethiye	103	233	161
Kavaklıdere	4	7	92
Köyceğiz	12	35	64
Marmaris	65	131	50
Milas	70	159	40
Ortaca	34	61	40
Seydikemer	12	50	35
Ula	17	32	29
Yatağan	24	37	8
TOPLAM	856	2401	2846

Kaynak: Muğla Büyükşehir Belediyesi 2014, 2015 ve 2016 yılı Faaliyet Raporları

3.4. 6360 SAYILI YASANIN MARMARIS'TE YEREL KAMU HİZMETLERİNE ETKİSİNİN İNCELENMESİ

6360 sayılı Yasa'nın Marmaris üzerinde önemli etkileri olmuştur. İlgili Yasa ile Marmaris mülki sınırları içerisinde yer alan 13 köy ve 5 belde belediyesinin tüzel kişiliğine son verilmiştir.

Tablo 3.11: Marmaris Belediyesi'ne Bağlı Mahallelerin 6360 Sayılı Yasa Öncesindeki Statüleri ile Nüfus ve İlçe Merkezine Uzaklıklarına İlişkin Bilgiler

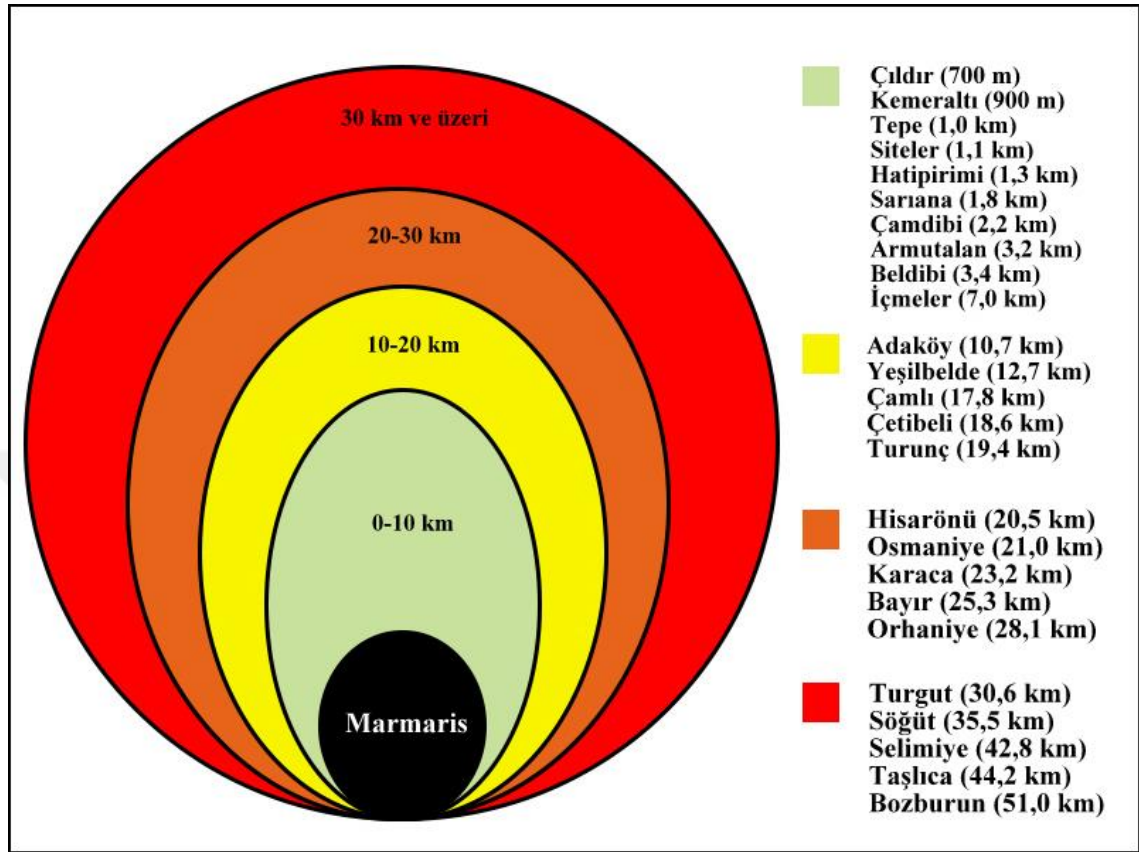
MAHALLE	6360 ÖNCESİ STATÜSÜ	NÜFUS	İLÇE MERKEZİNE UZAKLIK ⁹
Adaköy	Köy	3.758	10,7 km
Armutalan	Belde Belediyesi	20.749	3,2 km
Bayır	Köy	629	25,3 km
Beldibi	Belde Belediyesi	10.376	3,4 km
Bozburun	Belde Belediyesi	2.056	51,0 km
Çamdibi	Mahalle	3.704	2,2 km
Çamlı	Köy	749	17,8 km
Çetibeli	Köy	376	18,6 km
Çıldır	Mahalle	6.528	700 m
Hatipirimi	Mahalle	3.188	1,3 km
Hisarönü	Köy	2.542	20,5 km
İçmeler	Belde Belediyesi	5.683	7,0 km
Karaca	Köy	676	23,2 km
Kemeraltı	Mahalle	6.686	900 m
Orhaniye	Köy	1.269	28,1 km
Osmaniye	Köy	509	21,0 km
Sarıana	Mahalle	4.663	1,8 km
Selimiye	Köy	1.220	42,8 km
Siteler	Mahalle	2.635	1,1 km
Söğüt	Köy	1.601	35,5 km
Taşlıca	Köy	496	44,2 km
Tepe	Mahalle	7.145	1,0 km
Turgut	Köy	695	30,6 km
Turunç	Belde Belediyesi	1.642	19,4 km
Yeşilbelde	Köy	232	12,7 km

Kaynak: Nüfus bilgilerinde TÜİK 2016 yılı nüfus istatistiklerinden yararlanılmıştır.

Tablo 3.11'de Marmaris ilçesine bağlı mahallelerin 6360 sayılı Yasa öncesindeki statüleri, nüfusları ve ilçe merkezine uzaklıklarına ilişkin bilgiler paylaşılmıştır. Şekil 3.1'de ise bu mahalleler, ilçe merkezine olan uzaklıklarına göre çeşitli aralıklarda gruplandırılarak gösterilmeye çalışılmıştır.

⁹ Mahallelerin ilçe merkezine olan uzaklıklarını hesaplarken Marmaris Belediye Binası merkez alınarak, Google Map verilerinden yararlanılmıştır. <https://www.google.com.tr/maps>

Şekil 3.1: Marmaris İlçesine Bağlı Mahallelerin İlçe Merkezine Uzaklıklarının Gruplandırılması

6360 sayılı Yasa'nın yerel kamu hizmetleri üzerinde büyük bir etkisi olmuştur. Bu süreçte kamu hizmetlerinin sunumunda siyasi, mali ve teknik altyapı açısından önemli bir dönüşüm olmuştur. Çalışmanın bu bölümünde 6360 sayılı Yasa'nın Marmaris ilçesi üzerindeki etkileri, yerel kamu hizmeti ekseninde siyasi, mali ve teknik boyutlarıyla incelenecektir.

3.4.1. 6360 Sayılı Yasanın Marmaris'te Yerel Kamu Hizmetlerine Etkisinin Siyasi Boyutu

6360 sayılı Yasa ile Marmaris ilçesinde 13 köy ve 5 belde belediyesinin tüzel kişiliği kaldırılmıştır. Bu durum kamu hizmetlerinin sunumunda siyasi bir dönüşüme işaret etmektedir. Nitekim 6360 sayılı Yasa öncesi dönemde, bu yerleşim yerlerinde halkın ihtiyaçlarına göre kamu hizmeti sunmakla görevli yerel yönetim birimleri vardı. İlgili yasal süreç ile birlikte bu yerleşim yerlerinin kendine has ihtiyaçlarını karşılayan

yerel yönetim birimlerinin tüzel kişiliği kaldırılmış ve buralarda yaşayan halk kendi ihtiyaçlarına yabancı ve mesafe açısından nispeten daha uzakta bulunan ilçe belediyesi ve büyükşehir belediyesinden hizmet bekler hale gelmiştir. Tüzel kişiliği kaldırılan yerel yönetim birimleri üzerinden düşünüldüğünde, 6360 sayılı Yasa, Marmaris özelinde yerel kamu hizmetlerinin sunumunda siyasi açıdan olumsuz bir etki yaratmaktadır.

Belediye sınırları içinde kamu hizmetlerinin sunumunda karar organı belediye meclisidir. Dolayısıyla yerel kamu hizmetlerinin siyasi boyutu incelenirken belediye meclisleri üzerinde durmak önemlidir.

Muğla ilinin büyükşehir olması ile birlikte büyükşehir belediyesi bünyesinde karar organı olarak büyükşehir belediye meclisi kurulmuştur. Bu meclisin üye dağılımdaki adaletsizlikten daha önce bahsedilmişti. Bu mecliste Marmaris halkı (büyükşehir belediye meclisinin üye dağılımının nüfusa göre adil dağılmaması nedeniyle) Dalaman, Datça, Kavaklıdere, Köyceğiz, Ortaca, Seydikemer, Ula ve Yatağan ilçelerinde yaşayan vatandaşlara göre daha az temsil edilmektedir. Bu durum, büyükşehir belediyesince yürütülen kamu hizmetlerinin kararlarının alındığı büyükşehir belediye meclisinin yapısının Marmaris için çok da olumlu olmadığını, dolayısıyla Yasa'nın yerel kamu hizmetlerinin siyasi boyutu üzerinden Marmaris'i olumsuz etkilediğini göstermektedir.

6360 sayılı Yasa Marmaris'i siyasi açıdan Muğla genelinde büyükşehir belediye meclisi yapısında olumsuz etkilediği gibi, kendi sınırları içerisinde de olumsuz etkilemiştir. Tüzel kişiliği kaldırılan 13 köy ve 5 belde belediyesinin bulunduğu yerde ikamet eden vatandaşlar, artık daha az temsil edilmektedir. İlgili Yasanın siyasi açıdan bir olumsuz etkisi de budur. Örneğin, 2012 yılında (Yasa öncesi) 18.024 nüfusa sahip Armutalan Belediyesi'nin tüzel kişiliği kaldırılmış ve Marmaris Belediyesi'ne mahalle olarak bağlanmıştır. Bu dönüşüm öncesinde Armutalan Belde Belediyesi'nin kendine ait bir belediye meclisi ve bu meclisin de nüfusuna bağlı olarak 11 üyesi vardı. Bu da her 1638 vatandaşı temsilen mecliste bir üyenin olduğu anlamına gelmektedir. 6360 sayılı Yasa sonrasında burada ikamet eden vatandaşlar mahalleleri adına sadece muhtar seçmektedirler. Fakat seçtikleri muhtarın karar alma yetkisi ve kendine ait bütçesi yoktur. Dolayısıyla hizmet üretebilecek donanıma sahip değildir.

6360 sayılı Yasa'ya temsil açısından daha geniş de bakmak mümkündür. Yasa öncesinde Marmaris Belediyesi'nin nüfusu 34.047, belediye meclisi üye sayısı 15'tir. Dolayısıyla her 2269 vatandaş için mecliste bir temsilci vardır. 6360 sayılı Yasa sonrasında Marmaris Belediyesi'nin 2016 yılı nüfusu 90.187'dir. İlçe belediye meclisinde ise 25 üye mevcuttur. Bu da her 3607 vatandaş için mecliste bir temsilci olması anlamına gelmektedir. Bu da Yasa'nın temsil ve yerel demokrasi açısından olumsuz etkilerini göstermektedir.

3.4.2. 6360 Sayılı Yasanın Marmaris'te Yerel Kamu Hizmetlerine Etkisinin Mali Boyutu

6360 sayılı Yasa, Marmaris Belediyesi'ne ait gelir ve giderlerde de önemli bir değişimi beraberinde getirmiştir (Tablo 3.12). Genel bütçe vergi gelirlerinden alınan paylarda ve belediyenin devraldığı/devrettiği işletmeler dolayısıyla gelir-gider durumunda bir takım değişiklikler olmuştur. Ayrıca tüzel kişiliği kaldırılan 13 köy ve 5 belde belediyesinin hem taşınmazlarının Marmaris Belediyesi'ne devri ile birlikte belediyenin gelirleri artmış hem de bu yerel yönetim birimlerinin önceki dönem borçlarının devri ile birlikte belediyenin giderleri artmıştır. Buna göre, 6360 sayılı Yasa ile Marmaris Belediyesi'ne bu şekilde devredilen borç miktarı 8.440.388,78 TL'dir (Marmaris Belediyesi, 2014: 55). Devredilen taşınmazlara ise teknik boyut başlığı altında değinilecektir.

Tablo 3.12: Yıllara Göre Marmaris Belediyesi'nin Gelir-Gider Tablosu (2009-2016)

	GELİR (TL)	GİDER (TL)
2009	19.483.748,48	18.736.466,74
2010	25.061.356,92	19.783.585,11
2011	25.228.980,82	22.361.851,47
2012	31.930.695,40	29.973.299,44
2013	36.238.034,96	35.964.091,69
2014	51.578.884,37	51.160.039,05
2015	74.652.320,64	55.894.054,68
2016	129.111.018,90	77.894.024,41

Kaynak: Marmaris Belediyesi 2009-2016 arası yıllık faaliyet raporları incelenerek hazırlanmıştır.

6360 sayılı Yasa 2014 Yerel Seçimleri ile uygulanmaya başlamıştır. Dolayısıyla 2014 yılı verileri üzerinden yapılacak analiz önemlidir. Tablo 3.12 incelendiğinde Marmaris Belediyesi 2014 gelirlerinin bir önceki yıla göre %42,3 oranında arttığı gözlenmiştir. Giderlerde ise %42,2'lik bir artış söz konusudur. Gelir ve gider arasında dengeli bir artış vardır. 2016 yılı verilerini 2013 yılı verileriyle karşılaştırsak, gelirlerde %256,2'lik bir artış varken, giderleri %116,5 oranında artmıştır. Bu yönüyle 6360 sayılı Yasa'nın mali açıdan Marmaris ilçesi üzerindeki etkisinin olumlu olduğunu söylemek mümkündür.

3.4.3. 6360 Sayılı Yasanın Marmaris'te Yerel Kamu Hizmetlerine Etkisinin Teknik (Taşınmaz, Araç, Personel) Boyutu

6360 sayılı Yasa sonrası Marmaris Belediyesi'ne ait araçlarda, taşınmazlarda ve personel yapısında önemli değişiklikler olmuştur.

İlgili Yasa sonrasında Marmaris Belediyesi'ne ait taşınmazlar, işletmeler ve daha önceki dönemde bazı yasalarla Marmaris Belediyesi'ne verilmiş olan bazı görevler Muğla Büyükşehir Belediyesi'ne devredilmiştir. Buna göre, Marmaris Otogar İşletmesi, Marmaris İtfaiye Amirliği merkez binası ile Marmaris ilçesi sınırlarında bulunan dört itfaiye istasyonu, bir adet spor tesisi, ilçe mezbahası, ilçedeki mezarlıkların tamamı ve Marmaris Yat Marina, Muğla Büyükşehir Belediyesi'ne devredilmiştir. Ayrıca; su, kanalizasyon, ulaşım hizmetleri, çevre ve çevre sağlığı hizmetleri, itfaiye hizmetleri, şehir içi trafik hizmetleri, defin ve mezarlık hizmetleri büyükşehir belediyesinin görev alanına bırakılmıştır (Marmaris Belediyesi, 2014).

Tüzel kişiliği kaldırılan yerel yönetim birimlerinin daha önce kira geliri elde ettiği birçok taşınmaz Marmaris Belediyesi'ne devredilmiştir. Marmaris Belediyesi'ne bu şekilde devredilen 60 dükkân, 20 büfe, 43 ATM alanı, 5 tuvalet, 1 PTT Hizmet Binası, 1 çekek yeri, 1 soğuk hava deposu, 1 derslik/sergi salonu, 1 dondurma standı, 1 tenis kortu, 3 kültür ve kongre merkezi, 1 ofis, 4 tarla, 3 işyeri, 5 kafeterya/kahvehane, 1 fırın ve 1 berber vardır. Marmaris Belediyesi bu taşınmazlardan kira geliri elde etmektedir (Marmaris Belediyesi, 2016: 8-11). Bunun yanı sıra, daha önce Marmaris Belediyesi'ne ait olan taşınmazların bir kısmı da Muğla Büyükşehir Belediyesi'ne devredilmiştir. Bu şekilde Muğla Büyükşehir Belediyesi'ne devredilen taşınmazlara ilişkin bilgiler daha önce Tablo 3.8'de paylaşılmıştı.

6360 sayılı Yasa ile kamu hizmetlerinin daha etkin bir şekilde görülebilmesi açısından Marmaris Belediyesi bünyesindeki araç sayısında önemli bir artış söz konusudur. Tüzel kişiliği kaldırılan yerel yönetim birimlerine ait araçların devir işlemleri, 6360 sayılı Yasa'nın uygulamaya geçtiği 2014 yılında tamamlanmıştır. Buna göre 2013 ve 2014 yıllarında Marmaris Belediyesi'ne ait araç sayısına baktığımızda, 2014 yılında %126,6'lık bir artış gözlenmektedir. Tablo 3.13'te 2011-2016 yılları arası belediyenin araç bilgileri verilmiştir.

Tablo 3.13: Marmaris Belediyesi'ne Ait Araçların Sayısal Bilgileri (2011-2016)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Araç Sayısı	97	127	109	247	262	265

Kaynak: Marmaris Belediyesi 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016 Faaliyet Raporları

6360 sayılı Yasa'nın Marmaris Belediyesi üzerinde yarattığı etkinin personel boyutu da mevcuttur. Yasa ile Marmaris Belediyesi bünyesindeki personel sayısında da önemli bir artış görülmektedir. Yasa'nın yürürlüğe girdiği 2012 yılı ve bir sonraki yılın personel bilgileri karşılaştırıldığında, Marmaris Belediyesi personelinde %44,8'lik bir artış saptanmıştır. Personel sayısındaki artışın yanında dikkati çeken bir diğer nokta, Marmaris Belediyesi'nin personel sayısındaki bu önemli artışın, Yasa'nın 2014 yılında uygulanmaya başlamasından önce meydana gelmesidir. Bunun da Marmaris Belediyesi'nin kamu hizmetlerinin sunumunda bir sorunla karşılaşmamak adına büyükşehir belediyesi uygulamasını beklemeden personel altyapısını hazırladığının bir göstergesi olabileceğini düşünmekteyiz. Tablo 3.14'te 2011-2016 yılları arası Marmaris Belediyesi'nin yıllık personel bilgileri, sayısal açıdan daha detaylı biçimde paylaşılmıştır.

Tablo 3.14: 6360 Sayılı Yasanın Marmaris Belediyesi Personel Yapısına Etkileri (2011-2016)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Memur	73	83	175	175	171	164
Daimi İşçi	144	136	160	160	129	123
Geçici İşçi	5	6	-	-	-	-
Sözleşmeli Personel	6	9	4	4	9	11
TOPLAM	228	234	339	339	309	298

Kaynak: Marmaris Belediyesi 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016 Faaliyet Raporları

3.5. TÜRKİYE'DE BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİNDE YENİ GELİŞMELER

Türkiye'de büyükşehir belediyeleri yeni gelişmelere gebe dir. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın 2016 yılında yaptığı bir konuşmada, büyükşehir belediye sayısının 50-60 civarına çıkabileceği ifade edilmişti (<http://www.memurlar.net/haber/644507/>, 2017). Bu da büyükşehir belediyesi kuruluşunda belirleyici olan nüfus kriterinin daha da aşağılara çekileceği anlamına gelmektedir. Cumhurbaşkanı'nın söylemleri doğrultusunda yaptığımız hesaplamalar büyükşehir belediyesi nüfus kriterinin 350.000'e kadar düşürüleceğini göstermektedir. Tablo 3.15'te nüfusu 350.000'in üzerinde olup büyükşehir statüsünde olmayan iller sıralanmaktadır.

Tablo 3.15: Nüfusu 350.000'in Üzerinde Olup Büyükşehir Belediyesi Olmayan İllerin Nüfus Bilgileri

İL	NÜFUS
Afyonkarahisar	714.523
Sivas	621.224
Adıyaman	610.484
Tokat	602.662
Zonguldak	597.524
Elazığ	578.789
Batman	576.899
Kütahya	573.642
Ağrı	542.255
Çorum	527.863
Osmaniye	522.175
Çanakkale	519.793
Şırnak	483.788
Giresun	444.467
Isparta	427.324
Yozgat	421.041
Muş	406.501
Edirne	401.701
Aksaray	396.673
Kastamonu	376.945
Düzce	370.371
Uşak	358.736
Kırklareli	351.684
Niğde	351.468

Kaynak: TÜİK 2016 yılı nüfus verilerinden yararlanılmıştır. Erişim Tarihi: 25.06.2017

Tablo 3.15'teki veriler ışığında nüfusu 450.000'den yüksek olan Afyonkarahisar, Sivas, Adıyaman, Tokat, Zonguldak, Elazığ, Batman, Kütahya, Ağrı, Çorum, Osmaniye, Çanakkale ve Şırnak illerinde büyükşehir belediyesi kurulması ihtimalinin daha yüksek olduğunu belirtmek gerekir. 350.000-450.000 nüfus aralığında bulunan Giresun, Isparta, Yozgat, Muş, Edirne, Aksaray, Kastamonu, Düzce, Uşak, Kırklareli ve Niğde illerinde de büyükşehir belediyesi kurulma ihtimali vardır. Ancak; (en azından ilk etapta) nüfusu 450.000'in üzerindeki 13 il kadar yüksek bir ihtimal olmadığını belirtmek gerekir. Yinde de Cumhurbaşkanı'nın belirttiği gibi, büyükşehir belediyesi sayısı 50-60 aralığına yükseltilecekse, bu illerde de büyükşehir belediyesi kurulacaktır. Büyükşehir belediyeleri ile ilgili yapılacak düzenlemeler nüfus kriterinin aşağı çekilmesiyle sınırlı olmayacaktır. 6360 sayılı Yasa'nın uygulama aşamasında ortaya çıkan aksaklıkların tespit edilip, bu aksaklıklara karşı iyileştirici düzenlemelerin yapılması beklenmektedir. Aksi halde yoğun bir biçimde eleştirilen 6360 sayılı Yasa

sonrasında sadece nüfus şartını aşağı çekmekle sınırlı kalacak bir düzenleme, büyükşehir belediye sisteminin daha sert bir şekilde eleştirilmesine neden olabilir.

SONUÇ

6360 sayılı Yasa, Türk yerel yönetim sisteminde kökten değişiklikler yapan düzenlemeler içermektedir. Büyükşehir belediyeleri, ilçe belediyeleri, belde belediyeleri, il özel idareleri, köyler gibi yerel yönetim birimleri ile valilik, kaymakamlıklar ve bakanlıkların il ve ilçe düzeyindeki teşkilatlanmaları gibi merkezi idarenin taşra birimleri bu Yasadan siyasi, idari, ekonomik vb. birçok yönden etkilenmişlerdir.

6360 sayılı Yasa ile birlikte 14 ilde büyükşehir belediyesi kurulmuş ve büyükşehir kurulan illerin sayısı 16'dan 30'a yükselmiştir. Ayrıca Yasa ile birçok yerel yönetim biriminin tüzel kişiliğine son verilmiş, bu konu Yasa'nın en çok tartışılan düzenlemelerinden birisi olmuştur.

İl Özel İdarelerinin kaldırıldığı büyükşehir belediyelerinde valiliğe bağlı yeni bir birim oluşturulmuştur. Yatırım, İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı adını alan bu birim, valiliğe bağlı bir birim olarak kurulması ve başında valinin bulunması nedeniyle yerleşme adı altında merkezileşmeye yönelik düzenlemelerin de olduğu yönünde eleştiriler almıştır.

6360 sayılı Yasa, yerel yönetimlerin mali yapılarında da önemli değişiklikleri beraberinde getirmiştir. Yasa öncesi dönemde, genel bütçe vergi gelirleri tahsilatı toplamının %2.85'i büyükşehir dışındaki ilçe belediyelerine, %2.50'si büyükşehir ilçe belediyelerine ve %1,15'i de il özel idarelerine ayrılmaktaydı. 6360 sayılı Yasa ile yeniden düzenlenen oranlara göre; büyükşehir ilçe belediyelerinin payı %4.50'ye yükseltilirken, büyükşehir dışındaki ilçe belediyelerinin payı %1,50'ye, il özel idarelerinin payı ise %0.50'ye düşürülmüştür. Genel bütçe vergi gelirlerinden alınan paylar üzerinde yapılan düzenlemelerden büyükşehir ve büyükşehir ilçe belediyeleri karlı çıkarken, büyükşehir dışındaki belediyeler ve il özel idareleri zararlı çıkmıştır.

6360 sayılı Yasa kapsamında, büyükşehir kurulan illerde köylerin tüzel kişiliğini kaldırılarak ilçe belediyelerine bağlı birer mahalle haline getirilmişlerdir. Buralarda yaşayan insanlar hala toplumsal ve ekonomik açıdan köy hayatı yaşamaya devam ederken, ilgili Yasa sonrasında yönetimin gözünde kentli/mahalleli konumuna gelmişlerdir. Bu durum, gelir seviyesi şehirde yaşayan insanlara göre daha düşük olan köylülerin şehirlerde yaşayanların ödeyecekleri vergileri ödemek zorunda

bırakılmalarına neden olmuştur. İlgili yasayı hazırlayanlar da bu durumun farkında olacaklar ki, buralarda yaşayan vatandaşlara 5 yıl süreyle vergi muafiyeti getirmişlerdir. Ancak 5 senenin dolmasıyla birlikte, gelir seviyelerinde çok önemli artışlar olmayacak olan bu insanlar, muaf tutuldukları vergileri ödemek zorunda bırakılacaklardır. 2019 yılı itibariyle bu vergileri kırsal mahallelerde (köylerde) yaşayanların da ödemeye başlaması yeni olumsuzlukları beraberinde getirecektir.

6360 sayılı Yasa ile büyükşehir belediyesi statüsüne kavuşan illerden bir tanesi de Muğla ilidir. İlgili yasal süreç çerçevesinde Muğla ili genelinde 1 il özel idaresi, 396 köy ve 49 belde belediyesi olmak üzere toplam 446 yerel yönetim biriminin tüzel kişiliğine son verilmiş, köy ve belde belediyeleri mahalleye dönüştürülmüştür.

Muğla ilinde Seydikemer ve Menteşe adıyla iki yeni ilçe kurulmuştur. Menteşe ilçesinin bulunduğu coğrafi konum daha önce Muğla Merkez ilçesinin bulunduğu konumdur. Seydikemer ilçesi ise Fethiye ilçesinin bölünmesiyle kurulmuştur.

Fethiye ilçesinin bölünmesiyle kurulan Seydikemer ilçesi üzerinden siyasi tartışmalar yapılmıştır. Bu bölünmenin siyasi bir çıkar amacıyla yapıldığı yönünde eleştiriler getirilmiştir. Nitekim bölgedeki yerel seçim verilerinin incelendiği bu tez çalışmasında da benzer bir saptama yapılmıştır. Seydikemer ve Fethiye ilçelerindeki seçmen davranışı incelendiğinde bu bölünme Adalet ve Kalkınma Partisi'nin, güçlü olduğu bir bölgeyi ilçe haline getirerek yeni bir ilçe belediyesi kazandığı gözlemlenmiştir. Fethiye'ye 27 km uzaklıkta bulunan bu bölgenin ayrı bir ilçe yapılırken, Marmaris'e 51 km uzaklıktaki bir belediyenin Marmaris'e bağlı bir mahalle haline getirilmesi, yapılan düzenlemenin perde arkasında siyasi çıkar olduğunu doğrular niteliktedir.

Muğla ilinde büyükşehir belediyesi kurulmasının bir sonucu olarak il genelinde bir büyükşehir belediye meclisi kurulmuştur. Kurulan bu meclisin yapısı, büyükşehir belediye meclisi sistemindeki sorunları bünyesinde barındırmaktadır. Büyükşehir belediye meclislerinde nüfusu az olan ilçeler daha çok temsil edilmektedir ve bu durum mecliste siyasi temsil adaletsizliklerine yol açmaktadır. Muğla ilinin toplam nüfusunun neredeyse %60'ını oluşturan dört büyük ilçe (Bodrum, Fethiye, Menteşe, Milas), büyükşehir belediye meclisi üye sayısının yaklaşık olarak %42'sini oluşturmaktadır. Bu dört büyük ilçe il genelindeki nüfus dağılımında çoğunlukta, büyükşehir belediye

meclisi üye dağılımında azınlıkta kalmaktadır. Bu da temsil adaletsizliğine yol açmaktadır. Bu durum da yerel kamu hizmetlerinin sunumunu etkileyebilmektedir.

Büyükşehir belediye meclisinin yapısına Marmaris ilçesi özelinde de bakmak mümkündür. Marmaris, Muğla iline bağlı ilçeler arasında nüfus açısından en büyük beşinci ildir. Ancak Muğla büyükşehir belediye meclisinde Marmaris halkı, il genelindeki 13 ilçeden 8'inden (Kavaklıdere, Datça, Ula, Köyceğiz, Dalaman, Seydikemer, Yatağan, Ortaca) daha az temsil edilmektedir. Dolayısıyla büyükşehir belediye meclisinin Marmaris açısından temsil sorunu bulunmaktadır.

6360 sayılı Yasa ile birlikte Muğla Büyükşehir Belediyesi'ne il genelinde tüzel kişiliği kaldırılan yerel yönetim birimlerinden ve ilçe belediyelerinden çeşitli taşınmazlar devredilmiştir. Bu şekilde Muğla Büyükşehir Belediyesi'ne devredilen 454 arsa, 347 tarımsal arazi, 1226 mezarlık ve 457 hizmet binası ve diğer taşınmaz vardır.

6360 sayılı Yasa, Muğla Büyükşehir Belediyesi'nin personel yapısı üzerinde de etkili olmuştur. 6360 sayılı Yasa'nın uygulamaya başladığı 2014 yılı öncesinde Muğla İl Belediyesi'nin 102 memur, 43 işçi olmak üzere 145 personeli vardır. 2014 yılında uygulanmaya başlayan büyükşehir belediye sistemi ile ilçe belediyelerinden 159 memur, 302 işçi olmak üzere toplam 461 personelin, il özel idaresinden ise 59 memur ve 116 işçi olmak üzere toplam 175 personelin Muğla Büyükşehir Belediyesi'ne nakli yapılmıştır. Bu nakil sürecinde Muğla Büyükşehir Belediyesi personel sayısı üç kat artmıştır.

Muğla Büyükşehir Belediyesi'nin sayısal anlamda yıllık personel bilgileri incelendiğinde, 2015 yılında önemli bir artış gözlemlenir. 6360 sayılı Yasa 2014 yılında uygulanmaya başlamasına rağmen, Muğla Büyükşehir Belediyesi personel sayısındaki belirgin artış 2015 yılında yaşanmıştır. Bunun sebebinin Muğla Büyükşehir Belediyesi'nin mevcut personel yapısıyla 2014 yılında hizmetlerin karşılanmasında yetersiz kalınması olabileceğini düşünmekteyiz.

Muğla iline bağlı Marmaris ilçesi de diğer ilçeler gibi 6360 sayılı Yasa'yla önemli bir dönüşüm geçirmiştir. Yasayla Marmaris ilçesinde 13 köy ve 5 belde belediyesinin tüzel kişiliğine son verilmiştir.

6360 sayılı Yasa'nın Marmaris üzerindeki etkisini yerel kamu hizmetleri açısından inceleyen bu tez çalışmasında ilgili süreç siyasi, mali ve teknik boyutlarıyla incelenmiştir.

Marmaris ilçesinde tüzel kişiliği kaldırılan 13 köy ve 5 belde belediyesi, ilçe düzeyinde yerel kamu hizmetlerinin sunumunda siyasi açıdan bir dönüşüme neden olmuştur. Çünkü bu 18 yerleşim yerinde, ilgili yasal süreç öncesinde o yerleşim yerinde yerel kamu hizmetlerinin sunumuyla görevli yerel yönetim birimleri bulunmaktaydı. 6360 sayılı Yasa ile bu yerel yönetim birimlerinin tüzel kişiliği kaldırılarak, Marmaris Belediyesi'ne bağlı birer mahalle haline getirilmişler ve bu yerleşim yerlerinin ihtiyaçlarını karşılamakla sorumlu yerel yönetim birimleri halktan uzaklaştırılmıştır. Bu yönüyle 6360 sayılı Yasanın Marmaris'te siyasi açıdan olumsuz etkileri olduğu söylenebilir.

Tüzel kişiliği kaldırılan 18 yerel yönetim biriminin bulunduğu yerleşim yerlerinde ikamet eden vatandaşlar, artık ilçe düzeyinde Marmaris Belediye Meclisi'nde temsil edilmektedir. Tüzel kişiliği kaldırılan 5 belde belediyesinde kendilerine ait belediye meclisi bulunmaktaydı. Örneğin; 2012 yılında (Yasa öncesi) 18.024 nüfusa sahip (Muğla'nın bir ilçesi olan Kavaklıdere'den daha çok nüfusa sahip) Armutalan Belediyesi'nin tüzel kişiliği kaldırılmış ve Marmaris Belediyesi'ne mahalle olarak bağlanmıştır. Bu dönüşüm öncesinde Armutalan Belediyesi'nin kendine ait bir belediye meclisi ve bu meclisin de 11 üyesi bulunmaktaydı. 6360 sayılı Yasa sonrasında burada ikamet eden vatandaşlar mahalleleri adına sadece muhtar seçmektedirler. Bu muhtarın karar alma yetkisi ve kendine ait bir bütçesi yoktur. Dolayısıyla hizmet üretebilecek kapasitede değildir.

6360 sayılı Yasa Marmaris Belediye Meclisi'ni temsil açısından olumsuz etkilemiştir. Yasa öncesinde Marmaris Belediye Meclisi'nde her 2269 vatandaş için bir seçilmiş üye bulunmaktayken, Yasa sonrasında her 3607 vatandaş için mecliste bir seçilmiş üye bulunmaktadır. Bu da temsil açıdan olumsuz bir gelişmedir.

6360 sayılı Yasa ile Marmaris Belediyesi'nin mali yapısında da çok önemli değişiklikler olmuştur. Öncelikle gelir getiren birçok işletme ve kamu hizmetini büyükşehir belediyesine devrederek ve tüzel kişiliği kaldırılan yerel yönetim birimlerinin borçlarını devralarak mali açıdan olumsuz etkilenmiştir. Ancak genel bütçe

vergi gelirlerinde yapılan düzenlemelerle büyükşehir ilçe belediyeleri aldıkları paylar yükseldiği için ve bu artış Marmaris Belediyesi'nin büyükşehir belediyesine devrettiği gelirlerin ve devraldığı borçların toplamından çok daha fazla olduğu için, 6360 sayılı Yasa'nın Marmaris üzerindeki etkisini mali açıdan olumlu okumak mümkündür. 2013 yılı ile 2016 yılı verileri karşılaştırıldığında Marmaris Belediyesi gelirlerinin %256,2 arttığını, giderlerinin ise %116,5 arttığını görmek mümkündür. Bu da 6360 sayılı Yasanın Marmaris'teki etkisinin mali boyutunun olumlu etkilerini göstermektedir.

Yasa'nın Marmaris ilçesi özelinde yaptığı olumlu katkılardan bir tanesi de ilçe merkeziyle bütünleşmiş veya yakın bir gelecekte bütünleşme ihtimali olan belde belediyelerinin tüzel kişiliğinin kaldırılmasıdır. Armutalan, İçmeler ve Beldibi gibi ilçe ile coğrafi açıdan bütünleşmiş yerel yönetim birimlerinin tüzel kişiliğini kaldırıp Marmaris Belediyesi'ne bağlamak yerinde bir uygulamadır. Ancak Bozburun ve Turunç gibi mesafe açısından uzak yerleşim yerlerindeki belde belediyelerinin kapatılmasından olumlu sonuç alınacağı beklenemez. Kanun'un Fethiye'ye 27 km uzaklıktaki bir yeri ilçe belediyesi (Seydikemer) haline getirmesi ile Marmaris'e 51 km uzaklıktaki bir belde belediyesinin (Bozburun) tüzel kişiliğine son vermesi aynı mantık doğrultusunda açıklanamaz.

6360 sayılı Yasanın Marmaris üzerindeki etkileri son olarak teknik boyutuyla ele alınmıştır. Bu süreçte Marmaris Belediyesi'ne ait birçok işletme ve taşınmaz Muğla Büyükşehir Belediyesi'ne devredilmiştir. Aynı şekilde tüzel kişiliği kaldırılan 18 yerel yönetim birimine ait bir takım işletme ve taşınmazlar da Marmaris Belediyesi'ne devredilmiştir. Buna göre; Marmaris Otogar İşletmesi, Marmaris İtfaiye Amirliği Merkez Binası ve Marmaris ilçe sınırlarındaki dört itfaiye istasyonu, bir adet spor tesisi, ilçe mezbahası, ilçedeki mezarlıkların tamamı ve Marmaris Yat Marina Muğla Büyükşehir Belediyesi'ne devredilmiştir. Tüzel kişiliği kaldırılan 18 yerel yönetim birimine ait olan 60 dükkan, 43 ATM alanı, 5 tuvalet, 1 PTT Hizmet Binası, 1 çekek yeri, 1 soğuk hava deposu, 1 derslik/sergi salonu, 1 dondurma standı, 1 tenis kortu, 3 kültür ve kongre merkezi, 1 ofis, 4 tarla, 3 işyeri, 5 kafeterya/kahvehane, 1 fırın ve 1 berber Marmaris Belediyesi'ne devredilmiştir.

Marmaris Belediyesi'ne ait araç-gereç sayısında da 6360 sayılı Yasa sonrasında önemli bir artış vardır. 6360 sayılı Yasanın uygulanmaya başladığı 2014 yılından bir yıl

önceki araç sayısı 109 iken, büyükşehir belediye sisteminin uygulanmaya başladığı 2014 yılında bu sayı 247'ye yükselmiş, dolayısıyla araç sayısında %126,6'lık bir artış yaşanmıştır. Kamu hizmeti sunumunda artan coğrafi alan ve nüfus, bu artışta belirleyici olmuştur.

Son olarak Marmaris Belediyesi personel sayısında da önemli bir artış yaşanmıştır. 2013 yılında personel sayısı %44,8 oranında artmıştır. İlginç olan nokta bu artışın büyükşehir belediye sisteminin uygulanmaya başlamasından önce gerçekleşmiş olmasıdır. Bunun Marmaris Belediyesi'nin kamu hizmetlerinin sunumunda bir sorunla karşılaşmamak adına büyükşehir belediyesi uygulamasını beklemeden personel altyapısını hazırladığının bir göstergesi olabileceğini düşünmekteyiz.

6360 sayılı Yasa, literatürde farklı açılardan sert eleştirilere maruz kalmıştır. Yasa'ya yönelik getirilen en önemli iki eleştiriden biri tüzel kişiliği kaldırılan yerel yönetim birimleri ise, diğeri de hizmetlerin sunumunda mahallelerin büyükşehir ve ilçe belediyelerine olan uzaklıklarıdır. Nitekim EK-1'de yer alan su faturalarının karşılaştırılması, artan hizmet maliyetini gösteren önemli kanıtlardandır.

6360 sayılı Yasa'nın yarattığı/yaratacağı sorunlar literatürde uzun bir süredir tartışılmaktadır. Bu tartışmalar neticesinde sistemi iyileştirecek çeşitli öneriler getirilmiştir. 6360 sayılı Yasa'nın getirdiği sistemde tespit ettiğimiz olumsuzluklar ve bunlara yönelik çözüm önerileri aşağıda verilmiştir.

6360 sayılı Kanun ile büyükşehir belediyelerine gelirlerinin %10'unu 10 yıl süreyle köylere ayırma zorunluluğu getirilmiştir. 10 yıllık sürenin dolmasıyla beraber buralara hizmet götürmekte büyükşehir belediyelerinin isteksiz davranacağı durumlarla karşılaşılabilir. Nitekim belediyeler siyasi kurumlardır ve yaptıkları her hizmetin karşılığını oy olarak beklerler. Dolayısıyla kendisine 100 km uzaklıkta ve sadece 200 kadar seçmeni olan bir mahalleye hizmet götürmenin yaratacağı yüksek maliyet nedeniyle isteksiz davranabilirler. Zaten buralardan hiç oy almasalar da, bu durum belediye başkanlığı seçimlerinde belirleyici bir etki yaratmayacaktır. Bu gibi sakıncaların önüne geçebilmek amacıyla, yapılacak bilimsel araştırmalarla belirlenecek bir mesafeden daha uzakta olan mahalleler için büyükşehir belediyelerinin ve ilçe belediyelerinin bütçelerinin belirli bir oranını bu mahallelere ayırma zorunluluğu (süre

sınırlaması olmadan) getirilebilir. Böylelikle bu yerleşim yerlerinin siyasi çıkarlara kurban edilmesinin önüne geçilebilir.

Büyükşehir belediye meclisi ve ilçe belediye meclislerinde mahalle muhtarlarından oluşan bir Muhtarlar Meclisi kurulabilir. Böylelikle seçimle göreve gelmelerine rağmen çok sınırlı işlevi bulunan muhtarlık kurumuna yeniden işlerlik kazandırılarak, mahallelerin sorunlarının tespitinde önemli bir mekanizma oluşturulabilir.

İl düzeyinde tek bir otorite (büyükşehir belediyesi) tarafından sunulmasında fayda bulunan hizmetler dışında olmak üzere; hangi hizmetin/görevin/yetkinin ilçe belediyesinde kalacağı, hangisinin büyükşehir belediyesine devredileceği konusunda belirleyici olanın büyükşehir belediyesinin kararı değil ilçe belediyesinin kararı olması daha yerinde bir uygulama olacaktır.

Büyükşehir belediyesinin bir ilçede yürüttüğü hizmetlerle ilgili işlemleri yürütecek bir birim oluşturması ve bu birimin ilçede teşkilatlanarak vatandaşın hizmetlerinin görülmesinde hızlanmayı sağlaması hizmetin halka yakınlaştırılması açısından yerinde bir uygulama olabilir. Örneğin; Muğla Büyükşehir Belediyesi'nin sadece Marmaris ilçesinde yürüttüğü hizmetlerle ilgilenecek bir Muğla Büyükşehir Belediyesi Marmaris İlçe Hizmet Ofisi (farklı bir isimle de kurulabilir) kurması ve Marmaris ilçesinde yaşayan vatandaşların büyükşehir belediyesinden aldıkları hizmetlerle ilgili olarak (büyükşehir belediyesi adına) bu birimi muhatap almaları, hizmeti halka en yakın yerde sunma ilkesi açısından olumlu gelişmeleri beraberinde getirilebilir.

Yakın gelecekte Türkiye'de büyükşehir belediyelerinin sayısında bir artış beklenmektedir. Yapılacak düzenlemelerle büyükşehir belediyelerinin sayısı 50'lere 60'lara çıkabilir. Böyle bir durumun gerçekleşmesi halinde, Türkiye'deki büyükşehir belediye sisteminin artık tamamen metropoliten yönetim, metropolitenleşme ve metropol kent kavramlarından soyutlanacağını söylemek mümkündür. Şu anda bile, mevcut büyükşehir belediyelerinin birçoğu metropol nitelikte değildir ve yakın bir gelecekte de olmayacaktır.

EKLER

EK-1: 6360 Sayılı Yasa Öncesi ve Sonrasına Ait Su Faturaları

T.C. MUĞLA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ SU VE KANALİZASYON İDARESİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ SU FATURASI			
Vergi D : Muğla V.D.		SERİ / SIRA NO : 1180/9404042017	
V.K.N. : 623 035 8823		FATURA TARİHİ : 04/04/2017	
ADI SOYADI	[REDACTED]		
VATANDAŞLIK NO	SİCİL NO	ABONE NO	BEYAN NO
[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]
ADRES ÇAM DİBİ			
[REDACTED]			
110 EVLER			
ABONE TÜRÜ	BÖLGE	DÖNEM	
KONUT	Marmaris	2017/4 DÖNEM	
SAYAÇ NO	DEFTER	SAYFA / SIRA	BAĞIMSIZ BİRİM
690/17	5	10120 1	
OKUMA TÜRÜ NORMAL OKUMA			
İLK ENDEKS	657	SON ENDEKS	666
SU BİRİM FİYATI	2,64	SU BEDELİ	23,76
ATIK SU BİRİM FİYATI	1,40	ATIK SU BEDELİ	12,60
SU VE ATIK SU K.D.V. BEDELİ (%8)		2,91	
ÇEVRE TEMİZLİK VERGİSİ		2,52	
İLÇE BELD. KATI ATIK TOPLAMA - TAŞIMA BEDELİ		0	
BÜYÜKŞEHİR BELD. KATI ATIK BERTARAF BEDELİ		0	
KATI ATIK K.D.V. BEDELİ (%18)		0	
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI PAYI (%1)		0,36	
DÖNEM FATURA BEDELİ		41,79	
ESKİ BORÇ		0	
GECİKME ZAMMI		0	
DİĞER BORÇLAR		0	
GENEL TOPLAM		41,79	
ÖNCEKİ FATURA BİLGİNİZ		41,79	
Kırmızı İle Belirtilen Bedeller Sizin Adınıza MUSKİ Tarafından İlgililerine Ödenen Vergiler ve Ücretlerdir.			
YAKLEBANK, YATIKREDİTİ, HALK KURUMU, AK TİP BANKA, İNANISBANK, GARANTİ, İEB, İLÇE BANKA, SİKEBANK, İŞBANKASI, ZİRAAT BANK, DEHİZBANK, KÜVEYT TURK, İBBADANK, AKBANK, PTT ŞUBELERİNDEN OTOMATİK ÖDEME TALEMATI VERİLEBİLİR ve www.musk.gov.tr ADRESİNİZİN KREDİ KARTI İLE ÖDEME YAPABİLİRSİNİZ			
			
* MUSKİ vezneleri Hafta içinde 08:00 - 16:00 arası açıktır.			
* Kurumumuz 213 Sayılı V.U.K. hükümlerine tabi değildir.			
* Kurumumuz Kurumlar Vergisinden Muaftır.			
Hedefimiz Bir		v.1.7.6	
Muğla 1 Bir		444 48 01	
Beyaz Hattı: 0252 412 05 38		ALO 185	
SON ÖDEME TARİHİ		SON ÖDEME SAATİ	
22/05/2017		16:00	
İLK OKUMA TARİHİ	OKUMA TARİHİ	OKUMA SAATİ	OKUMA GÖREVLİSİ
03/03/2017	04/04/2017	16:05	1417

T.C. MARIÇ-BELBİR Marmaris Çevre Koruma Altyapı Tesisleri Yapma ve İşletme Birliği SU FATURA BİLDİRİMİ			
MUHATAP NO	53160	MÜHÜR NO	
BEYAN NO	6184	BÖLGE ADI	MARMARIS
NUMARATAJ	3160	DEFTER NO	5
SAYAÇ NO	690717	DÖNEM ADI	2013/5
KİRACI ADI		ABONE TÜRÜ	MESKEN
ADI SOYADI	[REDACTED]		
ADRES	CAMDİBİ		
	[REDACTED]		
	KAPIS NO : 11/95		
OKUMA VE BORÇ BİLGİLERİ			
SON ENDEKS	202	OKUMA TÜRÜ	Normal
İLK ENDEKS	191	İLK OKUMA TARİHİ	02.04.13
TÜKETİM m3	11	SON OKUMA TARİHİ	06.05.13
SU ÜCRETİ	17,60	ESKİ BORÇ	0,00
SU KDV TUTARI	1,41	GEÇİKME ZAMMI	0,00
ÇTV. TUTARI	2,09	DİĞER ÜCRETLER	0,00
EVS. KATI AT. ÜCR.	0,00	ÖDENECEK TUTAR	
EVS. KDV TUTARI	0,00	21,10 TL.	
DÖNEM BORCU	21,10		
İLK VE SON ÖDEME TARİHİ 20.05.2013 - 31.05.2013			
Ödemelerdeki gecikmelere her ay %1,40 zam uygulanır. Eski borçların gecikme zammı ödeme tarihinde tekrar hesaplanacaktır. Eski borç, Mariç-Belbir veznelerimizden ve web sitemizden ödenir. Son ödeme saati 16:30 Ödeme Yeri: MARIÇ-BELBİR - Web sitemiz ve Anlaşmalı Bankalar NOT: Ödemelerin Yapılabileceği Banka Listesi Arkadadır.			
Su Arıza İhbar Hattı: ALO 185		Alo Haşere 0 252 412 05 38	
Geri Dönüşüm Hizmeti 0 252 413 07 42		Mariç-Belbir (Merkez Ofis) 0 252 413 51 82	
www.maricbelbir.gov.tr - bilgi@maricbelbir.gov.tr			
Web adresimizden ON-LINE ödeme yapılabilmektedir.			

EK-2: 6360 Sayılı Yasa Kapsamında Muğla'da Tüzel Kişiliği Kaldırılan Köyler

Sınırlarında Bulduğu İlçe	Köy	Nüfus
BODRUM	Bahçeyaka	651
BODRUM	Çamarası	413
BODRUM	Çamlık	422
BODRUM	Çömlekçi	690
BODRUM	Gökpınar	202
BODRUM	Güvercinlik	1.279
BODRUM	Kemer	386
BODRUM	Kumköy	363
BODRUM	Mazıköy	1.120
BODRUM	Pınarlıbelen	961
BODRUM	Sazköy	634
BODRUM	Tepecik	369
BODRUM	Yeniköy	715
BODRUM	Dağbelen	435
BODRUM	Güreçe	463
BODRUM	Yakaköy	1.374
BODRUM	Akyarlar	3.058
BODRUM	Dereköy	916
BODRUM	İslamhaneleri	2.649
BODRUM	Peksimet	1.548
DALAMAN	Bozbel	297
DALAMAN	Çöğmen	612
DALAMAN	Darıyeri	161
DALAMAN	Elcik	983
DALAMAN	Gürköy	814
DALAMAN	Gürleyk	991
DALAMAN	Kapukargın	1.312
DALAMAN	Karacaagaç	201
DALAMAN	Karginkürü	1.036
DALAMAN	Kavacık	296
DALAMAN	Kayadibi	327
DALAMAN	Kızılkaya	291
DALAMAN	Narlı	617
DALAMAN	Sabunlu	336
DALAMAN	Şerefler	1.294
DALAMAN	Taşbaşı	464
DATÇA	Cumalı	722
DATÇA	Emecik	921
DATÇA	Hızırşah	478
DATÇA	Karaköy	779
DATÇA	Kızlan	1.032
DATÇA	Mesudiye	612
DATÇA	Sındı	349
DATÇA	Yaka	633
DATÇA	Yazı	570
FETHİYE	Alaçat	987
FETHİYE	Arifler	188
FETHİYE	Boğaziçi	583
FETHİYE	Çaltıözü	906
FETHİYE	Çaykenarı	1.208
FETHİYE	Çukurincir	735
FETHİYE	Demirler	625

Sınırlarında Bulduğu İlçe	Köy	Nüfus
FETHİYE	Dodurga	485
FETHİYE	Gölbent	1.435
FETHİYE	İzzetinköy	815
FETHİYE	Kabaağaç	1.078
FETHİYE	Karaköy	1.043
FETHİYE	Minare	237
FETHİYE	Yakabağ	584
FETHİYE	Arsaköy	1.553
FETHİYE	Atlidere	827
FETHİYE	Bağlağaç	1.042
FETHİYE	Bayırköy	751
FETHİYE	Çamurköy	860
FETHİYE	Çatak	407
FETHİYE	Çayan	414
FETHİYE	Çobanlar	879
FETHİYE	Çökek	294
FETHİYE	Dereköy	684
FETHİYE	Döğer	1.021
FETHİYE	Girmeler	988
FETHİYE	Güneşli	1.500
FETHİYE	Hacıosmanlar	369
FETHİYE	Kayacık	1.047
FETHİYE	Kayadibi	1.030
FETHİYE	Kıncılar	857
FETHİYE	Korubükü	820
FETHİYE	Ören	1.746
FETHİYE	Ortaköy	1.318
FETHİYE	Paşalı	636
FETHİYE	Sahilceylan	904
FETHİYE	Sarıyer	270
FETHİYE	Seydiler	564
FETHİYE	Söğütlüdere	670
FETHİYE	Uğurlu	604
FETHİYE	Yakaköy	1.737
FETHİYE	Zorlar	1.383
FETHİYE	Bozyer	1.424
FETHİYE	Çenger	213
FETHİYE	Eldirek	2.352
FETHİYE	Esenköy	5.006
FETHİYE	Gökben	728
FETHİYE	Gökçeovacık	372
FETHİYE	İnlice	861
FETHİYE	Karaağaç	273
FETHİYE	Karacaören	207
FETHİYE	Kargı	1.572
FETHİYE	Kayaköy	693
FETHİYE	Keçiler	188
FETHİYE	Uzunyurt	484
FETHİYE	Yakacık	539
FETHİYE	Yanıklar	1.986
FETHİYE	Yaylapatlangıç	271
FETHİYE	Bekçiler	1017
FETHİYE	Boğalar	465
FETHİYE	Çaltılar	396

Sınırlarında Bulduğu İlçe	Köy	Nüfus
FETHİYE	Ceylan	1.480
FETHİYE	Çobanisa	265
FETHİYE	Doğanlar	314
FETHİYE	Kayabaşı	265
FETHİYE	Kınık	262
FETHİYE	Temel	427
FETHİYE	Arpacık	1.611
FETHİYE	İncirköy	981
FETHİYE	Kızılbel	244
FETHİYE	Koruköy	310
FETHİYE	Söğütlü	382
KAVAKLIDERE	Çamlıyurt	402
KAVAKLIDERE	Çavdır	341
KAVAKLIDERE	Derebağ	372
KAVAKLIDERE	Kurucuova	292
KAVAKLIDERE	Nebiler	644
KAVAKLIDERE	Ortaköy	349
KAVAKLIDERE	Salkım	481
KAVAKLIDERE	Yeşilköy	275
KÖYCEĞİZ	Akköprü	1.038
KÖYCEĞİZ	Balcılar	194
KÖYCEĞİZ	Çandır	384
KÖYCEĞİZ	Çayhisar	582
KÖYCEĞİZ	Döğüşbelen	1.448
KÖYCEĞİZ	Ekincik	395
KÖYCEĞİZ	Hamitköy	1.248
KÖYCEĞİZ	Karaçam	326
KÖYCEĞİZ	Kavakarası	660
KÖYCEĞİZ	Köyceğiz	984
KÖYCEĞİZ	Otmanlar	1.285
KÖYCEĞİZ	Pınar	2.909
KÖYCEĞİZ	Sazak	404
KÖYCEĞİZ	Sultaniye	237
KÖYCEĞİZ	Yangı	1.431
KÖYCEĞİZ	Yayla	328
KÖYCEĞİZ	Yeşilköy	532
KÖYCEĞİZ	Zaferler	572
KÖYCEĞİZ	Zeytinalanı	2.402
MARMARİS	Bayır	684
MARMARİS	Selimiye	1.144
MARMARİS	Söğüt	1.637
MARMARİS	Taşlıca	522
MARMARİS	Turgut	644
MARMARİS	Adaköy	2.462
MARMARİS	Çamlı	741
MARMARİS	Çetibeli	387
MARMARİS	Hisarönü	2.252
MARMARİS	Karaca	635
MARMARİS	Orhaniye	1.113
MARMARİS	Osmaniye	507
MARMARİS	Yeşilbelde	217
MERKEZ	Akyer	41
MERKEZ	Avcılar	269
MERKEZ	Bozyer	273

Sınırlarında Bulduğu İlçe	Köy	Nüfus
MERKEZ	Çamoluk	406
MERKEZ	Dokuzçam	544
MERKEZ	Esençay	544
MERKEZ	Göktepe	463
MERKEZ	Günlüce	326
MERKEZ	Kuzluk	220
MERKEZ	Şenyayla	203
MERKEZ	Sungur	285
MERKEZ	Akçaova	1.261
MERKEZ	Akkaya	1.022
MERKEZ	Çakmak	213
MERKEZ	Çaybükü	687
MERKEZ	Fadıl	255
MERKEZ	Gazeller	493
MERKEZ	Gülağzı	901
MERKEZ	İkizce	313
MERKEZ	Karacaören	92
MERKEZ	Kozağaç	291
MERKEZ	Muratlar	593
MERKEZ	Ortaköy	1.411
MERKEZ	Özlüce	377
MERKEZ	Paşapınarı	355
MERKEZ	Salihpaşalar	548
MERKEZ	Taşlı	628
MERKEZ	Yaraş	750
MERKEZ	Yemişendere	455
MERKEZ	Yeniköy	1.449
MERKEZ	Yörükoğlu	512
MERKEZ	Algı	432
MERKEZ	Bağyaka	390
MERKEZ	Dağpınar	529
MERKEZ	Denizova	656
MERKEZ	Derinkuyu	421
MERKEZ	Doğan	706
MERKEZ	Kıran	694
MERKEZ	Kuyucak	384
MERKEZ	Meke	299
MERKEZ	Sarnıç	444
MERKEZ	Yenibağyaka	301
MERKEZ	Yenice	1.242
MERKEZ	Yeniköy	252
MERKEZ	Zeytin	293
MERKEZ	Çiftlik	471
MERKEZ	Çırpı	260
MERKEZ	Dağdibi	319
MİLAS	Akyol	660
MİLAS	Boğaziçi	1.528
MİLAS	Dörttepe	1.457
MİLAS	Ekinanbarı	909
MİLAS	Kemikler	563
MİLAS	Meşelik	1.482
MİLAS	Ağaçlıhüyük	935
MİLAS	Akkovanlık	1.036
MİLAS	Alaçam	374

Sınırlarında Bulduğu İlçe	Köy	Nüfus
MİLAS	Aslanyaka	219
MİLAS	Avşar	396
MİLAS	Bağdamları	1.235
MİLAS	Baharlı	453
MİLAS	Bahçeburun	604
MİLAS	Bahçe	453
MİLAS	Balcılar	586
MİLAS	Beyciler	170
MİLAS	Bozbük	456
MİLAS	Çallı	392
MİLAS	Çamköy	775
MİLAS	Çamlıbelen	149
MİLAS	Çamlıyurt	246
MİLAS	Çamovalı	790
MİLAS	Çiftlik	552
MİLAS	Çınarlı	163
MİLAS	Çomakdağkızılağaç	881
MİLAS	Damlıboğaz	496
MİLAS	Demirciler	231
MİLAS	Dibekdere	411
MİLAS	Ekizköy	310
MİLAS	Ekiztaş	687
MİLAS	Epçe	220
MİLAS	Fesleğen	750
MİLAS	Gökçeler	271
MİLAS	Gürçamlar	451
MİLAS	Hasanlar	318
MİLAS	İçme	439
MİLAS	Kafaca	788
MİLAS	Kalınagıl	274
MİLAS	Karacaağaç	120
MİLAS	Karacahisar	672
MİLAS	Karakuyu	258
MİLAS	Karapınar	348
MİLAS	Kargıcak	197
MİLAS	Kayabaşı	230
MİLAS	Kayadere	360
MİLAS	Kazıklı	738
MİLAS	Ketendere	777
MİLAS	Kırcağız	1.506
MİLAS	Kısırlar	535
MİLAS	Kıyıkışlacık	1.476
MİLAS	Kızılağaç	119
MİLAS	Kızılcakuyu	201
MİLAS	Kızılcayıkık	635
MİLAS	Korucuk	282
MİLAS	Koru	1.623
MİLAS	Köşk	243
MİLAS	Küçükdibekdere	765
MİLAS	Kuzyaka	646
MİLAS	Menteş	728
MİLAS	Olukbaşı	130
MİLAS	Ortaköy	725
MİLAS	Ovakışlacık	935

Sınırlarında Bulduğu İlçe	Köy	Nüfus
MİLAS	Pınararası	208
MİLAS	Sarıkaya	299
MİLAS	Savran	356
MİLAS	Söğütçük	434
MİLAS	Tuzabat	474
MİLAS	Ulaş	257
MİLAS	Yaka	368
MİLAS	Yaşyer	364
MİLAS	Yusufca	81
MİLAS	Akçakaya	295
MİLAS	Alatepe	379
MİLAS	Bayır	347
MİLAS	Bozalan	458
MİLAS	Çakıralan	200
MİLAS	Çamlıca	254
MİLAS	Çökertme	381
MİLAS	Dere	312
MİLAS	Gökbel	302
MİLAS	Gürceğiz	155
MİLAS	Hüsamlar	60
MİLAS	Kalem	553
MİLAS	Kultak	383
MİLAS	Pinar	519
MİLAS	Sek	57
MİLAS	Türkevleri	862
MİLAS	Yoğunluk	292
MİLAS	Akçalı	366
MİLAS	Çandır	256
MİLAS	Çukur	491
MİLAS	Danişment	318
MİLAS	Derince	590
MİLAS	Eğridere	168
MİLAS	Ekindere	201
MİLAS	Etrenli	127
MİLAS	Göldere	230
MİLAS	Gölyaka	297
MİLAS	Günlük	201
MİLAS	Hacıahmetler	111
MİLAS	Hisarcık	266
MİLAS	Kandak	213
MİLAS	Kapıkırı	291
MİLAS	Karahayıt	447
MİLAS	Karşıyaka	239
MİLAS	Kayabüktü	229
MİLAS	Kılavuz	206
MİLAS	Konak	193
MİLAS	Kurudere	153
MİLAS	Narhisar	325
MİLAS	Pınarcık	769
MİLAS	Sakarkaya	1.626
MİLAS	Şenköy	305
ORTACA	Akıncı	617
ORTACA	Dereköy	318
ORTACA	Eskiköy	1.325

Sınırlarında Bulduğu İlçe	Köy	Nüfus
ORTACA	Fevziye	921
ORTACA	Gökbel	545
ORTACA	Gölbaşı	861
ORTACA	Güzelyurt	1.563
ORTACA	Karadonlar	261
ORTACA	Kemaliye	1.115
ORTACA	Mergenli	755
ORTACA	Okçular	1.343
ORTACA	Sarıgerme	580
ORTACA	Tepearası	448
ORTACA	Yeşilyurt	476
ULA	Akçapınar	561
ULA	Arıcılar	119
ULA	Armutcuk	219
ULA	Ataköy	658
ULA	Çiçekli	118
ULA	Çıtlık	934
ULA	Çörüş	258
ULA	Elmalı	335
ULA	Esentepe	479
ULA	Gökçe	1.294
ULA	Gölcük	786
ULA	Karabörtlen	1.685
ULA	Kavakçalı	303
ULA	Kıra	485
ULA	Kızılağaç	1.016
ULA	Kızılyaka	1.377
ULA	Örnekköy	228
ULA	Portakallık	469
ULA	Sarayyanı	555
ULA	Şirinköy	219
ULA	Turgut	450
ULA	Yaylasöğüt	204
ULA	Yeşilçam	445
ULA	Yeşilova	129
YATAĞAN	Akgedik	962
YATAĞAN	Alaşar	406
YATAĞAN	Bağyaka	354
YATAĞAN	Bahçeyaka	612
YATAĞAN	Çakırlar	558
YATAĞAN	Çamlıca	394
YATAĞAN	Çazkırlar	365
YATAĞAN	Çukuröz	266
YATAĞAN	Deştin	567
YATAĞAN	Doğanköy	204
YATAĞAN	Elmacık	673
YATAĞAN	Esenköy	263
YATAĞAN	Eskihisar	540
YATAĞAN	Gökpinar	740
YATAĞAN	Kadıköy	603
YATAĞAN	Kafacakaplancık	830
YATAĞAN	Kapubağ	312
YATAĞAN	Kavakköy	637
YATAĞAN	Köklük	466

Sınırlarında Bulduğu İlçe	Köy	Nüfus
YATAĞAN	Kozağaç	434
YATAĞAN	Madenler	1.681
YATAĞAN	Mesken	517
YATAĞAN	Nebiköy	236
YATAĞAN	Şahinler	611
YATAĞAN	Şerefköy	599
YATAĞAN	Yava	223
YATAĞAN	Yayla	244
YATAĞAN	Yenikarakuyu	202
YATAĞAN	Yeniköy	335
YATAĞAN	Yeşilköy	174
YATAĞAN	Yukarıyayla	378
YATAĞAN	Gökgedik	398
YATAĞAN	Hacıbayramlar	596
YATAĞAN	Hacıveliler	339
YATAĞAN	Hisarardı	385
YATAĞAN	Katrançı	823
YATAĞAN	Kırıkköy	205
YATAĞAN	Turgutlar	336
YATAĞAN	Zeytin	513

* Köylerin nüfus bilgilerinde TÜİK 2012 Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi verilerinden yararlanılmıştır.

EK-3: 6360 Sayılı Yasa İle Muğla'da Tüzel Kişiliği Kaldırılan Belde Belediyeleri

Sınırlarında Bulduğu İlçe	Belediye	Nüfus
BODRUM	Bitez Belediyesi	8.638
BODRUM	Göltürkbükü Belediyesi	4.218
BODRUM	Gümüşlük Belediyesi	3.805
BODRUM	Gündoğan Belediyesi	6.255
BODRUM	Konacık Belediyesi	11.888
BODRUM	Mumcular Belediyesi	3.346
BODRUM	Ortakentyaşlı Belediyesi	7.506
BODRUM	Turgutreis Belediyesi	20.324
BODRUM	Yalı Belediyesi	4.110
BODRUM	Yalıkavak Belediyesi	11.784
FETHİYE	Çamköy Belediyesi	4.387
FETHİYE	Çiftlik Belediyesi	2.758
FETHİYE	Eşen Belediyesi	2.320
FETHİYE	Göcek Belediyesi	4.186
FETHİYE	Kadıköy Belediyesi	1.866
FETHİYE	Karaçulha Belediyesi	13.563
FETHİYE	Karadere Belediyesi	3.535
FETHİYE	Kemer Belediyesi	5.552
FETHİYE	Kumluova Belediyesi	3.501
FETHİYE	Ölüdeniz Belediyesi	4.369
FETHİYE	Seki Belediyesi	1.411
FETHİYE	Yeşilüzümlü Belediyesi	2.246
KAVAKLIDERE	Çamlıbel Belediyesi	1.284
KAVAKLIDERE	Çayboyu Belediyesi	1.298
KAVAKLIDERE	Menteşe Belediyesi	2.317
KÖYCEĞİZ	Beyobası Belediyesi	2.753
KÖYCEĞİZ	Toparlar Belediyesi	4.311
MARMARİS	Armutalan Belediyesi	18.024
MARMARİS	Beldibi Belediyesi	9.279
MARMARİS	Bozburun Belediyesi	2.008
MARMARİS	İçmeler Belediyesi	5.135
MARMARİS	Turunç Belediyesi	1.643
MERKEZ	Bayır Belediyesi	3.975
MERKEZ	Kafaca Belediyesi	1.511
MERKEZ	Yerkesik Belediyesi	2.290
MERKEZ	Yeşilyurt Belediyesi	2.403
MİLAS	Bafa Belediyesi	1.640
MİLAS	Beçin Belediyesi	4.328
MİLAS	Güllük Belediyesi	4.529
MİLAS	Ören Belediyesi	2.919
MİLAS	Selimiye Belediyesi	4.615
ORTACA	Dalyan Belediyesi	4.903
ULA	Akyaka Belediyesi	2.487
ULA	Gökova Belediyesi	1.915
YATAĞAN	Bencik Belediyesi	1.721
YATAĞAN	Bozarmut Belediyesi	2.127
YATAĞAN	Bozüyük Belediyesi	1.054
YATAĞAN	Turgut Belediyesi	1.905
YATAĞAN	Yeşilbağcılar Belediyesi	1.023

* Köylerin nüfus bilgilerinde TÜİK 2012 Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi verilerinden yararlanılmıştır.

KAYNAKÇA

- ADIGÜZEL, Şenol, (2012), "6360 Sayılı Yasa'nın Türkiye'nin Yerel Yönetim Dizgesi Üzerine Etkileri: Eleştirel Bir Değerlendirme", **Toplum ve Demokrasi Dergisi**, Yıl:6, Sayı:13-14, Ocak-Aralık, ss. 153-176.
- AKÇA, Bayram, (2002), **Sosyal-Siyasal ve Ekonomik Yönüyle Muğla (1923-1960)**, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara.
- APAN, Ahmet, (2016), "Bütünşehir Modeli ve Taşra Yönetimine Etkileri", **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, Cilt:25, Sayı:1, Ocak, ss. 1-24.
- ARIKBOĞA, Erbay, (2013), "Geçmişten Geleceğe Büyükşehir Belediye Modeli", **Yerel Politikalar Dergisi**, Yıl:1, Sayı:3, Ocak-Haziran, ss. 48-95.
- ARIKBOĞA, Erbay, (2014), "Büyükşehir Belediye Meclislerindeki Temsil Adaletsizliğinin Coğrafi ve Siyasi Görünümleri", **Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi**, Cilt:2, Sayı:2, Eylül, ss. 35-61.
- AYDINLI, Halil İbrahim, (2003), "1980 Sonrası Türk Belediye Sisteminde Yeni Liberal ve Desentralist Eğilimler", **Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt:14, ss. 73-86.
- BİLMEZ, Mehmet Emin, (2016), "Yeni Büyükşehir Modelinin Değerlendirilmesi", **6360 Sayılı Kanunun Getirdiği Yeni Büyükşehir Modeli ve Uygulama Sonuçları**, ÖMÜRGÖNÜLŞEN, Uğur ve SADIOĞLU, Uğur, (Ed.), Hacettepe Üniversitesi Yayınevi, Ankara.
- BOZLAĞAN, Recep, (2002), "Yerel Hizmetlerde Özelleştirme Yöntemleri", **Avrupa Birliği ile Bütünleşme Sürecinde Türkiye'de Yerel Yönetimler**, Bekir, PARLAK ve Hüseyin, ÖZGÜR (Ed.), Alfa Yayınları, İstanbul.
- BÜBER, Bülent, (2012), **Yerel Yönetimler İçin Hizmet İhaleleri Alımı Kılavuzu**, TODAİE Yayın No:368, Ankara.
- CAN, Ergüder, (2013), "6360 Sayılı Kanun ve Yerel Yönetimlerde Yeni Dönem", **Yönetişim: Türk Kamu Yönetimine Yansımaları**, Fatma Neval GENÇ (Ed.), Çizgi Kitabevi: İstanbul.

- CANPOLAT, Hasan ve HAKTANKAÇMAZ, M. İlker, (2010), "Yerel Yönetişim Sorunları Açısından Londra Büyükşehir Yönetimi", **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, Cilt:19, Sayı:1, Ocak, ss. 91-106.
- DEMİR, İbrahim, (2013), "Belediye ve İl Özel İdarelerine Genel Bütçeden Ayrılan Paylara İlişkin Yeni Düzenlemeler", **Uzman Bakış Dergisi**, Yıl:1, Sayı:1, Mayıs, ss. 104-115.
- DEMİRKAYA, Yüksel ve BOZLAĞAN, Recep, (2005), "Londra Anakent Belediye Sistemi ile Türk Anakent Belediye Sisteminin Karşılaştırılması", **Yerel Yönetimler Üzerine Güncel Yazılar-1: Reform**, Hüseyin, ÖZGÜR ve Muhammet, KÖSECİK (Ed.), Nobel Yayın No:813, Ankara, ss. 499-512.
- DPT, (1963), **I. Beş Yıllık Kalkınma Planı (1963-1967)**.
- DPT, (1968), **II. Beş Yıllık Kalkınma Planı (1968-1972)**.
- DURAN, Lütfi, (1991), "Yap-İşlet-Devret", **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, Cilt:46, Sayı:1-2, Ocak-Haziran, ss. 147-170.
- EKE, Ali Erkan, (1985), "Anakent Yönetimi ve Yönetimlerarası İlişkiler: Batı Deneyimi ve Türkiye", **Amme İdaresi Dergisi**, Cilt:18, Sayı:4, Aralık, ss. 41-62.
- EKİNCİ, Tarık Anıl, (2016), "Muğla İlinin Sosyo-Ekonomik Göstergeler Çerçevesinde İç Göç Analizi", **Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi**, Cilt:5, Sayı:1, Haziran, ss. 50-73.
- EMREALP, Sadun ve HORGAN, Drew, (1993), **Belediyelerde Alternatif Hizmet Sunma Yöntemleri**, IULA-EMME Yayınları, İstanbul.
- EMREALP, Sadun, (1996), "Türkiye'de Yerel Yönetimler", **Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi Yüzyıl Biterken Cilt 15**, İletişim Yayınları, İstanbul, ss. 1482-1498.
- ERBAY, Yusuf, (1999), "Fransa'da İdari Sistem ve Yerel Yönetimler", **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, Cilt:8, Sayı:2, Nisan, ss. 58-74.
- ERSOY, Melih, (2013), "6360 Sayılı Yasa ve Mekansal Planlama Sorunları", **GAP Belediyeler Birliği Dergisi**, Mayıs-Haziran-Temmuz, ss. 20-32.

- ERYILMAZ, Bilal, (1997), **Yerel Yönetimlerin Yeniden Yapılanması**, Birleşik Yayıncılık, İstanbul.
- ERYILMAZ, Bilal, (2013), **Kamu Yönetimi**, Genişletilmiş ve Gözden Geçirilmiş 6.Baskı, Umuttepe Yayınları, Kocaeli.
- GENÇ, Fatma Neval, (2014), "6360 Sayılı Kanun ve Aydın'a Etkileri", **Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt:1, Özel Sayı, ss. 1-29.
- GEZGÜÇ, Gözde Müşerref; ALDEMİR, Ceray ve UZUN, Turgay, (2015), "6360 Sayılı Kanun ve Muğla Örneği", **Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi**, Yıl:3, Sayı:18, Aralık, ss. 461-477.
- GÖRMEZ, Kemal, (1997), **Yerel Demokrasi ve Türkiye**, Vadi Yayınları, Ankara.
- GÖZLER, Kemal, (2006), **İdare Hukuku Dersleri**, Genişletilmiş ve Güncelleştirilmiş 4. Baskı, Ekin Kitabevi Yayınları, Bursa.
- GÖZLER, Kemal, (2013), "6360 Sayılı Kanun Hakkında Eleştiriler: Yirmi Dokuz İlde İl Özel İdareleri ve Köylerin Kaldırılması ve İlçe Belediyelerinin Büyükşehir İlçe Belediyesi Haline Dönüştürülmesi Anayasamıza Uygun Mudur?", **Legal Hukuk Dergisi**, Cilt:11, Sayı:122, Şubat, ss. 37-82.
- GÜL, Hüseyin, (2008), "Yerinden Yönetim Kavramının Gelişimi, Tanımı, Türleri ve Özellikleri", **Türkiye'de Yerel Yönetimler**, BOZLAĞAN, Recep ve DEMİRKAYA, Yüksel (Ed.), Nobel Yayınları, Ankara, ss. 85-118.
- GÜLEÇ, Hüseyin Başol, (2016), "6360 Sayılı Kanun'un Büyükşehir Belediyelerine Tarımsal ve Kırsal Hizmetler Konusunda Verdiği Görevler: Büyükşehir Belediyeleri Tarımsal ve Kırsal Hizmetlere Hazır Mı? Eskişehir BŞB Örneği", **10. Kamu Yönetimi Sempozyumu (KAYSEM) Bildiriler Kitabı**, İzmir, ss. 27-55.
- GÜLER, Birgül Ayman, (1992), "Belediyeleşme Sürecinin Sayısal Özellikleri", **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, Cilt:1, Sayı:6, Kasım, ss. 19-29.
- GÜNDAY, Metin, (2003), **İdare Hukuku**, Güncelleştirilmiş 8.Baskı, İmaj Yayıncılık, Ankara.

- GÜNGÖR, Hayrettin, (2012), "Yeni Büyükşehir Yönetimi ve Geçiş Nedenleri", **TBB İller ve Belediyeler Dergisi**, Sayı:774-775, Ekim-Kasım, ss. 19-31.
- İNAC, Hüsamettin ve ÜNAL, Feyzullah, (2006), "İngiltere'de Yerel Yönetimler", **Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı:16, Aralık, ss. 125-140.
- İZCİ, Ferit ve TURAN, Menaf, (2013), "Türkiye'de Büyükşehir Belediyesi Sistemi ve 6360 Sayılı Yasa ile Büyükşehir Sisteminde Meydana Gelen Değişimler: Van Örneği", **Süleyman Demirel Üniversitesi İİBF Dergisi**, Cilt:18, Sayı:1, ss. 117-152.
- KALABALIK, Halil, (2004), **İdare Hukuku Dersleri**, Değişim Yayınları, İstanbul.
- KALABALIK, Halil, (2005), **Avrupa Birliği Ülkeleriyle Karşılaştırmalı Yerel Yönetim Hukuku Teori - Uygulama**, Seçkin Yayınları, Ankara.
- Kalkınma Bakanlığı, (2013), **İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması (SEGE-2011)**, Bölgesel Gelişme ve Yapısal Uyum Genel Müdürlüğü, Ankara.
- KARAGEL, Hulusi ve KARAGEL, Üçeçam Döndü, (2014), "Administrative Geography Analysis of Legislation #6360 Regarding Metropolitan Municipalities in Turkey (2012)", **PROCEDIA - Socialand Behavioral Sciences Journal**, Volume: 120, ss. 176-185.
- KARASU, Mithat Arman, (2013), "6360 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu ve Olası Etkileri: Şanlıurfa Örneği", **Gazi İİBF Dergisi**, C. 15, S.1, ss. 1-17.
- KAYIKÇI, Sabrina, (2003), "1982 Reform Yasası Sonrası Fransa'da Yerel Yönetimler ve Yerel Özerklik Şartı", **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, Cilt:12, Sayı:3, Temmuz, ss. 22-47.
- KELEŞ, Ruşen, (1994a), "Fransa'da Yerinden Yönetim", **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, Cilt:3, Sayı:1, Ocak, ss. 3-18.
- KELEŞ, Ruşen, (1994b), **Fransa'da ve İspanya'da Yerinden Yönetim**, Mahalli İdareler Eğitim Araştırma Geliştirme Merkezi Yayınları, Ankara.

KELEŞ, Ruşen, (2012), "Anakentlerin Dünü, Bugünü, Yarını", **3. Kentsel ve Bölgesel Araştırmalar Sempozyumu Bildiriler Kitabı**, 6-7 Aralık 2012, Gazi Üniversitesi, Ankara.

KELEŞ, Ruşen (2014), **Yerinden Yönetim ve Siyaset**, 9.Baskı, Cem Yayınevi, İstanbul.

KOÇAK, Yüksel, (2008), **Karşılaştırmalı Yerel Yönetimler**, Orion Kitabevi, Ankara.

KÖSECİK, Muhammet, (2000), "4 Mayıs 2000 Büyükşehir Belediyesi Seçimlerinin Getirdikleri: Londra'da Yeni Dönem", **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, Cilt:9, Sayı:3, Temmuz, ss. 69-81.

Marmaris Belediyesi, (2009), 2009 Yılı Faaliyet Raporu.

Marmaris Belediyesi, (2010), 2010 Yılı Faaliyet Raporu.

Marmaris Belediyesi, (2011), 2011 Yılı Faaliyet Raporu.

Marmaris Belediyesi, (2012), 2012 Yılı Faaliyet Raporu.

Marmaris Belediyesi, (2013), 2013 Yılı Faaliyet Raporu.

Marmaris Belediyesi, (2014), 2014 Yılı Faaliyet Raporu.

Marmaris Belediyesi, (2015), 2015 Yılı Faaliyet Raporu.

Marmaris Belediyesi, (2016), 2016 Yılı Faaliyet Raporu.

Muğla Büyükşehir Belediyesi, (2014), 2014 Yılı Faaliyet Raporu.

Muğla Büyükşehir Belediyesi, (2015), 2015 Yılı Faaliyet Raporu.

Muğla Büyükşehir Belediyesi, (2016), 2016 Yılı Faaliyet Raporu.

ÖNER, Şerif, (2006), **Yeni Mevzuat Çerçevesinde Türkiye'de Belediye Yönetimi**, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

POLATOĞLU, Aykut, (2015), "Büyükşehir Belediye Modeli ve Türkiye'de Uygulanması Üzerine Düşünceler", **Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt:8, Sayı:1, Nisan, ss. 43-63.

REUTER, Ernst, (1943), "Belediyeler Bankası", **İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası**, Cilt:4, Sayı:1, ss. 42-68.

- SEZGİN, Murat, (2008), **Türkiye'de Belediyeleşme Süreci (1854-1997)**, Tablet Yayınları, Konya.
- TARHAN, Erdal, (2013), "Büyükşehir Belediyelerinde Belediye Başkanının Yetkileri: Fransa (Paris), İngiltere (Londra) ve Türkiye Karşılaştırmalı Analizi, **Sakarya Üniversitesi Fen Edebiyat Dergisi**, Cilt:15, Sayı:2, ss. 101-120.
- TEKELİ, İlhan ve İlber, ORTAYLI, (1978), **Türkiye'de Belediyeciliğin Evrimi**, Türk İdareciler Derneği Bilimsel Araştırma Dizisi.
- TEKELİ, İlhan, (1983), "Yerel Yönetimlerde Demokrasi ve Türkiye'de Belediyelerin Gelişimi", **Amme İdaresi Dergisi**, Cilt:16, Sayı:2, ss. 3-22.
- TORTOP, Nuri, (1993), "Paris Şehrinin Yönetim Biçimi", **Amme İdaresi Dergisi**, Cilt:26, Sayı:1, Mart, ss. 83-86.
- TORTOP, Nuri, (1994), **Mahalli İdareler**, Yargı Yayınları, Ankara.
- TRAVERS, Tony, (2002), "Decentralization London-style: The GLA and London Governance", **Regional Studies**, Volume: 36, Issue: 7, ss. 779-788.
- UYANIK, Sırrı, (1993), "Londra'nın Yerel Yönetimi (İki Kademeli Sistemin Sonu ve Şu Andaki Durum)", **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, Cilt:2, Sayı:5, Eylül, ss. 23-26.
- YAYLA, Yıldızhan, (1982), **Anayasalarımızda Yönetim İlkeleri, Tevsi-i Mezuniyet ve Tefrik-i Vezâif**, İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi, İstanbul.
- ZENGİN, Eyüp, (1999), **Yerel Yönetimlerde Özelleştirme**, Mimoza Yayınları, Konya.
- 417 Sayılı "Ankara Şehr-i Emaneti Kanunu"**, Resmi Gazete, Tarih:05.03.1924, Sayı:62.
- 1580 Sayılı "Belediye Kanunu"**, Resmi Gazete, Tarih:14.04.1930, Sayı:1471.
- 6785 Sayılı "İmar Kanunu"**, Resmi Gazete, Tarih:16.07.1956, Sayı:9359.
- 307 Sayılı "Belediye Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"**, Resmi Gazete, Tarih:27.07.1963, Sayı:11465.

- 710 Sayılı "İmar ve İskân Bakanlığı Kuruluş ve Vazifeleri Hakkında Kanunun 12nci Maddesinin Değiştirilmesine ve Bu Kanuna Bazı Maddeler Eklenmesine Dair Kanun"**, Resmi Gazete, Tarih:29.01.1966, Sayı:12213.
- 2464 Sayılı "Belediye Gelirleri Kanunu"**, Resmi Gazete, Tarih:29.05.1981, Sayı:17354.
- 2561 Sayılı "Büyük Şehirlerin Yakın Çevresindeki Yerleşim Yerlerinin Anabelediyelere Bağlanmaları Hakkında Kanun"**, Resmi Gazete, Tarih:08.12.1981, Sayı:17538.
- 2972 Sayılı "Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun"**, Resmi Gazete, Tarih:18.01.1984, Sayı: 18285.
- 195 Sayılı "Büyük Şehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararname"**, Resmi Gazete, Tarih:23.03.1984, Sayı:18350.
- 3030 Sayılı "Büyük Şehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun"**, Resmi Gazete, Tarih:09.07.1984, Sayı:18453.
- 504 Sayılı "Yedi İlde Büyükşehir Belediyesi Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname"**, Resmi Gazete, Tarih:09.09.1993, Sayı:21693.
- 5216 Sayılı "Büyükşehir Belediye Kanunu"**, Resmi Gazete, Tarih:23.07.2004, Sayı:25531.
- 5272 Sayılı "Belediye Kanunu"**, Resmi Gazete, Tarih:24.12.2004, Sayı:25680.
- 5393 Sayılı "Belediye Kanunu"**, Resmi Gazete, Tarih:13.07.2005, Sayı:25874.
- 5747 Sayılı "Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçerisinde İlçe Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun"**, Resmi Gazete, Tarih:22.03.2008, Sayı:26824.
- 6360 Sayılı "On Dört İlde Büyükşehir ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"**, ResmiGazete, Tarih:06.12.2012, Sayı:28489.

Elektronik Kaynaklar

<https://www.ankara.bel.tr/kurumsal/tarihce>, (15.06.2017).

<https://www.biruni.tuik.gov.tr/secimdagitimapp/yerel.zul>, (10.07.2017).

<https://www.bodrum.bel.tr/ozgecmis.html>, (01.07.2017).

<https://www.fethiye.bel.tr/ozgecmis.aspx>, (20.06.2017).

<https://www.google.com.tr/maps>, (14.08.2017).

<https://www.memurlar.net/haber/644507>, (07.07.2017).

<https://www.mentese.bel.tr/mugla-tarihi/>, (09.06.2017).

<https://www.mu.edu.tr/tr/genel-bilgiler/bilgiler/mugla-hakkinda>, (10.07.2017).

<https://www.mugla.gov.tr/mugla-rehberi>, (02.07.2017).

<https://www.muglakulturturizm.gov.tr/Resim/136865,onjpg.png?0>, (20.06.2017).

<https://www.sonuc.ysk.gov.tr/module/GirisEkrani.jsf>, (18.07.2017).

GÜLER, Birgül Ayman, (2012), "**Hükümetin 8 Ekim 2012 Günlü Bütünşehir Yasa Tasarısı Üzerine**", www.yayed.org, (02.07.2017).

TBMM, (2013), **On Üç İlde Büyükşehir ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Genel Gerekçesi**, <https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem24/yil01/ss338.pdf>, (03.07.2017).

DİZİN

-6-

6360 Sayılı Yasa, v, viii, x, xi, 41, 46,
47, 48, 52, 53, 56, 64, 65, 67, 68, 70,
81, 82, 90, 91, 92, 94

-A-

Anayasa, 10, 15, 17, 18, 27, 30, 32, 53

-B-

Belde Belediyesi, 41, 48, 56, 64, 66
Belediye, vii, viii, x, xiii, 1, 5, 7, 8, 9,
10, 12, 13, 14, 16, 17, 19, 23, 24, 25,
26, 28, 29, 32, 40, 41, 42, 43, 44, 50,
57, 59, 64, 66, 76, 90, 91, 92, 94, 95,
96, 97
Belediye Başkanı, vii, 7, 9, 14, 17, 96
Belediye Encümeni, vii, 13, 17
Belediye Meclisi, vii, x, 8, 12, 16, 59,
76
Büyükşehir Belediyesi, v, vii, x, xi, xiii,
2, 6, 7, 8, 9, 16, 32, 33, 50, 58, 60, 61,
62, 63, 68, 71, 75, 77, 79, 94, 95, 97

-F-

Fransa, vii, 3, 5, 6, 8, 9, 92, 94, 96

-İ-

İl Özel İdaresi, 2, 56, 62
İngiltere, vii, 2, 5, 6, 7, 94, 96

-K-

Köy, 48, 53, 56, 64, 82, 83, 84, 85, 86,
87, 88, 89

-L-

Londra, vii, 2, 6, 7, 8, 92, 95, 96

-M-

Marmaris, v, vi, viii, x, xi, xii, 2, 3, 36,
37, 38, 42, 44, 56, 59, 61, 63, 64, 65,
66, 67, 68, 69, 70, 74, 75, 76, 77, 78,
79, 95
Muğla, v, vi, viii, x, xii, 2, 3, 35, 36, 37,
38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 46, 47, 48,
50, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62,
63, 66, 68, 74, 75, 76, 77, 79, 82, 90,
91, 92, 93, 95

-P-

Paris, vii, 3, 6, 8, 9, 96

-T-

Türkiye, v, viii, x, xiii, 1, 2, 3, 5, 6, 8,
10, 14, 18, 23, 25, 26, 27, 28, 29, 30,
31, 32, 33, 35, 36, 38, 39, 47, 70, 79,
91, 92, 93, 94, 95, 96

-Y-

Yasa, v, vii, 2, 3, 10, 11, 13, 14, 23, 24,
26, 27, 28, 30, 32, 33, 38, 40, 43, 46,
47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56,
57, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68,
69, 71, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 98
Yerel Kamu Hizmeti, vii, 17, 18
Yerel yönetim, 1, 18, 54

